

Lyssna på väljarna

SVT VALU

Lyssna på väljarna

SVT VALU

Sören Holmberg

Seniorprofessor, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Per Näsman

Universitetslektor, KTH Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm

Henrik Oscarsson

Professor, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Kajsa Gudmundson

Projektledare Riksnyheterna SVT, Stockholm

Lyssna på väljarna

Sveriges Televisions Vallokalsundersökning Valu
© 2020 Författarna

Sveriges Televisions Vallokalsundersökningar, Valu
har tidigare redovisats i:

Valu – Swedish Exit Polls (2002)

Valu – Sveriges Televisions vallokalsundersökningar (2003)

Valu i allmänhetens tjänst (2006)

författade av:

Hans Hernborn, Sören Holmberg,
Per Näsman och Torbjörn Thedéen

Valu är public service (2009)

Väljarna i fokus (2010)

författade av:

Sören Holmberg och Per Näsman

Väljarnas röst (2012)

författade av:

Sören Holmberg, Per Näsman och Kent Wännström

Så tycker väljarna (2015)

författade av:

Sören Holmberg, Per Näsman och Torbjörn Gustafsson

Sveriges Television AB

105 10 STOCKHOLM

www.svt.se

e-post: Kajsa.Gudmundson@svt.se

Valu-data: www.snd.gu.se (Sök: ”Valu”)

Svensk Nationell Datatjänst

Medicinaregatan 18A, Box 330, 405 30 GÖTEBORG

Administrativ redaktör: Per Hedberg

Tryck: Ale Tryckteam AB, Bohus, 2020

Omslag utformat av: SVT Design

Foto omslag: Mattias Andersson

Innehåll

Kapitel 1. Valu – väljarnas röst

Sidan 7

Kapitel 2. Genomförande

Sidan 11

Kapitel 3. Prognoser

Sidan 23

Kapitel 4. Träffsäkerhet

Sidan 45

Kapitel 5. Röstningsbeteende enligt Valu

Sidan 65

Kapitel 6. Åsiktsröstning

Sidan 103

Kapitel 7. Vägda Valu-resultat

Sidan 115

Kapitel 8. Valu viktig i en allt rörligare politisk värld

Sidan 123

Appendix

Frågeblanketter 1991-2019

Sidan 133

Kapitel 1

VALU – väljarnas röst

Det började i Amerika som så mycket annat. Den första vallokalsundersökningen – *Exit Poll* på amerikanska – genomfördes 1967 av CBS News i samband med ett guvernörsväl i delstaten Kentucky. Premiären för den första landsomfattande vallokalsundersökningen gjordes också av CBS News fem år senare vid presidentvalet 1972. Mannen som var ansvarig för båda undersökningarna och alltså skall ha äran av att ha uppfunnit vallokalsundersökningar heter Warren Mitofsky.¹ Han var sedan verksam som ansvarig för olika typer av vallokalsundersökningar i USA och internationellt ända fram till sin bortgång 2006. Den vallokalsundersökning som ledande amerikanska TV-medier och nyhetsbyrån AP gemensamt genomförde under namnet National Election Pool vid presidentvalet 2016 genomfördes av Mitofskys gamla bolag. Underlag för prognoser och analyser levererades sedan i de olika TV-bolagens valvåkor på kvällen – efter det att vallokaler hade stängts i respektive delstat. Den undersökning som användes för resultat gällande hela USA omfattade 2016 cirka 24 500 personer utanför 350 vallokaler samt 4 400 förtida röstande intervjuade per telefon.

¹ Vissa källor ger äran till en holländsk sociolog/TV-medarbetare som genomförde någon form av vallokalsundersökning i samband med ett val på vårvintern 1967. Han namn är Marcel van Dam.

Till Sverige kom vallokalsundersökningarna i början av 1990-talet. Behovet hade Sveriges Television diskuterat under 1980-talet, men det var först när Hans Hernborn fick ansvaret för SVT:s valvaka 1991 som någonting hände konkret. Ett samarbete mellan Sveriges Television och forskare från Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet inleddes som resulterade i att en första mindre vallokalsundersökning genomfördes vid riksdagsvalet 1991. Undersökningen kom att få namnet Valu.

Samarbetet har därefter fortsatt i samma former och vallokalsundersökningar har gjorts vid samtliga nationella val sedan 1991, inklusive folkomröstningar och EUP-val. Hittills har alltså Sveriges Television genomfört sexton vallokalsundersökningar och långsiktiga förberedelser pågår reda för den undersökning som är planerad för riksdagsvalet 2022.

Huvudtanken bakom Valu är att väljarna skall vara i fokus under valvakans. Det är väljarnas röstande som skall redovisas och analyseras så snabbt och objektivt som möjligt. Mot den bakgrund är syftet med en vallokalsundersökning tvåfaldigt – att ge underlag för analyser av väljarnas beteende och valutslagen redan på valkvällen, och att göra det möjligt att komma med en tidig tendens som visar vart valet är på väg. Tendensen brukar lite pretentiöst kallas prognos, men tendens är ett mer försiktigt och rättvisande ord för vad det är frågan om. Det är normativt viktigt att resultat från vallokalsundersökningar inte tillåts kunna påverka själva valutgången. Därför publicerar aldrig Sveriges Television några tendenser/prognoser byggda på Valu innan alla vallokaler har stängt.

Farhågan att vallokalsundersökningar skall störa valprocessen eller påverka valutgången genom för tidigt publicerade prognoser har gjort att många länder infört olika legala förbud eller begränsningar. Den internationella organisationen för opinionsmätare (WAPOR) genomför regelbundna studier kring begränsningar att göra politiska opinionsundersökningar. I den senaste från 2017 som omfattar 133 länder finner WAPOR att olika lagliga restriktioner blivit vanligare. Förbud att publicera resultat strax före val har blivit mer förekommande och återfinns idag i 79 länder (59 procent). Vanligast i Sydamerika; i Europa sällan i norr, mer ofta i

syd och öst. Italien och Slovakien har rekorden i Europa med fjorton dagars förbud att publicera mätresultat före val.

Vallokalsundersökningar förekommer numera i en majoritet av världens länder (57 procent). I de flesta fall återfinns någon form av offentlig reglering gällande hur och var de får genomföras och när resultaten kan publiceras. Helt offentligt oreglerade vallokalsundersökningar genomförs i enbart cirka 30 procent av de undersökta länderna. Sverige är ett av de länder där vallokalsundersökningar kan göras utan lagliga begränsningar.

En viktig konsekvens av att Valu:s resultat publiceras redan under valkvällen är att olika politikernas och spinndoktorernas partiska spekulationer om valutgången begränsas och tvingas bli mer verklighetsnära. Tack vare Valu vet vi idag mer om väljarnas beteende. Det blir därför svårare att i partipolitisk nit bortförklara förluster eller förgylla vinster.

Vallokalsundersökningar enligt Valu-modellen bygger först på slumpmässiga urval av ett antal vallokaler och ställen för förtida röstning och sedan på enkätsvar från de väljare som röstar där. De tillfrågade väljarna får på väg ut från vallokalerna/röstningsställena skriftligen besvara en enkät omfattande cirka 40-50 frågor. Vid riksdagsvalet 2018 ingick sammanlagt 100 vallokaler och 50 förtida röstningslokaler och totalt 11 808 väljare fyllde i Valu:s enkät.² Resultaten från de insamlade enkäterna knapptelefoneras in till ett centralt talsvarssystem där materialet statistik- och grafikbehandlas för att sedan förmedlas till SVT:s valvaka och svenska folket – allt inom loppet av något tiotal timmar under valdagen.

Vallokalsundersökningar skall inte sammanblandas med de mindre ambitiösa valdagsundersökningar som många TV-bolag internationellt och TV4 i Sverige genomför via telefonintervjuer/nätmätningar under valdagen med slumpvisa urval av röstberättigade. Valdagsundersökningar är oftast minst lika träffsäkra som vallokalsundersökningar och är därför väl användbara för prognoser. Men de är klart mindre användbara för analyser och bakgrundsteckningar eftersom de vanligen omfattar mycket få intervjufrågor utöver hur väljarna har röstat. Valdagsundersök-

² Vid EUP-valet 2019 omfattade SVT/Valu också 100 vallokaler och 50 förtida röstningsställena. Antalet svarande 2019 blev 9256.

ningar är med andra ord i huvudsak ett instrument för valprognoser, men inte ett bra instrument för valanalyser.

Analys och fördjupning är speciellt viktiga i SVT:s valvaka för det är där den stora publiken finns. Nära 4,5 miljoner såg någon del av SVT:s valvaka i september 2018. Det motsvarar en publikräckvidd på 48 procent – något lägre än tidigare år men fortfarande en mycket imponerande siffra. Motsvarande andel för TV4:s valvaka var lägre, 26 procent; men även det en imponerande räckvidd. Sverige har ett mycket högt valdeltagande, hela 87,2 procent 2018. TV-kanalernas räckviddssiffror visar att de flesta väljare vill ha reda på valresultatet redan på valkvällen. Och då ta del av analyser och kommentarer till varför det gick som det gick. Här spelar Valu en huvudroll.

I det följande presenteras SVT/Valu mer utförligt. Hur den görs mer praktiskt, hur tendensen/prognosen tas fram, hur precisionen ser ut, vilken bild av svenskt väljarbeteende som Valu ger och hur resultaten presenteras i SVT:s valvaka. Skrivningen är till en del en uppdatering av tidigare bokredovisningar, senast *i Så tycker väljarna* (2015) författad av Sören Holmberg, Per Näsman och Torbjörn Gustafsson. I föreliggande skrift har resultat från samtliga Valustudier inkluderats, men fokus är på riksdagsvalet 2018 och på EUP-valet i maj 2019.

Kapitel 2

Genomförande

Vid genomförandet av Valu indelas Sverige i ett antal geografiska regioner som främst utgörs av angränsande län. Inom var och en av regionerna är en högskolestad centralort.

Antalet regioner har varierat under Valu-perioden 1991-2019. Vid den första vallokalsundersökningen 1991 var Sverige indelat i fem regioner kring högskoleorterna Lund, Göteborg, Stockholm, Sundsvall och Luleå. Därefter har antalet regioner och centralorter varierat i enlighet med tabell 2.1.

Tabell 2.1 Antal Valu-regioner och de centralorter som har använts vid vallokalsundersökningarna 1991 – 2019

Vallokalsundersökning	Typ av val	Antal regioner	Centralorter
Valu-1991	Riksdagsval	5	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1994	Riksdagsval	6	Lund Göteborg Växjö Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1994EU	Folkomröstning	6	Lund Göteborg Växjö Stockholm Sundsvall Luleå
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-1998	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2002	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2003	Folkomröstning	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2006	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2010	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2014	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Sundsvall
Valu-2018	Riksdagsval	4	Lund Göteborg Stockholm Östersund
Valu-2019EU	EU-parlamentsval	4	Lund Göteborg Stockholm Östersund

Som framgår har antalet regioner från och med Valu-1995EU till och med Valu-2014 varit fyra med samma centralorter: Lund, Gö-

teborg, Stockholm och Sundsvall. I Valu-2018 och Valu2019EU ersattes Sundsvall av Östersund som centralort för norra Sverige. I var och en av de geografiska regionerna har en högskoleutbildad person engagerats som regional undersökningsledare. Hon eller han fungerar på sin centralort som arbetsledare för de upp till 70 fältombud som genomför undersökningen. Samtliga undersökningsledare har kunskaper och erfarenheter av undersökningsmetodik och urvalsundersökningar. Undersökningsledarna har i stort varit desamma över hela den nu aktuella perioden och sedan Valu-2002 desamma med få undantag (tabell 2.2). Bytet av Sundsvall mot Östersund som centralort påverkade inte valet av regional undersökningsledare i Valu-2018 respektive Valu-2019EU utan Joachim Dahlin kvarstod som regional undersökningsledare, nu i Östersund.

Tabell 2.2 Regionala undersökningsledare i vallokalsundersökningarna 1991-2019

Ort	Regional undersökningsledare	2002, 2003, 2004EU, 2006, 1999 2009EU, 2014EU, 2018 2019EU									
		1991	1994	1994 EU	1995	1998	1999 EU	2009EU 2010	2014EU, 2018	2019EU	
Lund	Svante Körner Erika Fornestedt	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Göteborg	Margareta Westberg	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Stockholm	Peter Mattson Hanna Sverne	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Sundsvall	Björn Jonsson Magnus Arnér Peter Olsson Beatrice Einarsson Joachim Dahlin	Ja	M Ja	Ja	Ja	M Ja	M Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Östersund	Joachim Dahlin	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Växjö	Carl-Erik Sjö Dahl	X	Ja	Ja	X	X	X	X	X	X	X
Luleå	Ulf Westberg	Ja	Ja	Ja	X	X	X	X	X	X	X

Kommentar: M = mentor; X = orten var inte centralort vid aktuell Valu.

Sedan Valu-1995 har det i Stockholm funnits en central stödfunktion för de regionala undersökningsledningarnas arbete.¹ Den främsta uppgiften har varit att hålla kontakt och samordna arbetet med valnämndsordförandena i de av Valu utvalda förtida röstningsstäl-
lena och vallokalerna.

Val av postkontor² respektive kommunala förtida röstningslokaler

Valet av förtida röstmottagningslokaler har förändrats under perioden mellan 1991 och 2019. Europaparlamentsvalet 2004 var det sista allmänna valet då svenska väljare kunde nyttja möjligheten att avlämna sina röster i särskilt upprättade röstmottagningslokaler i Postens regi. I den nya vallagen (2005:837) överfördes ansvaret för den förtida röstningen från Posten till landets kommuner. I samband med 2006 års allmänna val var det premiär för förtidsröstningen i kommunal regi. I en del kommuner använde man sig av samma lokaler som i tidigare riksdagsval, i andra kommuner använde man bokbussar, bibliotek, stadshus, medborgarkontor och/eller livsmedelsbutiker.

Att välja ut de förtida röstningslokaler och de valdistrikt som skall ingå i Valu är en synnerligen grannlaga uppgift. Ett viktigt underlag vid valet av poströstningsställen under perioden 1991 till 2004 var Postens statistik över poströstning i tidigare val. Utifrån statistiken över avgivna poströster i det senaste valet ordnades postkontoren i storleksordning. Inom respektive Valu-region gjordes därefter ett urval av de postkontor med förhållandevis stort eller mycket stort antal poströster. För de utvalda postkontoren bestämdes först en fältarbetsperiod. Varje postkontor tilldelas sedan en undersökningsdag med fyra timmar vardera fördelade på ett förmiddags- och ett eftermiddagspass. Denna fördelning sked-

¹ Ansvarig för stödfunktionen har sedan inrättandet och fram till planeringen av Valu-2014EU varit Conny B. Eriksson. Han avled tyvärr under arbetet med Valu-2014EU och Per Sverne ersatte honom under genomförandefasen av Valu-2014EU. Per Sverne ansvarade sedan för stödfunktionen under Valu-2014, Valu-2018 respektive Valu-2019EU.

² Med postkontor avses poströstningsställen, d.v.s. platser där poströstning fram t.o.m. EUP-valet 2004 ägde rum under Postens tillsynsansvar.

de på ett slumpmässigt sätt men med viss hänsyn till praktiska villkor för respektive postkontor.

Vid Valu-2006, då alltså kommunerna övertog ansvaret för den förtida röstningen, fanns ingen tidigare statistik att utgå från vid valet av förtida röstningslokaler. Valu-2006 fick då mycket god hjälp från Valmyndigheten och kommunerna inför det urval av kommunala förtida röstningslokaler som genomfördes. Samma goda hjälp erhöles också vid Valu-2009 och då fanns dessutom statistik från den faktiskt genomförda förtida röstningen vid riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2010 fanns statistik för den faktiskt genomförda förtida röstningen från såväl riksdagsvalet 2006 som från EU-parlamentsvalet 2009. Vid de båda valen 2014, EU-parlamentsvalet i maj och riksdagsvalet i september, fanns statistik för genomförd förtida röstning vid riksdagsvalet 2010. Dessutom fanns vid riksdagsvalet i september 2014 statistik över den förtida röstningen vid EU-parlamentsvalet i maj 2014. Det urval av undersökningsperioder som skedde vid respektive Valu-2014EU och Valu-2014 skedde sedan på samma systematiska sätt som vid de tidigare genomförda vallokalsundersökningarna. Antalet förtida röstningslokaler utökades med fem vid riksdagsvalet 2014. Vid genomförandet av Valu-2018 respektive Valu-2019EU fanns statistik över genomförd förtida röstning vid EU-parlamentsvalet 2014 respektive riksdagsvalet 2014 att tillgå från Valmyndigheten och samma urvalsförfarande användes som tidigare. Respektive storlek på urvalen under perioden 1991 till 2019 redovisas i tabell 2.3.

I de förtida röstningslokaler som ingår i Valu genomförs före undersökningen en rekognosering så att ansvariga undersökare får kännedom om de förhållanden som råder. Det gäller öppettider, yta, form, in- och utgångar, antal anställda, antal kassor, röstningsställen och så vidare. Därigenom kan man planera undersökningen så att röstningen inte störs eller påverkas av Valus genomförande.

Tabell 2.3 Antal utvalda förtida röstningslokaler, fältarbetsperioder och antalet undersökningspass i vallokalsundersökningarna 1991 – 2019

Vallokalsundersökning	Typ av val	Valdag	Fältarbetsperiod	Antal utvalda förtida röstningslokaler	Antal undersökningspass
Valu-1991	Riksdagsval	15/9	12/9 – 13/9	10	20
Valu-1994	Riksdagsval	18/9	12/9 – 16/9	18	48
Valu-1994EU	Folkomröstning	13/11	9/11 – 11/11	18	36
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	17/9	11/9 – 15/9	10	28
Valu-1998	Riksdagsval	20/9	14/9 – 18/9	20	48
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	13/6	4/6 – 12/6	40	58
Valu-2002	Riksdagsval	15/9	5/9 – 14/9	40	60
Valu-2003	Folkomröstning	14/9	9/9 - 14/9	40	60
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	13/6	9/6 - 13/6	35	53
Valu-2006	Riksdagsval	17/9	9/9 – 16/9	40	61
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	7/6	28/5 – 6/6	40	70
Valu-2010	Riksdagsval	19/9	11/9 – 18/9	40	73
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	25/5	17/5 – 24/5	40	66
Valu-2014	Riksdagsval	19/9	11/9 – 18/9	45	74
Valu-2018	Riksdagsval	9/9	3/9 – 8/9	50	95
Valu-2019EU	EU-parlamentsval	26/5	18/5 – 25/5	50	94

I Valu-1991, Valu-1994 och Valu-1994EU fick fältombuden fråga varannan eller i vissa fall var tredje av dem som poströstat och var på väg ut från postkontoret. I praktiken visade sig detta vara svårt att genomföra då de röstande ofta kom familjevis eller i större grupper. Från och med Valu-1995 har därför samtliga röstande under tidsperioden givits möjlighet att fylla i Valu-formuläret. Detta förfarande kan dock vid köbildning innebära viss ökad risk för bortfall.

För Valu-1994 och Valu-1994EU användes samma urval av postkontor vilket ledde till problem och en viss felskattning i pro-

gnosen vid Valu-1994EU. Vi återkommer till detta i prognoskapitlet. Vid Valu-1999EU användes i stort de postkontor som användes vid Valu-1995EU och/eller Valu-1998. Detta för att öka jämförbarheten i resultaten och förbättra den prognos som beräknas inom Valu. Vid Valu-2002 hade posten förändrat sin organisation, vilket innebar att begreppet postkontor ändrats. Det medförde att jämförelser med tidigare års urval försvårades. Valu-2003 och Valu-2004EU använde sig av de poströstningsställen som varit mest oförändrade under perioden 2002 till 2004 och som tidigare varit utvalda som Valu-distrikt under den aktuella perioden. Vid Valu-2006 var urvalet baserat på den information som erhållits från Valmyndigheten och respektive kommun. Vid Valu-2009EU och Valu-2010 kompletterades den information som erhållits från Valmyndigheten och respektive kommun med den statistik som fanns från den faktiskt genomförda förtida röstningen vid riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2010 användes också statistik från EU-parlamentsvalet 2009.

År 2014 genomfördes två val, till EU-parlamentet i maj och riksdagsvalet i september. För att öka jämförbarheten och utnyttja resultatet i EU-parlamentsvalet vid prognos av det kommande resultatet i riksdagsvalet användes i stort samma förtida röstningslokaler vid respektive val. I Valu-2014 utökades dock antalet förtida röstningsställen med fem i förhållande till Valu-2014EU. Detta för att ytterligare försöka förbättra prognosarbetet. Mer om detta finns beskrivet i kapitel 3 där prognosarbetet beskrivs närmare.

Vid riksdagsvalet 2018 respektive EU-parlamentsvalet 2019 användes i stor utsträckning samma urvalsdistrikt. Men antalet förtida röstningslokaler ökades till 50 i båda valen.

Antal insamlade formulär i förtida röstningslokaler vid respektive Valu framgår av tabell 2.4. Andelen bortfall grundas helt på fältombudens bedömningar. Om fältombuden öppet skulle anteckna information om de som inte vill delta i vallokalsundersökningen kan det äventyra acceptansen av Valu, varför några som helst noteringar inte görs. Några bortfallsanalyser kan därför inte göras och har heller aldrig gjorts.

Tabell 2.4 Antal insamlade formulär från postkontor i vallokalsundersökningarna 1991 – 2004 respektive från kommunala förtida röstningslokaler 2006 – 2019

Vallokalsundersökning	Typ av val	Antal utvalda lokaler	Antal insamlade formulär	Uppskattat svarsbortfall (%)
Valu-1991	Riksdagsval	10	450	35
Valu-1994	Riksdagsval	18	1 920	30
Valu-1994EU	Folkomröstning	18	1 553	40
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	10	828	40
Valu-1998	Riksdagsval	20	2 555	30
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	40	2 435	25
Valu-2002	Riksdagsval	40	2 525	25
Valu-2003	Folkomröstning	40	3 622	30
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	35	2 335	20
Valu-2006	Riksdagsval	40	3 317	25
Valu-2009EU	EU-parlamentsval	40	2 642	25
Valu-2010	Riksdagsval	40	3 986	25
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	40	2 465	25
Valu-2014	Riksdagsval	45	4 108	25
Valu-2018	Riksdagsval	50	3 774	25
Valu-2019EU	EU-parlamentsval	50	3 488	25

Insamlade och ifyllda formulär vid de förtida röstningslokalerna överförs till Valu:s centrala databas. Det skedde i Valu-1991 genom faxöverföring och instansning. Därefter fram till och med Valu-2008 har fältombuden registrerat svarskoder från ifyllda blanketter direkt på den ort där undersökningspasset ägt rum. De inregistrerade uppgifterna överfördes därefter via tonsignalering till Valu-databasen i Stockholm. Från och med 2009 används direkt dataöverföring av de kodade blanketterna.

Val av valdistrikt

Vid val delas Sverige in i ett antal valdistrikt. Den geografiska storleken på valdistrikten har varierat alltsedan vallokalsundersökningarna startade. Även storleken, det vill säga antalet röstberättigade i valdistrikten, varierar mellan respektive val. Först Riksskatteverket (RSV), som var valmyndighet till och med valet 1998, och därefter den nya Valmyndigheten, har bistått Valu med förteckning över

aktuell indelning i valdistrikt. I varje valdistrikt finns en vallokal. Dessa vallokalers ansvariga, adresser och öppettider har tillhört de uppgifter Valu har fått tillgång till.

Vid genomförandet av Valu görs ett urval av ett antal valdistrikt och därigenom väljs även respektive vallokal. Valdistrikt som skall väljas vid respektive Valu fördelas på de olika regionerna efter regionernas storlek. Det innebär att det väljs färre valdistrikt från regioner som innehåller ett mindre antal röstberättigade och fler valdistrikt från regioner med många röstberättigade. Inom respektive region väljs därefter de valdistrikt som skall ingå i Valu.

När valdistrikten har valts ut genomförs en rekognosering i varje utvald vallokal så att undersökarna vet hur vallokalen ser ut vad avser öppettider, yta, form, in- och utgångar, röstningsställen med mera. Därigenom kan undersökningen genomföras utan att störa röstningen. I de utvalda distrikten väljs undersökningsspass inom vilka de som röstar får fylla i Valu-formuläret. I Valu-1991 användes två undersökningsspass, ett förmiddagsspass om två timmar och ett eftermiddagsspass om en timma. Vid Valu-1994 användes dessutom, i 16 av de 50 utvalda valdistrikten, ett kvällspass om en halvtimma för att kunna avgöra om de som röstade sent på dagen på något avgörande sätt skilde sig från övriga. Då någon sådan skillnad inte kunde påvisas har kvällspasset utgått i de Valu som genomförts därefter.

Vid Valu-1994EU användes ett förmiddagsspass om två timmar och ett eftermiddagsspass om en timma. Också vid Valu-1995EU, och alltsedan dess, valdes slumpmässigt ett förmiddagsspass och ett eftermiddagsspass. Total undersökningstid i respektive vallokal har varit tre timmar, förutom vid Valu-1994 där den var tre och en halv timma i 16 vallokaler.

Vid Valu-1999EU användes i stort de valdistrikt som användes vid Valu-1995EU och/eller Valu-1998. Detta för att öka jämförbarheten i resultaten och förbättra prognosen. De distrikt som utvaldes för Valu-1999EU användes som utgångspunkt för urvalet vid Valu-2002. Vid Valu-2003, Valu-2004EU och Valu-2006 baserades urvalet på de distrikt som varit mest oförändrade sedan tidigare Valu-urval. I Valu-2006 utökades dessutom antalet utvalda distrikt. De tillkommande distrikten utgjordes företrädesvis av "starka fästen" för respektive riksdagsparti. Detta för att ytterligare

kunna förutse och följa valvinden i det aktuella riksdagsvalet 2006. Vid Valu-2009EU följdes samma urvalsprincip som för Valu-2006. Denna princip följdes i stort även vid Valu-2010, men vid Valu-2010 användes dessutom resultat från kommunalvalet 2006 eftersom ett parti som tidigare inte funnits i riksdagen, Sverigedemokraterna, av opinionmätningarna ansågs ha en möjlighet att komma in i riksdagen. Vid Valu-2014EU och Valu-2014 användes i stort samma utvalda valdistrikt. Vid Valu-2014EU och Valu-2014 utökades dock antalet med ytterligare fem distrikt jämfört med Valu-2010, valda utifrån den tidigare använda och redovisade principen ”starka fästen”. På samma sätt skedde urvalen vid Valu-2018 respektive Valu-2019EU. Vid Valu-2018 respektive Valu-2019EU kom urvalet då att bestå av 100 valdistrikt.

Det antal formulär som insamlats i vallokaler på respektive valdag, framgår av tabell 2.5. De i tabellen angivna andelarna vad avser svarsbortfallet baseras på fältombudens bedömningar. Några noteringar om vilka som inte vill delta görs inte.

Data från de insamlade formulären förs över till den centrala Valu-databasen enligt samma metod som tidigare redovisats för de förtida röstningsställena.

Vid genomförandet av Valu har det ibland visat sig svårt att skilja ut röstande vid de vallokaler som skall ingå i Valu. Speciellt svårt har detta varit i Stockholm. Avsevärda hinder har förekommit. Vid exempelvis Valu-1991 var det omöjligt att särskilja de röstande i det utvalda valdistriktet Matteus 1 från de röstande i valdistrikten Matteus 2, 3, 4 och 5 på grund av att dessa distrikts vallokaler fanns i fem näraliggande klassrum i en och samma skolbyggnad. Då det var omöjligt att genomföra undersökningen i korridoren mellan klassrummen fick vi sätta upp ett tält på skolgården och genomföra undersökningen där. Röstande från samtliga fem distrikt kom att blandas och det var omöjligt att vid undersökningstillfället särskilja dem. Denna typ av problem kan dock lösas med hjälp av statistisk metodik, vilket sker inom Valu.

Tabell 2.5 Antal insamlade enkäter från utvalda valdistrikt i vallokalsundersökningarna 1991 - 2019

Vallokalsundersökning	Valdag	Typ av val	Antal utvalda valdistrikt	Antal insamlade formulär	Uppskattat svarsbortfall (%)
Valu-1991	15/9	Riksdagsval	26	2 279	25
Valu-1994	18/9	Riksdagsval	50	5 104	20
Valu-1994EU	13/11	Folkomröstning	45	3 961	30
Valu-1995EU	17/9	EU-parlamentsval	30	2 618	25
Valu-1998	20/9	Riksdagsval	60	6 351	20
Valu-1999EU	13/6	EU-parlamentsval	80	4 505	15
Valu-2002	15/9	Riksdagsval	80	6 411	20
Valu-2003	14/9	Folkomröstning	80	7 109	20
Valu-2004EU	13/6	EU-parlamentsval	77	3 757	15
Valu-2006	17/9	Riksdagsval	90	8 999	18
Valu-2009EU	7/6	EU-parlamentsval	90	5 131	15
Valu-2010	19/9	Riksdagsval	90	7 903	18
Valu-2014EU	25/5	EU-parlamentsval	95	5 803	18
Valu-2014	19/9	Riksdagsval	95	8 801	18
Valu-2018	9/9	Riksdagsval	100	8034	20
Valu-2019EU	26/5	EU-parlamentsval	100	5768	20

Kommentar. I Stockholmsområdets valdistrikt ställdes extra frågor om det regionala så kallade Dennispaketet (trafikpolitiskt beslut) i Valu-1994EU. För att få tillräckligt underlag för analys av dessa frågor utvaldes slumpmässigt ytterligare en undersökningstimme. De 229 formulär som insamlades under denna extra timme ingår inte i de redovisade resultaten, inte heller i underlaget för prognostiseringen av utfallet i folkomröstningen om EU.

Överföring av data från formulären till Valu-systemet

De i postlokalerna/förtida röstningslokalerna respektive vallokaler insamlade formulären måste föras över till Valus databehandlingssystem för analyser och prognoser. I Valu-1991 skedde överföringen genom att de insamlade formulären efter undersökningsspassen faxades, eller i Stockholmsregionen kördes per bil, från insamlingsstället till en stansningscentral. Där överfördes de insamlade uppgifterna till ett datamedium, som lämnades över till

Sveriges Television och där lästes in i den centrala Valu-databasen. Vid senare Valu har fältombuden tonsignalerat från undersökningsställena med hjälp av knapptelefoner till ett centralt talsvarssystem. Från detta centrala talsvarssystem har sedan data överförts elektroniskt till Valu-databasen. Från och med 2009 används direkt dataöverföring av de blanketter som insamlats vid de förtida röstningslokalerna samt vid de utvalda valdistrikten.

Dataöverföringarna har i regel gått mycket bra, men med ett viktigt undantag – Valu-1994EU. Vad som hände då och effekterna därav redovisas i kapitlet om Valu-prognoserna. Ytterligare en allvarlig händelse inträffade när en av våra undersökare hade avslutat undersökningspasset vid en postlokal och begav sig till det ställe där enkätsvaren skulle överföras till Valu:s databas i Stockholm. Plötsligt uppenbarade sig en väskryckare som stal alla formulären – och de är tyvärr fortfarande borta!

Kapitel 3

Prognoser

Väl inne i Valu-systemet används data från de insamlade formulären för att ge bakgrundsmaterial till de analyser som sker under Sveriges Televisions valvakor. Med hjälp av Valu har omfattande analyser av respektive valresultat kunnat ske direkt i TV-sändningen. Syftet med Valu är i första hand att möjliggöra sådana analyser och inte att göra prognoser över valresultaten. Det hindrar inte att även sådana har publicerats för alla Valu utom den första, Valu-1991.¹

De tabeller, diagram och andra figurer som skall produceras ur Valu fastställs av Sveriges Television². Samtligt material som publiceras i valvakorna förbereds av SVTs kommentatorer, redaktörer, producenter, grafiker m fl. Huvuddelen av materialet används av Sveriges Televisions expertkommentatorer i valvakan på valkvällen.³

¹ Ansvariga för Valu-datasystemet är Per Näsman samt Anders Ljungström och Lennart Claesson. Per Näsman och Anders Ljungström har deltagit i samtliga Valu och Lennart Claesson alltsedan Valu-1994.

² Ansvarig inom SVT för Valuprojektet var Hans Hernborn från starten Valu-1991 fram till och med Valu-2006. För Valu-2009EU och Valu-2010 var Kent Wännström ansvarig. Torbjörn Gustafsson ansvarade för Valu-2014EU och Valu-2014. Eva Landahl var ansvarig vid Valu-2018. Eva Landahl och Kajsa Gudmundson ansvarade för Valu-2019EU.

³ SVT:s expertkommentatorer har alltsedan Valu introducerades 1991 till och med Valu-2003 varit Sören Holmberg och Torbjörn Thedéen. Vid efterföljande Valu-2004EU till Valu-2010 har Sören Holmberg varit ensam expertkommentator. Vid Valu-2014EU, Valu-2014, Valu-2018 och Valu-2019EU var Henrik Oscarsson och Sören Holmberg expertkommentatorer.

Hur väl stämmer Valu?

För att kontrollera tillförlitligheten i Valu jämförs de faktiska valresultaten i de av Valu utvalda valdistrikten med det resultat respektive valdistrikt fick vid enkätundersökningen i Valu. De förtida röstande som deltar i Valu kan inte kontrolleras på ett liknande sätt då något faktiskt valresultat inte finns att jämföra med. De jämförelser som kan göras har givits vid handen att resultaten i de utvalda valdistrikten i Valu i huvudsak stämmer väl överens med det faktiska valresultatet i motsvarande valdistrikt.

Tabell 3.1 Faktisk andel förtida röster och andel bland Valu:s insamlade frågeformulär

Vallokalsundersökning	Typ av val	Faktisk andel förtida röster (%)	Andel i Valu insamlade formulär vid utvalda förtida röstningslokaler (%)	Skillnad mellan andel i Valu och faktisk andel
Valu-1991	Riksdagsval	36,8	16,5	-20,3
Valu-1994	Riksdagsval	35,6	27,3	-8,3
Valu-1994EU	Folkomröstning	34,6	28,2	-6,4
Valu-1995EU	EU-parlamentsval	22,9	24,0	+1,1
Valu-1998	Riksdagsval	31,2	28,7	-2,5
Valu-1999EU	EU-parlamentsval	32,4	35,1	+2,7
Valu-2002	Riksdagsval	29,8	28,3	-1,5
Valu-2003	Folkomröstning	31,5	33,8	+2,3
Valu-2004EU	EU-parlamentsval	25,3	38,3	+13,0
Valu-2006	Riksdagsval	31,8	26,9	-4,9
Valu-2009	EU-parlamentsval	29,9	34,0	+4,1
Valu-2010	Riksdagsval	39,4	33,5	-5,9
Valu-2014EU	EU-parlamentsval	35,8	29,8	-6,0
Valu-2014	Riksdagsval	42,5	31,8	-10,7
Valu-2018	Riksdagsval	44,6	32,0	-12,6
Valu-2019EU	EU-parlamentsval	39,0	37,7	-1,3

Den faktiska andelen förtida röster vid aktuellt val är okänd på valkvällen. Kontroll mot den förtida röstningsandelen kan alltså bara ske i efterhand via historiska data. Under de hittillsvarande

Valu-studierna har andelen formulär från de förtida röstningslokaler överensstämmt någorlunda väl med den faktiska andelen förtida röster, utom vid den första undersökningen 1991 (se tabell 3.1). Den åtgärd som vidtogs efter Valu-1991 var att öka antalet förtida röstningslokaler i urvalet, vilket alltså har givit önskat resultat. Vid Valu-2004EU blev dock den erhållna andelen förtida röster "för stor". Vid Valu-2006 då kommunerna övertagit ansvaret för den förtida röstningen var skillnaden återigen tillbaka till en rimlig storlek. Detta blev sedan också fallet i Valu-2009EU och Valu-2010. Vid Valu2014EU och Valu-2014 ökade sedan avvikelserna igen för att vid Valu-2018 vara över 12 procentenheter. Vid riksdagsvalet 2018 var för övrigt den faktiska andelen förtida röster rekordstort (44,6 procent). Uppenbart är tendensen att fler och fler väljare väljer att lägga sin röst under den förtida valperioden. Vid Valu-2019EU var differensen mellan den faktiska andelen avgivna röster i förtida lokaler och den i Valu-2019EU insamlade endast 1.3 procentenheter, vilket är den näst minsta avvikelse som observerats under tidsperioden 1991–2019.

För de förtida röster som samlats in kan motsvarande jämförelse som för valdistrikten inte göras. Här försöker vi istället bedöma tillförlitligheten genom att se på resultaten bland de Valu-enkäter som lämnats in. Får vi förväntat antal och hur ser partifördelningen respektive bytarmatrisen ut? Vi kan med hjälp av vad de röstande uppgivit om vilket parti de röstade på i tidigare val få en uppfattning om *svingen*⁴ ibland väljarna. En svårighet är att avgöra om den erhållna andelen förtida röster kommer att stämma med den faktiska andelen förtida röster eftersom denna andel inte kan fastställas på förhand.

Problemet kan illustreras med partiet Ny Demokrati vid Valu-1991. Partiet var nybildat inför riksdagsvalet och det fanns inga jämförelsesiffror från tidigare val att tillgå. När rimligheten i det resultat vi fått vid de förtida röstningslokalerna skulle kontrolleras visade det sig att partiet fått en mycket stor andel av de röster som insamlats från postkontoret i Sala. Partiet hade i Valu-1991 en röstandel på 23,6 procent på postkontoret i fråga, något som först

⁴ Swing, ursprungligen ett engelskt uttryck för förändringar jämfört med senast jämförbara val; svensk synonym är valvind.

verkade helt orimligt. Det visade sig dock att partiet hade haft ett valmöte intill postlokalen alldeles före Valu:s undersökningspass. Åtskilliga som varit och lyssnat på valmötet hade uppenbarligen genast gått och röstat i postlokalen vilket förklarade den höga andelen för Ny Demokrati.

I valvakan senare visade dock Valu-1991 en korrekt storleksordning för Ny Demokratisk andel av rikets väljarkår. Samtliga genomförda Valu har också senare på ett framgångsrikt sätt prognosticerat partiandelarna för nytillträdande partier, där det funnits sådana. Ett undantag kan vara Valu-2014 där Feministiskt Initiativ (FI) överskattades i Valu-prognosen och fick 4,0 procent det vill säga på riksdagsspärren, men partiet kom sedan enligt valresultatet inte in i riksdagen utan slutade på 3,1 procent.

Metodiken bakom Valu-prognosen

Som tidigare betonats är huvudsyftet med Valu att ge analysunderlag under valkvällen och för eftervalsdebatten. Med Valu kan man dock också producera en prognos över valresultatet. En sådan prognos har vid de flesta Valu publicerats i Sveriges Televisions valvaka. Det är enbart vid Valu-1991 som detta inte skedde. Prognoserna som publiceras är statistiskt vägda.

Valu-prognosen baseras på jämförelser mellan de utvalda valdistriktens valresultat vid tidigare val och vad de utvalda personerna i valdistriktet uppger sig ha röstat på i det aktuella valet. Jämförelsen ger möjlighet att skatta den aktuella swingen i respektive valdistrikt. Fler möjligheter att beräkna swingen finns. Det faktiska valresultatet i tidigare val samt vad de utvalda personerna i Valu säger sig ha röstat på i det senast föregående valet är då utgångspunkter för jämförelsen.

På detta sätt får man också en kontroll av om urvalet av individer i respektive valdistrikt är representativt för distriktet genom att jämföra vad de har angivit att de röstat på i det senast föregående valet med det faktiska valresultatet i valdistriktet. Metoden ger också swingen för varje individ och därigenom för hela urvalet.

Valu-systemet beräknar alltså två mått på swingen för de utvalda valdistrikten. Ett där de utvalda personernas uppgivna partival i det aktuella valet jämförs med det faktiska valresultatet vid det föregående valet och ett annat där jämförelsen i stället sker mot vad

svarspersonerna själva uppger att de röstat på i det föregående valet. De mått på swingen som erhålls vägs upp till riksnivå med hjälp av vikter svarande mot valdistriktets och Valu-regionens storlek.

Swingen i valdistrikten vägs ihop med den skattade valvinden bland rösterna avgivna i de förtida röstningslokalerna. Denna swing kan endast baseras på vad de utvalda personerna sagt om hur de röstat i senast föregående val och i det nu aktuella valet. Ingen knytning till resultat i något valdistrikt kan göras för Valu-formulär som insamlats i de förtida röstningslokalerna. Vid ihopvägning av de singlar som beräknats i valdistrikt respektive i förtida i röstningslokaler har olika viktfunktioner använts baserade på det antal Valu-formulär som insamlats i respektive typ av lokal.

Vad den beskrivna viktningen innebär för Valu-prognoserna framgår av de följande tabellerna där den ovägda partifördelningen val för val jämförs med prognosresultatet respektive aktuellt valresultat. Vid viktningen tas också hänsyn till den erfarenhet som tidigare Valu givit. Valu har för närvarande genomförts vid sextio tillfällen vilket naturligtvis givit mycket kunskap och beprövad erfarenhet om hur prognosarbetet skall genomföras och prognosen göras.

Valu-1991

Valu-1991 var den första vallokalsundersökningen någonsin i Sverige. Eftersom inga erfarenheter fanns fick Valu-systemet byggas från grunden. Någon prognos över valresultatet publicerades inte i valvakan i Sveriges Television. Internt inom Valu-1991 beräknades dock en viktad prognos över partifördelningen. En jämförelse mellan de ovägda partiandelarna, de viktade partiandelarna och det faktiskt erhållna valresultatet redovisas i tabell 3.2.

Tabell 3.2 Ovägd andel röster, viktad andel röster och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1991

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	ÖVR
Ovägd andel	6,2	35,8	3,9	7,0	9,8	6,4	24,0	6,1	0,8
Viktad andel	5,8	32,3	4,1	6,6	10,1	6,5	26,8	6,9	0,9
Faktiskt valresultat	4,5	37,7	3,4	8,5	9,1	7,2	21,9	6,7	1,0

Det kan noteras att vägningen ger ett sämre resultat i jämförelse med de ovägdade partiandelarna. Det var alltså tur att ingen Valu-prognos presenterades i valvakan. I stället publicerades en skattning av förändringen från föregående val, den så kallade swingtendensen. Den presenterade tendensen och den faktiska swingen framgår av tabell 3.3.

Alla tendenser återfanns korrekt men viktsystemet fungerade inte så bra vid Valu-1991. De stora avvikelserna fanns företrädesvis bland de borgerliga partierna. Valu-1991 lyckades inte tillräckligt bra prognosticera den stora rörligheten inom det borgerliga blocket.

Tabell 3.3 Prognosticerad swingtendens och faktisk swing vid riksdagsvalet 1991 i jämförelse med riksdagsvalet 1988

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD
Valu-tendens	-0,6	-6,2	-1,2	-0,6	-2,0	+4,0	+0,5	+6,1
Faktisk swing	-1,3	-5,5	-2,1	-2,8	-3,1	+4,2	+3,6	+6,7

Valu-1994

Inför Valu-1994 utökades antalet undersökningsplatser och de fördelades över riket på ett bättre sätt än vid Valu-1991. Vid Valu-1994 valde Sveriges Television att vid vallokalerens stängning publicera en prognos över röstandelar för partierna. Den presenterade viktade Valu-prognosen visade sig också vara klart bättre än de ovägdade partiandelarna i rådata (tabell 3.4).

Tabell 3.4 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1994

	V	S	MP	C	FP	KD	M	NYD	ÖVR
Ovägd andel	7,1	42,4	5,8	6,0	8,4	4,2	24,4	1,0	0,7
Valu-prognos	6,5	43,7	5,4	8,4	8,4	4,2	22,0	0,9	0,5
Faktiskt valresultat	6,2	45,2	5,0	7,7	7,2	4,1	22,4	1,2	1,0

Valu-1994EU

Valu-1994EU avsåg folkomröstningen om Sveriges inträde i Europeiska unionen. Här fanns tre alternativ att lägga sin röst på: Ja, Nej respektive Blankt. Jämförelsen mellan ovägd andel röster, vägd Valu-prognos och faktisk erhållet valresultat visas i tabell 3.5. Som framgår fanns en missvisning i Valu-1994EU. Andelen Ja-röster överskattades. Den genomförda viktningen medförde heller inte någon förbättring jämfört med de faktiskt erhållna andelarna.

Tabell 3.5 Ovägd andel röster, andel röster i den viktade Valu-prognosen och faktiskt valresultat vid folkomröstningen om EU 1994

	Ja	Nej	Blankt
Ovägd andel	57,7	40,9	1,4
Valu-prognos	57,6	41,0	1,4
Faktiskt valresultat	52,3	46,8	0,9

En av orsakerna till missvisningen var att Valu-systemet vid överföring av data drabbades av ett teletekniskt bortfall som inte kunde pareras i tid. En av de datorer som samlade upp formulärsvar för vidare överföring till Valu-systemet drabbades av stillestånd när överföringen skulle ske. På detta sätt kom 788 formulär insamlade i valdistrikt från norra Sverige och 25 formulär insamlade på ett postkontor i Luleå inte att överföras till den centrala Valu-databasen. Formulären kom därför inte att ingå i prognosunderlaget.

Den ovägd andelen Ja-röster sjönk med 1,5 procentenheter när de "borttappade" formulären så småningom dök upp och kunde

läggas in i Valu-systemet. Den viktade prognosen hade påverkats i ännu större utsträckning.

Valu-1994EU var den första vallokalsundersökningen i Sverige där man försökte prognosticera valresultatet i en folkomröstning. Val där man saknar jämförelsebakgrund, är betydligt svårare att prognosticera än riksdagsval där man utgår från partiernas förändringar från föregående val.

Valu-1995EU

Med anledning av det teletekniska bortfallet i Valu-1994EU förbättrades kontrollsystemet inför Valu-1995EU (det första svenska EU-parlamentsvalet), och inga problem med överföring av formulär uppstod. En svårighet inför Valu-1995EU var dock att försöka uppskatta valdeltagandet och hur den gjorda uppskattningen skulle påverka Valu:s prognosystem.

Prognossystemet visade sig dock fungera väl vid Valu-1995EU (se tabell 3.6). Vallokalsundersökningen klarade av att prognosticera det faktiska valresultatet på ett mycket bra sätt trots att fördelningen av partiandelar i EU-parlamentsvalet 1995 kom att skilja sig kraftigt från de partiandelar som erhållits vid riksdagsvalet 1994.

Tabell 3.6 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 1995

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	14,3	26,1	17,7	5,4	6,5	3,3	23,9	2,8
Valu-prognos	11,9	29,9	17,2	7,3	5,2	3,8	21,8	2,9
Faktiskt valresultat	12,9	28,1	17,2	7,2	4,8	3,9	23,2	2,7

Valu-1998

Vid Valu-1998 insamlades över 8 900 formulär. Cirka 6 000 av dem samlades in utanför vallokaler på valdagen. På grund av den stora mängden formulär försenades överföringen av formulär till Valu-systemet och 401 formulär som insamlats på valdagen kunde inte överföras till Stockholm i tid för att ingå i prognosystemet. Det påverkade dock inte prognosens utfall.

Tabell 3.7 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 1998

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	13,8	32,0	5,4	4,6	6,3	11,2	24,6	2,1
Valu-prognos	13,3	35,4	4,9	6,0	5,6	10,5	21,8	2,5
Faktiskt valresultat	12,0	36,4	4,5	5,1	4,7	11,8	22,9	2,6

Valet 1998 var ett normalt riksdagsval och Valu-systemet fungerade bra. Viktfunktionen som användes vägde in förändring dels från riksdagsvalet 1994, dels från EU-parlamentsvalet 1995 (se tabell 3.7).

Valu-1999EU

Inför EU-parlamentsvalet 1999 diskuterades det förväntade valdeltagandet i medierna och man var i stort överens om att det skulle bli högre än vid det tidigare EU-parlamentsvalet 1995. De av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde också på det. Men det blev tvärtom. En större andel väljare valde också att rösta på posten vid detta EU-parlamentsval jämfört med vad som skett vid EU-parlamentsvalet 1995. Det hade vi räknat med och även anpassat fältarbetsperioden efter. Valu och dess prognosystem fungerade också mycket väl, vilket framgår av tabell 3.8.

Tabell 3.8 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 1999

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	17,2	23,9	10,1	5,1	15,2	7,6	20,4	0,5
Valu-prognos	16,6	25,3	9,7	5,4	14,7	8,1	19,6	0,5
Faktiskt valresultat	15,8	26,0	9,5	6,0	13,9	7,6	20,7	0,5

Valet blev en stor framgång för speciellt Folkpartiet och listettan Marit Paulsen. Partiet ökade från 4,8 procent 1995 till hela 13,9

procent 1999. Den stora FP-svingen fick vi med i Valu-prognosen.

Valu-2002

I vallokalsundersökningen vid riksdagsvalet 2002 ägnades stor möda åt urvalet av postlokaler och valdistrikt. Posten hade förändrat sin organisation vilket påverkade poströstningen och urvalet. Valu-2002 fungerade mycket väl vad avser fältarbetet och de skillnader som uppmättes mellan det faktiska slutgiltiga valresultatet och Valu-prognosen var godtagbara (se tabell 3.9).

Tabell 3.9 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2002

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	11,1	38,2	6,0	6,4	14,6	7,9	13,3	2,5
Valu-prognos	10,0	37,3	5,1	6,8	13,0	9,3	15,2	3,3
Faktiskt valresultat	8,4	39,9	4,6	6,2	13,4	9,1	15,3	3,1

Valu-2003

Valu-2003 avsåg folkomröstningen om Sveriges införande av Euro. De alternativ väljarna hade att lägga sin röst på var: Ja, Nej respektive Blankt. Valu-2003 baserades sig starkt på de resultat som fanns från folkomröstningen 1994 om Sveriges inträde i EU respektive det senast hållna riksdagsvalet 2002. Valu-2003 blev den största vallokalsundersökningen ditills med 10 731 enkätsvar från 40 postlokaler och 80 valdistrikt.

Valu-2003 var den andra vallokalsundersökningen i Sverige där Valu-metodikerna användes för att ge underlag till analyser av resultatet från en folkomröstning. Mot bakgrund av de erfarenheter som fanns från Valu-1994EU gjordes ingen vägd Valu-prognos vid Valu-2003 utan alla analyser utgick från de ovägd siffrorna. Som framgår av tabell 3.10 kunde Valu-2003 förutsäga slutresultatet av folkomröstningen, men med en överskattning av andelen Ja-röster.

Tabell 3.10 Ovägd andel röster i Valu-2003 och faktiskt valresultat vid folkomröstningen 2003

	Ja	Nej	Blankt
Ovägd andel	46,2	51,8	2,0
Faktiskt valresultat	42,0	55,9	2,1

Valu-2004EU

Valu-2004EU avsåg EU-parlamentsvalet 2004. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande och mycket tydde på att så skulle bli fallet även vid Valu-2004EU. Det blev också fallet men på grund av de noggranna förberedelserna påverkades inte prognosarbetet.

I EU-parlamentsvalet 2004 ställde också ett nytt parti upp, Junilistan (JL). De av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet skulle ha chans att komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur.

Prognosarbetet vid Valu-2004 baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, starkt på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Resultatet av prognosarbetet blev gott. Tabell 3.11 redovisar den ovägd andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.11 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2004

	V	S	MP	C	FP	KD	M	JL	ÖVR
Ovägd andel	16,4	22,9	7,3	6,2	11,0	5,6	14,1	14,8	1,7
Valu-prognos	15,0	24,9	7,0	6,5	10,0	5,6	14,5	14,8	1,7
Faktiskt valresultat	12,8	24,6	5,9	6,3	9,9	5,7	18,2	14,5	2,1

Som framgår lyckades Valu-2004 väl. Junilistans spektakulära framgång prickades in nästan på tiondelen när. Det fanns dock en

överrepresentation av V-väljare, och motsvarande underrepresentation av M-väljare i urvalet som inte vägningsförfarandet lyckades rätta till. Förklaringen till det kan ligga utanför prognosystemet. Bortfallet, det vill säga andelen som av olika skäl inte fyller i enkäten, kan variera mellan de politiska partierna. Dessutom hade ett valdistrikt i Stockholm där Moderaterna var starka vid riksdagsvalet 2002 och som ingick i urvalet 2002 och 2003 utgått ur det urval som gjordes 2004 vilket kan ha drabbat prognosen negativt. Hypotesen om bortfallets påverkan på prognosystemet är svår att belägga eftersom det av etiska skäl inte sker någon systematisk kartläggning av bortfallet.

Valu-2006

I Valu-2006 som avsåg riksdagsvalet 2006 ägnades stor uppmärksamhet åt den ändring i vallagen som just genomförts. Ansvaret för den förtida röstningen överfördes från Posten till landets kommuner. Vad detta skulle kunna innebära för Valu diskuterades mycket och urvalet av de förtida röstningslokalerna ägnades extra uppmärksamhet och stor hjälp erhöles vid dessa diskussioner från Vivan Nilsson på Valmyndigheten. Fyrtio förtida röstningslokaler valdes slutgiltigen ut att ingå i Valu-2006. Antalet vallokaler utökades till nittio. Totalt genomfördes Valu-2006 alltså vid 130 platser. Om och hur den genomförda förtidsröstningsreformen verkligen påverkade röstbenägenheten har inte undersökts inom Valu-projektet men en studie av frågan har gjorts vid Göteborgs universitet⁵.

Vid framtagandet av den Valu-prognos som presenterades base-rade vi oss, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, starkt på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Röstandelen på Socialdemokraterna hade underskattats i tidigare Valu och en vikt-funktion som förhoppningsvis skulle åtgärda detta kom att användas. Resultatet av arbetet med prognosen blev gott. Tabell 3.12 redovisar den ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

⁵ Stefan Dahlberg, Henrik Oscarsson och Richard Öhrvall. *Förtida röstning i Sverige*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen 2008.

Tabell 3.12 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2006

	V	S	MP	C	FP	KD	M	ÖVR
Ovägd andel	7,2	30,8	6,9	8,5	8,3	6,7	26,8	4,9
Valu-prognos	5,8	34,3	5,5	8,2	7,3	7,6	26,6	4,7
Faktiskt valresultat	5,8	35,0	5,2	7,9	7,5	6,6	26,2	5,7

I tabellen kan konstateras att Valu-prognosen blev mycket bra, dock lyckades inte Valu-2006 helt förutse Socialdemokraternas partiandel trots att den nya viktningssprincipen användes. Avvikelsen på 0,7 procentenheter mellan Valu-prognosen och det faktiska slutresultatet för Socialdemokraterna är dock mindre än vid tidigare riksdagsval.

Valu-2009EU

Valu-2009EU avsåg EU-parlamentsvalet 2009. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades ånyo mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande och mycket tydde på att så skulle bli fallet även vid Valu-2009EU. Det blev också så, även om valdeltagandet gick upp jämfört med EU-parlamentsvalet 2004.

I EU-parlamentsvalet 2009 ställde också ett nytt parti upp, Piratpartiet (PP). De av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet skulle ha chans att komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur. Junilistan (JL), som kom in i EU-parlamentet vid valet 2004, var ett av de partier som enligt opinionsinstitutens nu riskerade att åka ur.

Prognosarbetet vid Valu-2009EU baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningssfunktioner som skulle användas och mycket tid lades ner på att försöka prognosticera Socialdemokraternas resultat med en ännu mindre avvikelse än vad som hade blivit resultatet vid Valu-2006. Resultatet av

prognosarbetet blev mycket gott. Tabell 3.13 redovisar den ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.13 **Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2009**

	V	S	MP	C	FP	KD	M	JL	PP	ÖVR
Ovägd andel	6,4	22,6	13,3	5,8	12,9	5,1	17,0	3,6	7,4	5,9
Valu-prognos	5,7	25,1	11,5	5,8	11,4	5,1	18,5	3,6	7,4	5,9
Faktiskt valresultat	5,7	24,4	11,0	5,5	13,6	4,7	18,8	3,5	7,1	5,7

Som framgår lyckades Valu-2009EU väl. Piratpartiets framgång prickades in och Junilistans svaga resultat mättes rätt på en tiondel när. Junilistans avsked från Europaparlamentet förutskickades korrekt i Valu.

De viktningsfunktioner som utarbetats i enlighet med vad som beskrivits tidigare fungerade mycket bra och Socialdemokraternas partiandel skattades nu med en rimlig avvikelse (0,7); dock inte bättre än i Valu-2006 där också Socialdemokraternas avvikelse var 0,7 procentenheter.

Valu-2010

Vid Valu-2010 som avsåg riksdagsvalet 2010 fokuserades bland annat på att ytterligare ett parti, Sverigedemokraterna (SD), enligt genomförda opinionsundersökningar innan valet hade möjlighet att nå över fyraprocentsspärren och därigenom komma in i riksdagen. Mycket tid ägnades också frågan om hur det förtida röstandet skulle utvecklas. Vid planeringen av Valu-2010 räknade vi med att andelen förtida röster skulle öka, vilket också visade sig vara riktigt. Mycket stor hjälp vid diskussionerna om de förtida röstningslokaler och den förtida röstningen erhöles från Valmyndigheten (Vivian Nilsson och Lars Siljedahl) som bland annat bistod med information om hur den förtida röstningen utfallit i tid och rum vid riksdagsvalet 2006 och EU-parlamentsvalet 2009.

Arbetet med prognosen vid Valu-2010 baserades som vid tidigare Valu på den redan beskrivna swingen samt på de erfarenheter som tidigare Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid och kraft åt de

viktningssfunktioner som skulle användas. Resultatet av prognosarbetet blev gott och Valu-2010 prognosticerade det slutgiltiga valresultatet på ett bra sätt. I tabell 3.14 redovisas den i Valu-2010 erhållna ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Tabell 3.14 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2010

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	ÖVR
Ovägd andel	7,5	27,8	10,2	7,1	7,9	5,4	28,4	4,0	1,7
Valu-prognos	6,1	30,0	9,0	7,1	7,2	5,7	29,1	4,6	1,2
Faktiskt valresultat	5,6	30,7	7,3	6,6	7,0	5,6	30,1	5,7	1,4

Sverigedemokraternas inträde i riksdagen prickades in och inget av de övriga riksdagspartierna prognosticerades att åka ur, vilket också var helt rätt. Inför riksdagsvalet hade genomförda opinionsundersökningar tytt på att några av de övriga riksdagspartierna löpte risken att inte klara fyraprocentsspärren. Störst avvikelse mellan Valu-prognosen och det faktiska valresultatet uppvisas för Miljöpartiet (MP). Något som delvis kan förklaras av åldersfördelningen bland de som deltog i Valu-2010. Unga väljare – MP:s starkaste väljargrupp – var något överrepresenterad bland Valu-deltagarna. Bortfallet var som alltid störst i de äldre åldersgrupperna där MP inte har sitt starkaste väljarstöd.

Sammantaget fungerade de viktningssfunktioner som utarbetats väl och den erfarenhet som tidigare Valu givit visade sig ge ett bra tillskott i arbetet med att ta fram viktsfördelningarna. Den genomsnittliga avvikelsen per parti mellan Valu-prognosen och det faktiska valresultatet blev 0,67 procentenheter, vilket får anses vara godkänt, men inte rekordbra.

Supervalåret 2014

År 2014 var det två val i Sverige, EU-parlamentsvalet i maj och riksdagsvalet i september. På grund av detta och det i media beskrivna politiska läget myntades snabbt begreppet Supervalåret om 2014.

Det spekulerades bland annat om Piratpartiet, som kom in i EU-parlamentet vid EU-parlamentsvalet 2009, skulle komma att sitta kvar eller inte? Skulle Sverigedemokraterna som inte tidigare varit representerade komma in i EU-parlamentet och skulle det som nytt parti i riksdagen 2010, minska, behålla eller öka sin partiandel i riksdagsvalet 2014? Hur skulle det gå för Feministiskt Initiativ, ett tidigare inte representerat parti i EU-parlamentet respektive riksdagen, vid de två valen? Skulle Alliansen behålla regeringsmakten efter riksdagsvalet eller skulle den gå över till oppositionen? Hur skulle det bli med valdeltagandet i respektive val; ner, upp eller oförändrat? Frågorna och spekulationerna var många när Valu-2014EU och Valu-2014 planerades.

Valu-2014EU

Valu-2014EU avsåg alltså EU-parlamentsvalet 2014. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades ånyo mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare EU-parlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande, mindre än 50 procent, och en del tydde på att valdeltagandet skulle bli lågt även vid EU-parlamentsvalet 2014. Det blev också så, även om valdeltagandet för första gången gick över femtio procent och slutade på 51,1 procent, en ökning med hela 5,5 procentenheter från EU-parlamentsvalet 2009.

I EU-parlamentsvalet 2014 ställde ett för EU-parlamentet nytt parti upp, Sverigedemokraterna (SD). Partiet kom in i riksdagen efter valet 2010 och de av undersökningsinstitutens gjorda opinionsundersökningarna tydde på att partiet nu också skulle komma in i EU-parlamentet. Dessutom visade opinionsundersökningarna på att några partier som redan var med i EU-parlamentet kunde riskera att åka ur. Piratpartiet (PP), som kom in i EU-parlamentet vid valet 2009, var ett av de partier som enligt opinionsinstitutens nu riskerade att åka ur. Ett ytterligare parti som enligt de gjorda opinionsundersökningarna hade chans att komma in i EU-parlamentet var Feministiskt Initiativ (FI).

Tabell 3.15 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2014

	V	S	MP	C	FP	KD	M	PP	SD	FI	ÖVR
Ovägd andel	8,6	22,7	18,6	6,2	9,5	5,1	11,0	2,5	7,0	8,0	0,8
Valu-prognos	8,1	23,7	17,1	6,2	9,5	5,1	13,0	2,5	7,0	7,0	0,8
Faktiskt valresultat	6,3	24,2	15,4	6,5	9,9	5,9	13,7	2,2	9,7	5,5	0,7

Vid genomförandet av Valu-2014 EU utökades antalet utvalda vallokaler med fem för att försöka fånga upp de rörelser som fanns i valmanskåren. Valu kom att genomföras i 40 förtida lokaler och 95 vallokaler. Prognosarbetet baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, på de erfarenheter tidigare gjorda Valu givit. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningsfunktioner som skulle användas och mycket tid lades ner på att försöka prognosticera de partier som antingen hade chansen att för första gången komma in eller åka ut ur EU-parlamentet. Resultatet av prognosarbetet blev godtagbart, samtliga nya partier som kom in i EU-parlamentet prognosticerades att göra så och prognosen för det parti som åke ur var att det skulle åka ur. Noterbart är dock att Valu-prognosen klart underskattade Sverigedemokraterna och överskattade Feministiskt Initiativ, båda partierna nyttillträdde i EU-parlamentet. Tabell 3.15 redovisar den ovägd andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Valu-2014

Vid Valu-2014 som avsåg riksdagsvalet 2014 fokuserades bland annat på att ytterligare ett parti, Feministiskt Initiativ (FI), som enligt de gjorda opinionsundersökningarna innan valet hade möjlighet att nå över fyraprocentsspärren och därigenom komma in i riksdagen. Sverigedemokraterna uppvisade också en förväntad uppgång i partiandel i opinionsundersökningarna. Dessutom förutspåddes att något eller några av de partier som redan var inne i riksdagen kunde löpa risken att åka ur. Mycket tid ägnades också frågan om hur det förtida röstandet skulle utvecklas. Vid planeringen av Valu-2014 räknade vi med att andelen förtida röster skulle öka, vilket också visade sig vara riktigt.

Mycket stor hjälp vid diskussionerna om de förtida röstningslokaler och den förtida röstningen erhöles från Valmyndigheten (Lars Siljedahl) som bland annat bistod med information om hur den förtida röstningen utfallit i tid och rum vid tidigare riksdagsval och EU-parlamentsval. Den förväntade uppgången av förtida röster innebar att antalet förtida röstningslokaler utökades med fem vilket innebar att Valu-2014 utfördes i 45 förtida röstningslokaler och 95 vallokaler, totalt alltså på 140 platser. Detta var då det högsta antal platser som använts i något Valu. Totalt samlades 12909 enkätsvar in.

Tabell 3.16 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2014

	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	ÖVR
Ovägd andel	8,0	28,7	8,8	6,5	6,4	5,0	21,8	8,0	5,8	1,0
Valu-prognos	6,6	31,1	7,1	6,5	6,0	5,0	22,2	10,5	4,0	1,0
Faktiskt valresultat	5,7	31,0	6,9	6,1	5,4	4,6	23,3	12,9	3,1	1,0

Arbetet med prognosen vid Valu-2014 baserades som vid tidigare Valu på den redan beskrivna swingen samt på de erfarenheter som tidigare Valu givit. Valu-2014 var den fjortonde vallokalsundersökningen som genomfördes, så mycket kunskap och beprövad erfarenhet fanns som kunde utnyttjas vid prognosarbetet. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningfunktioner som skulle användas. Resultatet av prognosarbetet redovisas i tabell 3.16 där den i Valu-2014 erhållna ovägd andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet presenteras.

Som framgår finns framför allt två större avvikelser mellan prognosen och det faktiska valresultatet. Sverigedemokraterna (SD) underskattades och Feministiskt Initiativ (FI) överskattades på samma sätt som vid Valu-2014EU. Feministiskt Initiativ var också på riksdagsspärren enligt prognosen men kom sedan enligt valresultatet inte in i riksdagen.

Överskattningen av Feministiskt Initiativ beror till stor del på att Stockholmsdistrikt var överrepresenterade i Valu-2014 och i Stockholm fick FI i riksdagsvalet 2014 en högre andel röster än i övriga landet. Underskattningen av Sverigedemokraterna beror på

att de som röstat på partiet i riksdagsvalet i högre utsträckning än andra inte velat delta i Valu och svara på frågorna i enkäten. En jämförelse mellan resultaten i Valu-2014 och faktiskt valresultat för Sverigedemokraterna i de av Valu utvalda starka fästen för Sverigedemokraterna tyder på detta.

Prognosmodellen vägde upp den ovägda andelen med 2,5 procentenheter men detta var alltså inte tillräckligt. Ytterligare 2,4 procentenheter hade behövts för att pricka valresultatet. Svårigheten med att rätt skatta Sverigedemokraternas partiandel kvarstår till kommande Valu.

Valu-2018

Valu-2018 som avsåg riksdagsvalet 2018 baserades mycket på de erfarenheter som erhållits vid de två valen supervalåret 2014.

Mycket stor hjälp vid diskussionerna om de förtida röstningslokaler och den förtida röstningen erhöles från Valmyndigheten. Valmyndigheten bidrog också med information om de i vallokal avgivna rösterna. Den förväntade uppgången av förtida röster innebar att antalet förtida röstningslokaler utökades med ytterligare fem jämfört med tidigare vilket innebar att Valu-2018 utfördes i 50 förtida röstningslokaler. Antalet vallokaler utökades också med fem till 100, totalt genomfördes alltså Valu-2018 på 150 platser. Detta är det högsta antal platser som använts i något Valu. Totalt samlades 11 630 enkätsvar in i tid på valkvällen. De 11 630 enkätsvaren utgjorde basen för den prognos som presenterades i Sveriges Televisions valvaka. Samma databas används vid analyser av svarsdata i hela boken. I efterhand har ytterligare 178 svar inkommit. Samtliga 11 808 enkätsvar finns i den databas som levererats till Svensk Nationell Datatjänst, SND.

Tabell 3.17 Övägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid riksdagsvalet 2018

	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	ÖVR
Övägd andel	11,1	28,9	6,2	10,0	6,7	6,6	17,6	11,0	1,9
Valu-prognos	9,0	26,2	4,2	8,9	5,5	7,4	17,8	19,2	1,8
Faktiskt valresultat	8,0	28,3	4,4	8,6	5,5	6,3	19,8	17,5	1,5

Arbetet med prognosen vid Valu-2018 baserades som vid tidigare Valu på den redan beskrivna swingen samt på de erfarenheter som tidigare Valu givit. Valu-2018 var den femtonde vallokalsundersökningen som genomfördes, så mycket kunskap och beprövad erfarenhet fanns som kunde utnyttjas vid prognosarbetet. Speciellt ägnades mycket tid och kraft åt de viktningfunktioner som skulle användas. Resultatet av prognosarbetet redovisas i tabell 3.17 där den i Valu-2018 erhållna ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet presenteras.

Det finns ett par större avvikelser mellan prognosen och det faktiska valresultatet. Sverigedemokraterna (SD) överskattades för första gången i Valus historia. Moderaterna (M) och Socialdemokraterna (S) underskattades. Som helhet blev dock Valu-2018-prognosen godtagbar med en genomsnittlig avvikelse på 0,95 procentenheter.

Valu-2019EU

Valu-2019EU avsåg EU-parlamentsvalet 2019. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter lades mycket arbete ner på att i förhand försöka uppskatta valdeltagandet. De tidigare Europaparlamentsvalen hade ett lågt valdeltagande, med som mest 51,1 procent vid Europaparlamentsvalet 2014. Valdeltagande förväntades nu 2019 att stiga vilket det också gjorde och ett nytt högsta valdeltagande vid ett Europaparlamentsval sattes på 55,3 procent.

Tabell 3.18 Ovägd andel röster, viktad Valu-prognos och faktiskt valresultat vid EU-parlamentsvalet 2019

	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR
Ovägd andel	9,2	24,9	13,9	11,5	5,2	7,4	15,1	10,0	1,1	1,6
Valu-prognos	6,4	25,1	9,5	10,3	4,4	7,5	17,6	16,9	0,8	1,5
Faktiskt valresultat	6,8	23,5	11,5	10,8	4,1	8,6	16,8	15,3	0,8	1,7

Vid genomförandet av Valu-2019EU användes samma antal förtida röstningslokaler och vallokaler som vid riksdagsvalet 2018. Valu-2019EU kom således att genomföras i 50 förtida lokaler och 100 vallokaler. Prognosarbetet baserades, förutom på den redan tidigare beskrivna swingen, på de erfarenheter tidigare gjorda Valu

givit. Speciellt ägnades mycket tid åt de viktningsfunktioner som skulle användas och mycket tid lades ner på att försöka prognosticera de partier som antingen hade chansen att komma in eller åka ut ur EU-parlamentet. Ett parti som enligt de gjorda opinionsundersökningarna riskerade att åka ur EU-parlamentet var Feministiskt Initiativ (FI). Partiet hade kommit in vid Europaparlamentsvalet 2014 och skulle nu 2019 få lämna Europaparlamentet, enligt opinionsundersökningarna. Valu-prognosen förutsade samma sak och partiet åkte också ur Europaparlamentet.

Resultatet av prognosarbetet blev godtagbart med en medelavvikelse på 0.85 procentenheter. Noterbart är dock att Valu-prognosen överskattade Socialdemokraterna (S) och Sverigedemokraterna (SD) och underskattade Miljöpartiet (MP) och Kristdemokraterna (KD) Tabell 3.18 redovisar den ovägda andelen, Valu-prognosen och det faktiska valresultatet.

Kapitel 4

Träffsäkerhet

Svarsbortfall på enskilda frågor är ett problem i alla frågeundersökningar. Svarspersoner hoppar över och besvarar inte alla frågor som ingår i en studie. Problemet kan misstänkas vara speciellt stort när vi har att göra med Valu-studierna som kräver snabba svar på stående fot av svarspersonerna. Tiden för eftertanke blir begränsad. Vid tveksamhet kan det vara lätt att hoppa över en besvärlig eller närgående fråga. Erfarenheterna från våra sexton Valu-studier visar dock att det är ett litet problem. Svarsbortfallet i form av att deltagare i Valu inte besvarar enskilda frågor är mycket litet när det gäller politiska frågor som t ex hur man röstar, grad av politikerförtroende, ideologisk position på vänsterhögerskalan eller åsikter om EU. Andelen personer som hoppar över politiska frågor av detta slag har i alla undersökningarna hållit sig kring beskedliga 3-4 procent. Det är ungefär samma storleksordning på svarsbortfallet som vi har på motsvarande frågor i Valundersökningarna¹ och i SOM-mätningarna.²

När det däremot gäller bakgrundsfrågor om exempelvis de svarandes kön, ålder och yrke visar sig svarsbortfallet i Valu-studierna ibland vara relativt stort, upp emot tio procent (se tabell 4.1). I

¹ Valundersökningarna genomförs sedan 1950-talet av Statistiska centralbyrån och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Sören Holmberg var huvudansvarig för Valundersökningarna 1979-2010, tillsammans med Henrik Oscarsson sedan 2002. År 2011 tog Henrik Oscarsson över som ensam huvudansvarig.

² SOM-undersökningarna, med bas vid Göteborgs universitet, startade 1986 och genomförs årligen som enkätstudier med personurval från hela Sverige i åldrarna 16 – 85 år. Ansvariga för de nationella SOM-undersökningarna 1986 – 2010 var Sören Holmberg och Lennart Weibull. Därefter fram till 2017 har Henrik Oscarsson varit SOMs ledare. Sedan 2017 leds SOM-undersökningarna av Johan Martinsson.

SOM-undersökningarna, som liksom Valu bygger på enkätsvar, brukar svarsbortfallet hålla sig under en procentenhet vad gäller uppgifter om kön och ålder. Det stora svarsbortfallet för åldersuppgiften i Valu-studierna kan eventuellt till en del förklaras av att vi när det gäller ålder har bett svarspersonerna själva fylla i de två sista siffrorna på det år när de föddes, alltså ”När är Du född ? 19 - -”.³ Svarsbortfallet när det gäller könstillhörigheten är något lägre i Valu än för ålder och yrke, men ändå relativt stort, fyra procent i genomsnitt. Frågan om könstillhörigheten var några år i början placerad som första fråga i Valu-enkäterna, och det kan ha varit ett problem. Från och med Valu 2002 placeras köns- och åldersfrågorna längre in i enkäten, och då blev svarsbortfallet lägre.

Tabell 4.1 Internbortfall. Andel uppgift saknas för kön, ålder samt yrkesgrupp i Valu-mätningarna (procent)

	Riksdagsval							Folkom-röstning			Europa-parlamentsval					
	91	94	98	02	06	10	14	18	94	03	95	99	04	09	14	19
Kön	6	4	4	2	3	4	2	6	4	3	4	7	3	12	4	1
Ålder	8	4	6	2	2	2	2	3	6	5	10	10	4	11	2	2
Yrkesgrupp	11	9	6	6	5	6	6	7	8	6	8	5	5	6	5	6

Kommentar: Resultaten bygger på Valu-mätningar respektive valår. ”Uppgift saknas” betyder att svarspersonerna har hoppat över och inte besvarat den relevanta enkätfrågan. Andel personer som angav ”aldrig yrkesarbetat” bland personer som besvarade yrkesgruppsfrågan har varierat mellan 2-7 procent i de olika årens undersökningar.

Men i Valu 2009 gjorde vi misstaget att redigeringsmässigt placera kön- och åldersfrågorna i en speciell dubbelspalt i enkäten. Och det visade sig vara en placering som ledde till att relativt många svarande missade frågorna. Internbortfallet steg till 11 – 12 procent. Misstaget upprepades inte i Valu 2014. Bortfallet på ålders- och könsfrågorna återgick till jämförelsevis låga 2 – 4 procent.

Det förhållandevis stora svarsbortfallet när det gäller yrkesuppgiften i Valu - i genomsnitt sju procent - är mindre anmärkningsvärt.

³ I Valu 2018 och 2019 ombads de svarande att fylla i fyra siffror (födelseår) för att ange sin ålder.

Motsvarande bortfall brukar hålla sig kring 5-6 procent i SOMs enkätundersökningar. I Valundersökningarna som historiskt inte byggt på självifyllda enkäter utan på intervjudata har svarsbortfallet på yrkesfrågan däremot oftast mycket lägre, kring 1 procent.⁴

Svarsbortfallet på de flesta politiska frågor i Valu är så begränsat att det inte kan åstadkomma några nämnvärda skevheter i resultaten. Bortfallet när det gäller de sociala bakgrundsfrågorna är större och kan i princip bidra till att smärre skevheter uppstår om det är vissa grupper, som t ex äldre eller arbetare, som i första hand hoppar över och inte besvarar ålders- och yrkesfrågorna. Skevheter av detta slag drabbar dock i så fall enbart de sociala variablerna och inte marginalfördelningarna för de viktiga politiska variablerna där internbortfallet är ringa.

Den största potentiella felkällan i Valu är emellertid inte internbortfallet för olika frågor. De största felvisningarna riskerar vi att få via själva urvalet av röstlokaler och svarande, och via det relativt omfattande bortfallet av svarande utanför vallokalerna. Har vi otur kan ett snett urval och det 20-30 procentiga bortfallet av svarande ge upphov till mycket större snedvridningar i Valu-resultaten än det i sammanhanget begränsade internbortfallet. Det bör vi hålla i minnet när vi nu övergår till att studera träffsäkerheten i Valu.

Vi skall undersöka hur representativa Valu-deltagarna är när det gäller att avspegla den bakomliggande väljarkåren med avseende på tre sociala variabler – kön, ålder och yrkesgrupp – och fyra politiska variabler – partival, personröstning, politikerförtroende och ideologisk vänster-högerposition.

Sociala variabler

Vi börjar med de sociala variablerna. Resultaten i tabell 4.2 visar Valu-deltagarnas sammansättning när det gäller kön, ålder och yrkesgrupp i de sexton Valu-studier som genomförts. Jämförelsematerialet hämtar vi från Statistiska centralbyråns omfattande valdeltagandeundersökningar (kön och ålder) och från Val- och SOM-undersökningarna (yrkesgrupp). Frågorna om yrkesgrupps-

⁴ Valundersökningarna 2018 och 2019 genomfördes som enkätstudier. Svarsbortfallet på yrkesfrågan blev 8 respektive 6 procent; ungefär samma nivå som i Valu- och SOM-studierna.

tillhörighet är utformade på samma sätt i Val- och SOM-undersökningarna som i Valu-studierna. Svarspersonerna har presenterats en lista med ett antal preciserade yrkesgrupper och ombetts ange vilken av dem hon eller han tillhör, alternativt tillhörde när det gäller pensionerade personer.

Tabell 4.2 Fördelning av Valudeltagare efter kön, ålder och yrkesgrupp (procent)

Social grupp	Riksdagsval								Folkom-röstning			Europa-parlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	18	94	03	95	99	04	09	14	19
Kön																
kvinna	47	50	51	52	51	51	52	53	48	51	51	51	52	51	51	52
man	53	50	49	48	49	49	48	47	52	49	49	49	48	49	49	48
Ålder																
18-30	27	29	24	24	23	25	23	22	30	27	25	21	19	21	21	15
31-50	40	38	37	37	37	37	35	35	38	38	38	34	29	32	32	32
51-65	21	21	24	26	26	25	23	23	20	24	21	27	31	25	23	24
65+	12	12	15	13	14	13	19	20	12	11	16	18	21	22	24	29
Yrkesgrupp																
tjänsteman	52	48	52	51	53	54	55	56	51	50	62	61	59	59	59	62
arbetare	38	42	38	40	37	37	37	36	41	40	30	29	31	31	33	29
företagare	8	9	9	8	9	8	8	8	7	9	7	9	8	9	7	8
jordbrukare	2	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	2	1	1	1

Kommentar: Resultaten bygger på Valu-mätningarna respektive valår. Frågan om yrkesgrupp innehöll sammanlagt elva olika yrkeskategorier åren 1991-2002, tio 2003-2010 och därefter åtta yrkesgrupper. De har lagts samman till fyra grupper. I Rd-Valu 2018 återfinns 44 jordbrukare (0,4 procent). Resultaten är ovägda rådata.

När det gäller könstillhörighet visar Valu-resultaten på jämn fördelning med som max en avvikelse på ± 3 procentenheter från en exakt 50/50-fördelning. SCB:s studier visar också på en jämn könsfördelning bland röstande väljare, men med en svag övervikt för kvinnor eftersom det dels finns fler kvinnor bland röstberättigade svenskar, och att kvinnor sedan valet 1988 tenderar att ha ett klart högre valdeltagande än män i riksdagsvalen.⁵ Valu-studierna uppvisar ingen systematisk större snedrekrytering av män eller kvinnor. Det är slutsatsen av de hittillsvarande sexton undersökningarna.

⁵ Statistiskt osäkrare har kvinnor haft ett något högre valdeltagande än män sedan 1976.

Resultaten när det gäller åldersfördelningen bland Valu-deltagarna visar på en systematisk skevhet i så måtto att andelen yngre röstande är överrepresenterade i Valu medan de äldsta väljarna är underrepresenterade. SCB:s data visar att andelen unga röstande (18-30 år) brukar utgöra 16-20 procent i riksdagsvalen; i Valu vid riksdagsvalen utgör de mellan 22-29 procent. Andelen äldre väljare (65 år och uppåt) omfattar enligt SCB:s studier 22-27 procent av de röstande i riksdagsvalen; i Valu utgör de enbart 12-15 procent i studierna fram till 2010. I Rd-Valu 2014 och 2018 ökar andelen 65+ dock till 19-20 procent. Samma mönster med en överrepresentation av yngre röstande och en underrepresentation av äldre kan också iaktas i Valu-studierna i samband med folkomröstningarna 1994 och 2003 och i Europaparlamentsvalen fram till och med 2014. I EUP-valet 2019 är för första gången andelen yngre svarande klart lägre än andelen äldre, 15 respektive 29 procent.

Andelen unga röstande överskattas i Valu med 6-10 procentenheter samtidigt som andelen äldre röstande underskattas med 8-11 procentenheter under åren 1991-2010, men enbart med 3 procentenheter i 2014 och 2018 års Rd-Valu. En förklaring kan vara att skevheten i huvudsak åstadkommits via bortfall utanför vallokaler. Äldre väljare finner det jobbigare att stanna och eventuellt leta efter glasögonen och sedan fylla i en enkät än yngre väljare som dessutom inte lika ofta behöver använda glasögon. Men det här problemet har alltså blivit mindre i senare års Valu-studier.

Utfallet när det gäller yrkesgrupp visar också på en systematisk snedhet i Valu-materialet. Väljare som uppger att de tillhör tjänstemannagruppen tenderar att vara något överrepresenterade. Företagare och jordbrukare däremot är representerade i ungefär riktiga proportioner. Vad som är riktiga proportioner kan naturligtvis diskuteras. Vi rör oss med ett subjektivt mått där svarspersonerna själva avgör vilken yrkesgrupp de anser att de tillhör. Resultaten från Valundersökningarna 2006, 2010, 2014 och 2018 visar att andelen tjänstemän bland röstande var 46, 49, 51 respektive 53 procent i riksdagsvalen. I Valu-studierna har andelen tjänstemän varit mellan 48-56 procent i riksdagsvalen.

Resultaten från Europaparlamentsvalen visar på samma tendens, det vill säga en överrepresentation av tjänstemän – även om andelen röstande tjänstemän är högre jämfört med resultaten vid riks-

dagsvalen i såväl Valu-studierna som i Val- och SOM-undersökningarna. Den extra höga andelen tjänstemän i undersökningarna i samband med Europaparlamentsvalen speglar en verklighet. Valdeltagandet i Europaparlamentsvalen är lägre i jämförelse med riksdagsvalen bland alla yrkesgrupper, men minst så bland tjänstemän.

Tendensen till överrepresentation av tjänstemän finns också i Valu-studierna i samband med folkomröstningarna. Andelen självklassificerade tjänstemän var till exempel 46 procent bland röstande i både SOM- och Valundersökningen 2003. I Valu 2003 var motsvarande andel något högre, 50 procent.

En tänkbar orsak till att tjänstemän har en något större tendens än arbetare att ställa upp i Valu-studierna har förmodligen att göra med utbildningsnivå och vanan/själsäkerheten i att på stort uttrycka sina åsikter med hjälp av papper och penna. Att faktorer av det slaget kan spela en roll underbyggs av att andelen röstande tjänstemän brukar vara något högre och andelen röstande arbetare något lägre i SOM-studierna, som bygger på enkäter, än i de äldre Valundersökningarna som byggde på besöksintervjuer. Enkättekniken tycks, speciellt i en pressad situation med ont om tid som i Valu-fallet, leda till en något större underrepresentation av arbetare och en något större överrepresentation av tjänstemän än vad som är fallet vid besöksintervjuer.

Partival

Den absolut mest centrala frågan i Valu är dock frågan om vilket parti svarspersonerna röstar på: ”Vilket parti har Du röstat på idag i riksdagsvalet?” Den lägger grunden för den viktigaste politiska variabeln i Valu – frågan om partivalet. Justerad och på olika sätt viktad, för att minimera kända felkällor, utgör den basen för den valprognos som publiceras i början av varje valvaka. Hur pricksäkra Valus prognoser varit redovisas i kapitel 3. Här skall vi studera hur träffsäkra resultaten från Valus partifråga har varit i sin oviktade och råa form - först i samband med riksdagsvalen (tabell 4.3) och sedan i samband med Europaparlamentsvalen (tabell 4.4). I tabell 4.5 redovisas för fullständighetens skull även motsvarande information från Valu-mätningarna vid folkomröstningarna om EU-medlemskapet 1994 och Euron 2003. Valu-studierna vid folk-

omröstningarna är de klart minst träffsäkra som Sveriges Television genomfört. En analys av bakgrund och orsaker till de relativt dåliga folkomröstningsmätningarna återfinns i kapitel 3. Här koncentrerar vi oss på Valu-mätningarna av väljarnas partival. Kontrollen av hur träffsäkra partivalsmätningarna är i oviktad form är central därför att den säger någonting om hur användbara Valundersökningarna är i rådataform utan olika vägningar. I valvorkorna till och med 2014 och i eftervalsdebatten har Valudata oftast använts oviktat när det gäller olika typer av analyser utöver de raka prognoserna.

Vi kan börja med att konstatera att svarsbortfall inte är något problem när det gäller partivalsfrågan. Andelen personer som inte uppgivit vilket parti de röstat på har genomgående varit låg i Valustudierna, mellan 1-4 procent. Om vi sedan jämför de råa Valusiffrorna med det verkliga valresultatet blir träffsäkerheten hyfsat god. Träffsäkerheten har enkelt mätts som den absoluta genomsnittliga procentavvikelsen per parti mellan Valu-utfallen och valresultaten. Resultaten visar att den råa snittavvikelsen har varierat mellan som bäst 0,8 i Europaparlamentsvalet 1999 till som sämst 1,8 i riksdagsvalet 2018.

Valu:s ovägda felvisning har alltså genom åren hållit sig kring 1-1,8 procentenhet per parti, med något sämre resultat i samband med de senaste valen. En acceptabel men inte särskilt märkvärdig precision. Motsvarande värden för genomsnittsavvikelsen per parti brukar till exempel hålla sig kring strax under en procentenhet i både SOM-studierna och i Valundersökningarna i samband med riksdagsval. När det gäller Europaparlamentsvalen har Valundersökningarna uppvisat något större avvikelser per parti, kring 1 procentenhet i genomsnitt, det vill säga ungefär samma precisionsnivå som Valu-studierna har uppnått vid EU-parlamentsvalen.

När man funderar över vilka faktorer som kan ligga bakom felvisningarna i Valu:s partisiffror är det användbart att studera utfallen för de olika partierna. Det visar sig då att det finns vissa genomgående tendenser. Socialdemokraternas valresultat har, med undantag från valen 2018 och 2019, till exempel underskattats i rådata i varje Valu, som mest i riksdagsvalet 1998 med hela -4,4 procentenheter.

Tabell 4.3 Övägd partifördelning i Valu jämförd med valresultaten vid riksdagsvalen 1991-2018 (procent)

	V	S	MP	C	L	KD	M	NYD	SD	FI	Övr	Snitt avvikelse	Max avvikelse
Valu övägt 1991	6,2	35,8	3,9	7,0	9,8	6,4	24,0	6,1	-	-	0,8		
Valresultat 1991 avvikelse	4,5	37,7	3,4	8,5	9,1	7,2	21,9	6,7	-	-	1,0		
Valu övägt 1994	7,1	42,1	6,0	6,3	8,4	4,3	24,0	1,1	-	-	-0,2	1,1	+2,1 (M)
Valresultat 1994 avvikelse	6,2	45,2	5,0	7,7	7,2	4,1	22,4	1,2	-	-	1,0		
Valu övägt 1998	+0,9	-3,1	+1,0	-1,4	+1,2	+0,2	+1,6	-0,1	-	-	-0,3	1,1	-3,1 (S)
Valresultat 1998 avvikelse	13,8	32,0	5,4	4,6	6,3	11,2	24,6	-	-	-	2,1		
Valu övägt 2002	12,0	36,4	4,5	5,1	4,7	11,8	22,9	-	-	-	2,6		
Valresultat 2002 avvikelse	+1,8	-4,4	+0,9	-0,5	+1,6	-0,6	+1,7	-	-	-	-0,5	1,5	-4,4 (S)
Valu övägt 2006	8,4	39,9	4,6	6,2	13,4	9,1	15,3	-	-	-	2,5		
Valresultat 2006 avvikelse	+2,7	-1,7	+1,4	+0,2	+1,2	-1,2	-2,0	-	-	-	3,1		
Valu övägt 2010	7,2	30,8	6,9	8,5	8,3	6,7	26,8	-	1,9	-	2,9		+2,7 (V)
Valresultat 2010 avvikelse	5,9	35,0	5,2	7,9	7,5	6,6	26,2	-	2,9	-	2,8		
Valu övägt 2014	+1,3	-4,2	+1,7	+0,6	+0,8	+0,1	+0,6	-	-1,0	-	+0,1	1,2	-4,2 (S)
Valresultat 2014 avvikelse	7,5	27,8	10,2	7,1	7,9	5,4	28,4	-	4,0	-	1,7		
Valu övägt 2018	5,6	30,7	7,3	6,6	7,0	5,6	30,1	-	5,7	-	1,4		
Valresultat 2018 avvikelse	+1,9	-2,9	+2,9	+0,5	+0,9	-0,2	-1,7	-	-1,7	-	+0,3	1,4	-2,9 (S)
Valu övägt 2014	8,0	28,7	8,8	6,5	6,4	5,0	21,8	-	8,0	5,8	1,0		
Valresultat 2014 avvikelse	5,7	31,0	6,9	6,1	5,4	4,6	23,3	-	12,9	3,1	1,0		
Valu övägt 2018	+2,3	-2,3	+1,9	+0,4	+1,0	+0,4	-1,5	-	-4,8	+2,7	±0	1,7	-4,8 (SD)
Valresultat 2018 avvikelse	11,1	28,9	6,2	10,0	6,7	6,6	17,6	-	11,0	0,8	1,1		
Valu övägt 2018	8,0	28,3	4,4	8,6	5,5	6,3	19,8	-	17,5	0,4	1,1		
Valresultat 2018 avvikelse	+3,1	+0,6	+1,8	+1,4	+1,2	+0,3	-2,2	-	-6,5	+0,4	±0,0	1,8	-6,5 (SD)

Kommentar: Andelen Valudeltagare som ej besvarade partivalfrågan var 4 procent 1991, 2 procent 1994, 3 procent 1998 och 2 procent 2002, 2006 och 2010, 2 procent 2014 och 3 procent 2018. Den genomsnittliga absoluta avvikelsen mellan övägda Valu-andelar och valresultaten har beräknats för åtta partier plus gruppen övriga 1991, 1994, 2006 och 2010. I valen 1998 och 2002 var antalet partier sju plus gruppen övriga. I valen 2014 och 2018 var antalet partier nio plus gruppen övriga partier.

Tabell 4.4 Övägd partifördelning i Valu jämförd med valresultaten vid Europaparlamentsvalen 1995 – 2019 (procent)

	V	S	MP	C	L	KD	M	JL	FI	PP	SD	Övr	Snitt avvikelse	Max avvikelse
Valu övägt 1995	14,3	26,1	17,7	5,4	6,5	3,3	23,9	-	-	-	-	2,8		
Valresultat 1995	12,9	28,1	17,2	7,2	4,8	3,9	23,2	-	-	-	-	2,7		
avvikelse	+1,4	-2,0	+0,5	-1,8	+1,7	-0,6	+0,7	-	-	-	-	+0,1	1,1	-2,0 (S)
Valu övägt 1999	17,2	23,9	10,1	5,1	15,2	7,6	20,4	-	-	-	-	0,5		
Valresultat 1999	15,8	26,0	9,5	6,0	13,9	7,6	20,7	-	-	-	-	0,5		
avvikelse	+1,4	-2,1	+0,6	-0,9	+1,3	0	-0,3	-	-	-	-	±0,	0,8	-2,1 (S)
Valu övägt 2004	16,4	22,9	7,3	6,2	11,0	5,6	14,1	14,8	-	-	-	1,7		
Valresultat 2004	12,8	24,6	5,9	6,3	9,9	5,7	18,2	14,5	-	-	-	2,1		
avvikelse	+3,6	-1,7	+1,4	-0,1	+1,1	-0,1	-4,1	+0,3	-	-	-	-0,4	1,4	-4,1 (M)
Valu övägt 2009	6,4	22,6	13,3	5,8	12,9	5,1	17,0	3,6	3,2	7,4	2,4	0,3		
Valresultat 2009	5,7	24,4	11,0	5,5	13,6	4,7	18,8	3,5	2,2	7,1	3,3	0,2		
avvikelse	+0,7	-2,8	+2,3	+0,3	-0,7	+0,4	-1,8	+0,1	+1,0	+0,3	-0,9	+0,1	0,9	+2,3 (MP)
Valu övägt 2014	8,6	22,7	18,6	6,2	9,5	5,1	11,0	-	8,0	2,5	7,0	0,8		
Valresultat 2014	6,3	24,2	15,4	6,5	9,9	5,9	13,7	-	5,5	2,2	9,7	0,7		
avvikelse	+2,3	-1,5	+3,2	-0,3	-0,4	-0,8	-2,7	-	+2,5	+0,3	-2,7	+0,1	1,5	+3,2 (MP)
Valu övägt 2019	9,2	24,9	13,9	11,5	5,3	7,4	15,1	-	1,1	-	10,0	1,6		
Valresultat 2019	6,8	23,5	11,5	10,8	4,1	8,6	16,8	-	0,8	-	15,4	1,7		
avvikelse	+2,4	+1,4	+2,4	+0,7	+1,2	-1,2	-1,7	-	+0,3	-	-5,4	-0,1	1,7	-5,4 (SD)

Kommentar: Andelen svarande i Valu som ej besvarade partivalfrågan var 2 procent 1995, 1 procent 1999, 2 procent 2004, 1 procent 2009, 1 procent 2014 och 1 procent 2019. Snittavvikelsen (se tabell 4.3) har beräknats för sju partier plus gruppen övriga 1995 och 1999, för åtta partier plus gruppen övriga 2004, för elva partier plus gruppen övriga 2009, för tio partier plus gruppen övriga 2014 och för nio partier plus övriga 2019. Snittavvikelsen 2009 blir 1,0 om vi beräknar den för åtta invalda partier plus gruppen övriga, och 1,7 2014 för nio invalda partier plus gruppen övriga.

Tabell 4.5 Övägd röstfördelning i Valu jämförd med resultatet i folkomröstningen om EU-medlemskap 1994 och om införande av euro 2003 (procent)

	övägt resultat i Valu vid folk- omröstningen		officiellt resultat i folkomröst- ningen		avvikelse	
	1994	2003	1994	2003	1994	2003
ja	57,1	46,2	52,3	42,0	+4,8	+4,2
nej	41,7	51,8	46,8	55,9	-5,1	-4,1
blankt	1,2	2,0	0,9	2,1	+0,3	-0,1
summa procent	100,0	100,0	100,0	100,0		
andel uppgift saknas	2	1				
genomsnittlig avvikelse					3,4	2,8
max avvikelse					-5,1 (nej)	+4,2 (ja)

Även Centerpartiets röstandelar underskattas ofta i Valu, dock mindre så i sentida mätningar. Störst avvikelse noterades i Europaparlamentsvalet 1995 med -1,8 procentenheter. De partier som främst brukar få för höga siffror i Valus övägda resultat är tre – Folkpartiet/Liberalerna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utfallet för Moderaterna har varit mer varierat. Partiets valresultat har överskattats i fem Valu och underskattats i nio. Underskattning har tenderat att inträffa oftare i de senaste valen. Den för låga skattningen av Moderaterna i EUP-valet 2004 var på hela -4,1 procentenheter.

Folkpartiet/Liberalerna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har fått något för höga råsiffror i alla Valu-studier, med två undantag – Folkpartiet i EUP-valen 2009 och 2014 då partiet underskattades med -0,7 respektive -0,4 procentenheter. I genomsnitt har Valu i rådata överskattat valresultatet med cirka två procentenheter för V och med omkring en procentenhet vardera för FP/L och MP. Över tid finns en tendens att överskattningen av Miljöpartiet ökar något.

Den största genomsnittliga partiavvikelsen mellan rådata och valresultatet hittar vi i Valu-studien 2018. Huvudorsaken är en stor underskattning av Sverigedemokraterna; den största i Valu:s historia (-6,5 procentenheter). Underskattningen av SD var dock ingen nyhet för Rd-Valu 2018. Sverigedemokraternas röstandel i Valu:s

rådata har alltid varit för låg – i riksdagsvalen 2006, 2010 och 2014, liksom i EUP-valen 2009, 2014 och 2019.

Orsaken tror vi oss veta *inte* är en enkel skämsfaktor – att SD-väljare undviker att uppge vilket parti de röstar på. Orsaken är i stället att SD-väljare har en större tendens än andra väljare att överhuvudtaget inte ställa upp i opinionsundersökningar. Problemet med att mäta Sverigedemokraternas opinionsstöd är huvudorsaken till att Valu:s och andra opinionsmätningars träffsäkerhet blivit något sämre under senare år.

Ett annat ”nytt” partis väljare tenderar att tvärtom bli klart överskattade i Valu:s mätningar. Det partiet är Feministiskt Initiativ som alla gånger de varit representerat i Valu-studierna fått något för höga röstandelar i rådata, som mest 2,7 procentenheter i riksdagsvalet 2014.

Systematiken i felvisningarna antyder att ett fåtal iakttagbara faktorer kan ligga bakom. Underskattningen av Centerpartiet kan exempelvis till en del förklaras av att Valus urval av valdistrikt och förtida röstlokaler leder till en viss underrepresentation av röstande på landsbygden. En underrepresentation som dock minskat i de senaste studierna. Underrepresentationen av äldre väljare i Valu kan också vara en faktor bakom de låga C-siffrorna. Centerpartiet hade tidigare sitt starkaste röststöd bland äldre väljare. Den systematiska underskattningen av Socialdemokraterna har förmodligen också att göra med att äldre väljare tidigare var klart underrepresenterade i Valu. Socialdemokraterna har i de studerade valen haft sitt starkaste stöd bland äldre väljare. Dessutom är naturligtvis underrepresentationen av arbetare i Valu-studierna en viktig faktor. Klassröstningen har minskat i Sverige, men arbetare är fortfarande Socialdemokraternas klart starkaste stödgrupp i väljarkåren.

Även SD:s underrepresentation kan ha en viss koppling till underrepresentationen av arbetare. Sverigedemokraterna har relativt sett ett extra starkt röststöd bland arbetare och i LO-kollektivet.

De fyra partier (FP/L, V, MP och FI) vars valresultat brukar överskattas i Valu:s ovägda siffror har alla det gemensamt att det ofta under senare år haft sitt starkaste röststöd bland unga väljare och ett svagare stöd bland äldre. Det gäller dock inte för Folkpartiet 2009 och 2010 då partiet hade starkast stöd bland äldre väljare. Och typiskt nog underskattades Folkpartiet också för första

gången i Valu:s rådata 2009, men dock inte 2010. Unga väljare tenderar att vara överrepresenterade i Valu-studierna medan äldre är underrepresenterade. Ett av partierna (FP/L) har också ett relativt sett starkt röststöd i tjänstemannagruppen, och tjänstemän liksom yngre väljare tenderar att vara överrepresenterade i Valu.

Vi talar inte om några dramatiska effekter eller om några stora felvisningar, men de sociala skevheterna i sammansättningen av Valu-deltagarna har fått vissa konsekvenser. Underrepresentationen av äldre och arbetare och överrepresentationen av yngre och tjänstemän ledde tidigare till att Socialdemokraterna och Centerpartiet underskattas något medan Folkpartiet/Liberalerna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet överskattas.

Men det förtjänar ånyo att betonas att vi överlag talar om förhållandevis små partiavvikelser, i genomsnitt endast 1,44 procentenheter per parti vid riksdagsvalen. Och den felvisningen sjunker sedan ytterligare till i genomsnitt 0,73 när siffrorna slutvägs för prognosen.⁶ Att ett medelfel på 0,73 procentenheter är ett minst sagt godkänt resultat framgår väl av sammanställningen i tabell 4.6 där vi jämför träffsäkerheten hos svenska vallokals- och valdagsundersökningar under perioden 1991 – 2019. Alla prognoserna har på olika sätt vägts.

Mest träffsäkra mätning gjordes av SVT/Valu vid riksdagsvalet 2006. Snittavvikelsen per parti från det verkliga valresultatet blev endast 0,44 procentenheter. Även resultatet från Valu-studien vid EUP-valet 2009 var mycket precist med en ett snittfel på 0,50 procentenheter per parti. De minst pricksäkra Valu-prognoserna gjordes vid EUP-valet 2014 och riksdagsvalet 2018. Snittfelen per parti blev 0,98 respektive 0,95 procentenheter. Huvudorsaken till de sämre utfallen var i båda fallen svårigheterna att mäta Sverigedemokraternas röststöd.

⁶ Beräkningen omfattar prognoserna i riksdagsvalen 1994 till 2018. Vid valet 1991 publicerades inte någon Valuprognos.

Tabell 4.6 Träffsäkerheten hos svenska vallokals- och valdagsundersökningar publicerade i TV-valvaker 1991 – 2019

	Valår	Genomsnittlig procentavvikelse från det rätta valresultatet	Datainsamlingsmetod
Valu/SVT	2006	0,44	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	2009	0,50	Enkät utanför vallokal
Sifo/TV4	1994	0,60	Telefon
Demoskop/TV4	1998	0,60	Telefon
Valu/SVT	1999	0,61	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	1994	0,61	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	1995	0,63	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	2010	0,67	Enkät utanför vallokal
RD-Valu/SVT	2014	0,70	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	2002	0,78	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	2019	0,85	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	1998	0,88	Enkät utanför vallokal
Demoskop/TV4	2006	0,91	Telefon
Valu/SVT	2004	0,93	Enkät utanför vallokal
Valu/SVT	2018	0,95	Enkät utanför vallokal
EUP-Valu/SVT	2014	0,98	Enkät utanför vallokal
Novus/TV4	2010	1,08	Telefon
Valu/SVT	1991	1,11	Enkät utanför vallokal
Demoskop/TV4	2002	1,13	Telefon
Sifo/TV4	2018	1,20	Telefon/Nät
Gfk/TV4	1991	1,24	Enkät utanför vallokal
Novus/TV4	2014	1,33	Telefon

Kommentar: Resultaten gäller prognoser i samband med parlamentsval. Snittfelen har beräknats som den genomsnittliga absoluta avvikelsen per parti jämfört med det faktiska valresultatet. Antalet partier, inklusive en grupp övriga partier, som ingått i beräkningarna har varierat mellan 8 och 11. Resultaten för Valu 1991 bygger på ovägda rådata. Någon Valu-prognos gjordes inte i SVT:s valvaka 1991.

TV4 har i sina valvaker, utom i premiären år 1991, använt resultat från valdagsundersökningar genomförda via telefon/nät. Två gånger har träffsäkerheten varit god, 1994 (Sifo) och 1998 (Demoskop). Vid båda tillfällena var snittavvikelsen per parti från det slutliga valresultatet 0,60 procentenheter. Övriga sex gånger har TV4:s prognoser varit sämre. Så mycket så att de fem minst träffsäkra *prognoseerna* som gjorts i Sverige alla har publicerats av TV4.⁷

⁷ SVT/Valu 1991 var inte en träffsäker mätning, men den var ingen prognos.

Den minst träffsäkra prognosen har gjorts av Novus TV4 vid riksdagsvalet 2014 med ett snittfel per parti på 1,33 procentenheter.

I genomsnitt har TV4:s prognoser uppvisat en snittavvikelse per parti på 1,01 procentenheter. Ett klart acceptabelt resultat. Men inte lika bra som SVT/Valu:s utfall med endast ett genomsnittligt fel på 0,73 procentenheter per parti. Ödmjukt måste vi dock erkänna att Valu inte är träffsäkrast i Norden. Det finns exempel på norska och danska valdagmätningar med snittfel per parti under 0,40 procentenheter (Holmberg, Näsman & Gustafsson *Så tycker väljarna* 2015:51).

Personkryss

Personröstning, liksom partival, är också ett beteende som kan jämföras mellan Valu och verkligheten. Och då kan överrepresentationen av yngre väljare i Valu vara en av förklaringarna till att Valu-studierna hittills uppvisat något för höga siffror för andelen personer som personröstat. Skillnaderna är inte dramatiska, men yngre väljare personkryssar något flitigare än äldre väljare. Internbortfall på frågan om personröstning är inte något större problem i Valu-mätningarna. Andelen svars personer som hoppat över att besvara frågan om personröstning i Valu har varit mellan 5 till 7 procent vid riksdagsvalen, och endast 1 till 3 procent vid Europaparlamentsvalen.

Någon annan faktor måste vara huvudorsaken till att andelen personröstare tenderar att överskattats i Valu:s rådata. Överskattningen har i genomsnitt varit +8,1 procentenheter när det gäller andelen personkryss i riksdagsvalet, +7,0 procentenheter i kommunval och +4,4 procentenheter i EUP-val (se tabell 4.7). Någon motsvarande överrepresentation återfinns inte i Valundersökningarna eller i SOM-studierna. En enkel förklaring till att andelen personröstare överskattas något i Valu:s rådata skulle kunna vara att det är lättare att fortsätta och kryssa i Valu-rutor utanför vallokalen om man redan kryssat i en ruta inne i vallokalen. Personkryssare är mer komfortabla med att använda penna – såväl inne i vallokalen som utanför – därför blir de något överrepresenterade i Valu.

Tabell 4.7 Andel personkryss i riksdags-/kommunal-/EUP-val enligt officiella valresultat jämfört med andel uppgivna personkryss i Valu-studierna (procent)

	Riksdagsval			Kommunval			EUP-val		
	i Valu rådata	i valet	diff	i Valu rådata	i valet	diff	i Valu rådata	i valet	diff
EUP 1995	--	--	--	--	--	--	50,2	46,5	+3,7
Rd/K 1998	37,2	29,9	+7,3	41,4	34,5	+6,9	--	--	--
EUP 1999	--	--	--	--	--	--	67,7	66,2	+1,5
Rd/K 2002	33,9	26,0	+7,9	37,1	30,8	+6,3	--	--	--
EUP 2004	--	--	--	--	--	--	61,3	59,0	+2,3
Rd/K 2006	28,7	22,0	+6,7	32,6	28,2	+4,4	--	--	--
EUP 2009	--	--	--	--	--	--	64,2	59,2	+5,0
Rd/K 2010	33,1	25,1	+8,0	37,0	31,2	+5,8	--	--	--
EUP 2014	--	--	--	--	--	--	56,4	50,0	+6,4
Rd/K 2014	33,6	24,6	+9,0	37,1	28,9	+8,2	--	--	--
Rd/K 2018	34,3	24,1	+10,2	37,9	27,6	+10,3	--	--	--
EUP 2019	--	--	--	--	--	--	46,7	39,4	+7,3
Genomsnitt avvikelse			+8,1			+7,0			+4,4

Kommentar: Valu-frågan löd: ”Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsegel i ...riksdagsvalet? ...kommunvalvalet? (EUP-valet)” med svarsalternativen Ja respektive Nej.

Tabell 4.8 Valu:s prognoser av andel personkryss (procent)

	Riksdagsval			EUP-val		
	i Valu prognos	i valet	diff	i Valu prognos	i valet	diff
EUP 2004	--	--	--	59,0	59,0	±0,0
Rd 2006	23,0	22,0	+1,0	--	--	--
EUP 2009	--	--	--	60,0	59,2	+0,8
Rd 2010	27,0	25,1	+1,9	--	--	--
EUP 2014	--	--	--	52,0	50,0	+2,0
Rd 2014	27,0	24,6	+2,4	--	--	--
Rd 2018	26,0	24,1	+1,9	--	--	--
EUP 2019	--	--	--	39,0	39,4	-0,4
Genomsnitt avvikelse			+1,8			+0,6

Kommentar: Vid valen före 2004 gjordes inga prognoser av andelen personröster. Några prognoser av andelen personröster i kommunvalen har inte gjorts.

Större delen av överskattningen av andelen personkryss elimineras när SVT/Valu publicerar en prognos för andelen personkryss. Den genomsnittliga avvikelser från den korrekta andelen personkryss

minskar till +1,8 procentenheter i riksdagsvalen och till +0,6 procentenheter i EUP-valen (se tabell 4.8). Helt acceptabla resultat, men observera dock att avvikelserna tenderar till att öka något i de senare Valu-studierna i rådata.

Misstro och ideologi

Resultaten i tabellerna 4.9 och 4.10 visar hur Valu har fungerat när det gäller mätningen av två centrala politiska attitydvariabler – väljarnas grad av förtroende för svenska politiker och väljarnas placering på den ideologiska vänster-högerdimensionen.

Tabell 4.9 Politikerförtroende (procent)

fråga: "Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?"

Politikerförtroende	Riksdagsval						Folkomröstning				EU-parlamentsval				
	91	94	98	02	06	10	14	18	03	09	99	04	09	14	19
mycket stort	5	4	3	5	4	11	10	9	6	4	3	4	6	7	6
ganska stort	40	42	38	49	50	59	55	50	49	41	40	45	55	57	50
ganska litet	42	42	44	37	37	24	28	32	34	41	43	39	31	29	32
mycket litet	13	12	15	9	9	6	7	9	11	14	14	12	8	7	12
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% uppgift saknas	4	5	2	2	1	2	2	3	2	2	3	2	1	1	1

Kommentar: Resultaten bygger på Valumätningar respektive valår. Förtroendefrågan fanns inte med i Valu-studien vid folkomröstningen 1994. Resultaten för folkomröstningsstudien 2003 är vägda för Euro-rösten. Resultaten från och med Valu 2014 är vägda för valutfallen.

Andelen personer som hoppar över förtroendefrågan eller ideologifrågan utan att kryssa för något svarsalternativ är liten, endast mellan 1-5 procent. Här är det egentligen inte korrekt att tala om internbortfall, eftersom det är helt naturligt att undvika att besvara frågorna om man inte har någon åsikt när det gäller politikerförtroende eller någon uppfattning om var man står på vänster-högerskalan. Frågorna omfattar inte några explicita vet-inte-alternativ, alltså kan svarspersoner utan åsikter inte göra annat än att inte besvara dem.

Någon sann verklighet finns heller inte att jämföra resultaten emot. Förtroende och vänster-högerposition är attityder i männi-

skors huvuden, inte beteenden som kan registreras externt. Vad som emellertid kan göras är att jämföra Valu-resultaten med motsvarande resultat från Valundersökningarna och SOM-studierna. I Valundersökningarna och i SOM-studierna har förtroendefrågan ställts på samma sätt som i Valu. I SOM-studierna ingår dessutom Valu:s vänster-högerfråga i exakt likalydande form.

Resultaten är mycket uppmuntrande, speciellt när det gäller mätningen av väljarnas ideologiska vänster-högerposition. De ovägda och vägda utfallen i Valu med en högerövertikt i riksdagsvalen 1991, 2006 och 2010 och en vänsterövertikt vid valen 1994, 1998 och 2002 återfinns också i SOM-studierna. Dock, i valet 2014 visar Valu ovägt såväl som vägt på en viss vänsterövertikt medan SOM-studien har ett jämnt resultat mellan vänster och höger. Men vid riksdagsvalet 2018 visar SOM och Valu ånyo samma ideologiska tyngdpunkt – en klar övertikt till höger.⁸ I de flesta fall har alltså Valu och SOM kommit fram till samma resultat när undersökningarna har genomförts ungefär samtidigt i samband med riksdagsvalen. Större delen av SOM-enkäterna besvaras under oktober månad efter valen.

Tabell 4.10 Ideologisk vänster-högerposition (procent)

fråga: ”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-höggerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?”

ideologisk position	Riksdagsval							Folkomröstning			Europaparlamentsval					
	91	94	98	02	06	10	14	18	94	03	95	99	04	09	14	19
klart till vänster	14	16	17	19	17	19	18	17	13	14	17	16	19	19	21	16
något till vänster	20	24	24	25	20	19	22	20	25	24	26	25	24	22	22	21
varken eller något till höger	26	26	21	22	22	20	22	21	29	32	22	21	23	20	21	21
klart till höger	25	21	25	22	25	25	24	26	22	22	23	24	23	25	24	27
	15	13	14	12	16	17	14	16	11	8	12	14	11	14	12	15
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
% uppgift saknas	4	5	2	2	3	4	4	5	1	1	2	3	2	2	2	2

Kommentar: Resultaten bygger på Valu-mätningar respektive valår. Resultaten för folkomröstningsstudierna 1994 och 2003 är vägda för EU- respektive Euro-rösten. Resultaten från och med Valu 2014 är vägda för valutfallen.

⁸ Valu ovägt uppvisade 2018 en svag vänsterövertikt, 41 procent mot 39 procent för höger. Efter slutvägningen mot valresultatet blev utfallet 37 procent för vänster mot 42 procent för höger.

Överensstämmelsen mellan Valu:s och Valundersökningens respektive SOM:s resultat när det gäller politikerförtroendet är också någorlunda bra, men inte lika bra. Det finns en systematisk skillnad för alla undersökningstillfällen som innebär att graden av politikerförtroende är genomsnittligt +10 procentenheter *högre* i Valu än i Valundersökningarna vid riksdagsvalen (andel mycket eller ganska stort förtroende sammanslaget). När förtroendefrågan mätts i SOM riksdagsvalåren blir resultaten också en klart lägre andel väljare med ett stort förtroende för politiker än i Valu.⁹ Valumätningarna ger alltså upphov till en högre andel väljare med ett stort politikerförtroende än i Valundersökningarna och SOM-studierna.

En mycket enkel men rimlig förklaring till att denna skillnad uppstår kan vara att det är lättare att uttrycka politikermissstro någon eller några veckor efter valdagen, som är fallet när det gäller Val- och SOM-undersökningarna, än på själva valdagen utanför vallokalen när man just har röstat, som är fallet i Valu. Skillnaden i andelen väljare som uttrycker politikerförtroende i Valu respektive i Val- och SOM-undersökningarna skall alltså inte tolkas som om något resultat är mest riktigt. Med stor sannolikhet är båda uppsättningarna resultat riktiga vid respektive mättillfälle.

Vi vet från andra studier att graden av förtroende för partier och politiker tenderar att vara högre valår än under mellanvalsperioderna. Det är mycket troligt att väljarnas förtroende för politiker är högre på själva valdagen än någon eller några veckor senare när eftervalsdebatten pågår och eftertankens kranka blekhet satt in. Men sett över tid visar Valu:s förtroendemätningar samma tendens som Val- och SOM-undersökningarna. Förtroendet för politiker och politiska institutioner ökade i Sverige fram till 2010 från lågvattenmärket i mitten på 1990-talet. Men sedan toppen 2010 har politikertilltron ånyo försvagats något. Dock inte tillbaka till 1990-talets låga siffror.

⁹ Politikerförtroende har mätts sedan 1998 i SOM-studierna. Jämfört med SOM-resultaten är andelen svarande med ett mycket/ganska stort politikerförtroende i genomsnitt +16 procentenheter i Valu-mätningarna.

Fullt acceptabel precision

Sammanfattningen kan göras mycket enkel. Precisionen i Valu:s mätningar av politiska attityder och beteenden är fullt acceptabel och i flera fall överraskande bra. När det gäller sociala bakgrunds-förhållanden har Valu vissa problem. Svartsbortfallen är ibland något höga och det har funnits en systematisk underrepresentation av äldre väljare och arbetare och en systematisk överrepresentation av yngre väljare och tjänstemän. En konsekvens av denna skevhet är att Socialdemokraterna och Centerpartiet tidigare tenderade att bli något underrepresenterade i Valu:s ovägda rådata medan Folkpartiet/Liberalerna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tenderar att vara något överrepresenterade. Vi talar dock inte om några dramatiska felvisningar, i genomsnitt är det fråga om 1-3 procentenheters avvikelser från valresultaten. Det är något vi kan leva med i oviktade råsiffror, speciellt som vi kan ta hänsyn till det i slutsatser och analyser.

Det nya partiet Sverigedemokraterna är mer problematiskt mät-mässigt. Partiets väljarandel har hittills alltid underskattats relativt mycket i Valu-studiernas rådata – med hela -6,5 procentenheter i riksdagsvalet 2018 och med -5,4 procentenheter i EUP-valet 2019. Speciell hänsyn måste tas till det om man analyserar ovägda resultat och gör nivåskattningar.

Ett sätt att ta sådan hänsyn är att arbeta med vägda resultat som vi gör i denna boks alla analyser från och med valen 2014. Konkret betyder det att samtliga Valu-resultat som redovisas för riksdagsva-len 2014 och 2018 respektive för EUP-valen 2014 och 2019 är vägda för partiernas valresultat.

Kapitel 5

Röstningsbeteende enligt Valu

Anno dazumal, i de gamla valvakorna innan vi hade tillgång till vallokalsundersökningar, visste vi i stort sett inte mer än hur rösterna fördelade sig geografiskt. Vi kunde visa och spekulera kring hur valvinden blåste i Norrland, i storstäderna eller i området drabbade av stor arbetslöshet. Analystekniken var en förenklad variant av ekologisk valanalys. I brist på bättre ägnade vi mycket tid och tankemöda åt annat än väljarnas beteende, t ex åt de oräknade söndagspoströsterna som kunde förändra valutgången med någon eller några tiondelar.

Faktorer som verkligen spelade en roll för väljarnas röstande och för hur valen gick talade vi om mer principiellt och teoretiskt, men ofta i tomme eftersom vi inte hade någon aktuell information. På valkvällen visste vi inte hur olika sociala grupper röstat, hur parti-bytarströmmarna gått, vilken roll partiledarna spelat eller vilka som varit de viktiga valfrågorna för väljarna. Vi famlade naturligtvis inte i ett totalt mörker. Opinionsinstitutens mätningar före valen fanns att tillgå och kunskap om väljarnas beteende i tidigare val var användbar. Många mönster i väljarnas beteende går igen i val efter val. Men det är ingen tvekan om att introduktionen av Valustudierna innebar en smärre revolution för oss som hade i uppdrag att kommentera hur och varför valen gick som de gick. Bara att kunna veta och kunna berätta sådana enkla saker som hur män och kvinnor, unga och gamla, arbetare och företagare röstat och eventuellt förändrat sitt partival, och vilka frågor de pekade ut som viktiga, är en radikal förbättring. Konkretionen i kommentarerna ökar samtidigt som utrymmet för önsketänkande och spekulatio-

er minskar. Partiernas representanter och andra förståsigpåare kan inte lika okontrollerat tolka väljarnas utslag och därigenom förgylla valframgångar eller bortförklara förluster. Valu-siffrorna sätter vissa bestämda ramar och begränsar därmed möjligheterna att torgföra propagandistiska eller godtyckliga uppfattningar om valresultaten.

I det följande skall vi presentera resultat från Valu-studierna som illustrerar hur användbara de är både när det gäller att analysera svenskt väljarbeteende och för att ge underlag för valkommentarer. Vi koncentrerar oss på fem centrala fenomen – rörligheten i valmanskåren, sambandet mellan social grupptillhörighet och partival, åsiktsröstning och viktiga sakfrågor för väljarna, partiledarnas betydelse samt regeringsfrågan. Resultaten hämtas från alla Valu-studierna, inklusive från EUP-valen, men med en tonvikt på riksdagsvalen. I flera fall kommer tidsserier att redovisas som täcker hela perioden sedan 1991.¹ Analyserna görs genomgående utifrån rådata för de äldre Valu-undersökningarna, men utifrån vägda resultat för studierna från och med 2014. Betydelsen av vägningarna kommer att illustreras i kapitel 7.

Rörlighet

Den ökade rörligheten i valmanskåren är en av de mest betydelsefulla förändringar som har inträffat bland svenska väljare. Valundersökningarnas mätserie som går tillbaka till 1950-talet visar på en långsiktig tendens till en klart ökande rörlighet när det t ex gäller partibytten mellan valen; en tendens som accelererade under 1990-talet och fortsatt något avstannande in på 2000-talet. Parat med denna utveckling finns en tendens till att valrörelsernas betydelse vuxit, manifesterat bland annat genom att allt fler väljare skjuter upp sitt partivalsbeslut till valsapurten. På 1950- och 1960-talen bytte cirka 10-15 procent av röstande väljare parti och de allra flesta (75-80 procent) hade bestämt sitt partival långt innan valrörelserna drog igång. Idag är bilden helt annorlunda. Valu-resultaten i tabellerna 5.1 och 5.2 och i figur 5.1 visar - precis som Valunder-

¹ En utförlig tabellredovisning av resultaten från Valu 2018 och Valu 2019 återfinns på SVT:s hemsida.

sökningarna - på mycket mer rörliga och senbeslutande väljare idag.

Och intressant nog – och även här precis som i Valundersökningen 2018 – uppvisar Valu 2018 en fortsatt ökad rörlighet och fortsatt ökad andel senbeslutande i riksdagsvalet 2018. Andelen röstande som i Valu uppger att de bestämt sitt partival idag eller under senaste veckan har i riksdagsvalen ökat från 27 procent 1991 till 37 procent 2018. Motsvarande andel senbeslutare brukar vara högre i EUP-valen, kring 40-45 procent. Men här kan ingen ökning iaktas över tid.

Tabell 5.1 Tidpunkt för partivalsbeslut i riksdags- och Europaparlamentsvalen 1991-2019 (procent)

fråga: ”När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval/i EU-parlamentsvalet?”

Tidpunkt	Riksdagsval								Europaparlamentsval					
	91	94	98	02	06	10	14	18	95	99	04	09	14	19
idag	11	12	12	12	13	12	13	13	19	18	20	19	16	17
under senaste veckan	16	16	20	20	21	18	20	24	24	24	25	24	23	24
tidigare under valrörelsen	18	16	18	20	21	21	20	24	16	18	18	20	21	21
visste sedan länge hur jag skulle rösta	55	55	50	48	45	49	47	39	41	40	37	37	30	38
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
andel uppgift saknas	4	1	2	2	2	1	1	3	2	1	2	1	1	1

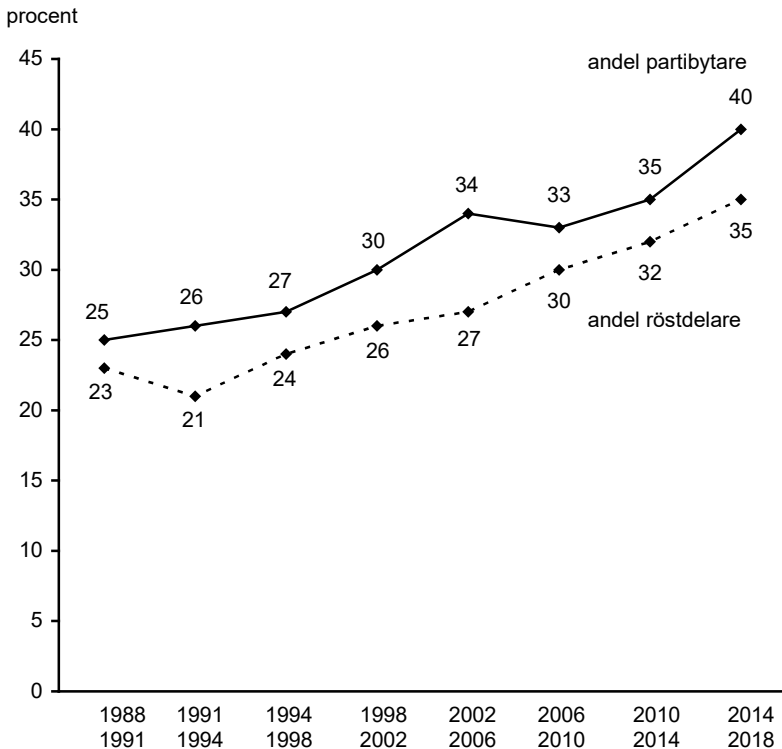
Tabell 5.2 Tidpunkt för röstningsbeslut i folkomröstningarna 1994 och 2003 (procent)

fråga: ”När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?”

Tidpunkt	Folkomröstning 1994	Folkomröstning 2003
idag	10	8
under senaste veckan	21	13
tidigare under folkomröstningskampanjen (efter riksdagsvalet den 18 september/sedan 1 augusti)	13	15
tidigare under 1994/2003	20	21
visste sedan länge hur jag skulle rösta	36	43
summa procent	100	100
andel uppgift saknas	1	1

Det är främst unga väljare som tenderar att fatta sitt röstningsbeslut sent. Pensionärer vet oftare sedan länge hur de skall rösta. Men andelen som beslutar sig sent ökar långsiktigt även bland de äldsta väljarna. Skillnaden mellan män och kvinnor är inte stor, men andelen kvinnor som bestämmer sig sent är högre än bland män. Nya och mindre partier tenderar att ha en större andel av sina väljare som bestämmer sig sent (NYD, MP, KD, FP/L, C, JL, FI). De lever farligt under valrörelserna, mellan hopp och förtvivlan. Valspurten kan avgöra om det blir succé eller fiasko.

Figur 5.1 Andel partibytare respektive röstdelare i riksdagsvalen 1991 – 2018 (procent)

Kommentar: Röstdelare har röstat på olika partier i riksdags- respektive kommunvalen.

Men för nya partier som Junilistan i EUP-valet 2004 kan naturligtvis den ökade andelen senbeslutande väljare också vara ett gyllene tillfälle. Hela 61 procent av Junilistans väljare 2004 uppgav att de bestämde sitt partival först sista veckan eller under valdagen. Den största sensationen i svensk valhistoria inträffade under en snabb tre till fyra dagars slutspurt.

Piratpartiets framgång i Europaparlamentsvalet 2009 blev inte en lika stor sensation, även om ett stöd på 7,1 procent är imponerande för ett nytt parti. Andelen väljare som uppgav att de bestämde sig sent (idag/senaste veckan) var något lägre för Piratpartiet (34 procent) än för valmanskåren som helhet (43 procent). Piratpartiets framgång 2009 var alltså inte ett spurtfenomen.

Sverigedemokraterna som ett ”nytt” mindre parti visade sig inte heller ha en stor andel väljare som bestämde sig sent (endast 34 procent 2006, 23 procent 2010, 25 procent 2014 och 23 procent 2018). Framgångarna för SD i de senaste riksdagsvalen är inte sena spurtfenomen.

Genombrottet för Feministiskt Initiativ i EUP-valet och riksdagsvalet 2014 var däremot till en del en spurteffekt. FI hade i båda valen en hög andel senbeslutare – 44 procent i EUP-valet och 46 procent i riksdagsvalet.

Den nya väljarrörligheten mätt som andel partibytare eller som andel röstsplitrare syns också tydligt i Valu-materialet. Mellan 25-40 procent av väljarna i Valu anger att de röstat på ett annat parti än vid föregående riksdagsval. Och trenden är uppåtgående. Partibytan har blivit vanligare. Partitrohet är fortfarande majoritetsbeteendet, men inte lika självklart som tidigare.

Andelen personer som anger att de röstat på olika partier i riksdags- respektive kommunvalen är något lägre, mellan 21-35 procent. När systemet med gemensam valdag infördes i Sverige vid valet 1970 var det endast 6 procent av väljarna som på detta sätt delade sina röster. Röstsplittringen har ökat markant bland svenska väljare, inklusive en fortsatt ökning i valet 2018. En tolkning kan vara att väljarna medvetet börjat tillvarata chansen att sända skilda signaler, som den gemensamma valdagen möjliggör.

Valu-resultaten ger också besked om vart de rörliga partiväljarna går – från vilka partier bytena sker och till vilka partier bytarna går. Resultaten i tabell 5.3 sammanfattar hur väljarströmmarna mellan

partierna såg ut vid riksdagsvalet 2018. Analysen bygger på väljarnas uppgifter om hur de röstade i de båda riksdagsvalen 2014 respektive 2018. Vi kan studera partiernas vinster och förluster till varandra och hur partierna lyckades bland förstagångsväljarna (ej röstberättigade 2014) respektive bland icke-röstare i förra valet (ej röstande 2014). Det bör kanske påminnas om att en viktig information som vi inte kan få fram via Valu är hur mycket de olika partierna förlorar till soffan, det vill säga till icke-röstning. Personer som inte röstar ingår ju inte i vallokalsundersökningar, därför kan vi inte studera partiernas olika tapp till soffan med hjälp av Valudata.

Tabell 5.3 Partibyten mellan riksdagsvalen 2014 och 2018 (procent)

parti riksdags- valet 2014	parti i riksdagsvalet 2018											summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR		
V	63	23	4	1	1	1	2	3	1	1	100	
S	6	69	2	3	2	3	5	10	0	0	100	
MP	13	27	37	9	4	3	4	2	1	0	100	
C	1	8	3	51	8	10	14	5	0	0	100	
L	1	8	1	16	42	8	19	5	0	0	100	
KD	1	5	2	8	5	53	13	13	0	0	100	
M	0	5	1	9	6	8	58	13	0	0	100	
SD	1	4	0	1	0	2	5	85	0	2	100	
FI	51	18	13	3	2	0	3	1	9	0	100	
Övriga	4	10	2	9	5	11	12	19	0	28	100	
Blankt	3	23	3	5	3	11	19	30	0	3	100	
Ej röstande	7	22	2	6	4	7	20	29	0	3	100	
Ej berättigad	10	23	7	11	5	6	24	11	1	2	100	

Kommentar: Resultaten kommer från Valu 2018; vägda mot valresultatet. Uppgifterna om partival 2014 bygger på en minnesfråga med ett svarsbortfall på 3 procent.

Riksdagsvalet 2018 hade fyra förlorarparterier – de båda regeringspartierna S och MP, det största oppositionspartiet M och dagsländan Feministiskt Initiativ. Valu:s bytarsiffror visar att S:s och M:s största tapp går till Sverigedemokraterna, mest tydligt för Moderaterna. Miljöpartiets bytarförluster är främst till regeringspartnern Socialdemokraterna. FI:s kollaps 2018 orsakades främst av att väljare från V som gick till FI 2014 nu återvände till Vänsterpartiet.

Valets största vinnare var Sverigedemokraterna som ökade från 12,9 procent 2014 till 17,5 procent 2018 (+4,6 pe). Proportionellt sett vann SD mest röster bland nya väljare som inte röstade 2014 och bland tidigare blankröstare. Bland partibytare var flödet över till SD störst bland väljare som 2014 röstat på ett ”övrigt parti”, följt av väljare som 2014 stödde M eller KD. Därefter kommer väljare som i förra riksdagsvalet röstade på Socialdemokraterna. Partibytan över till SD från övriga partier var mycket begränsat.

Ett annat parti som blev en vinnare 2018 var Centerpartiet. Valu:s bytarströmmar visar att C relativt sett rekryterade flest bytare från Liberalerna. Inte överraskande hade L 2018 precis gamla Folkpartiet mycket rörliga väljare. Liberalerna lyckades 2018 inte ens behålla hälften av sina väljare från 2014; endast 42 procent förblev lojala liberaler. Dock, de partier som 2018 hade allra flest ”otrogna” väljare var Miljöpartiet och Feministiskt Initiativ. Endast 37 respektive 9 procent av deras väljare från 2014 stödde partiet 2018.

Social tillhörighet

När det gäller att förstå varför svenska väljare röstar som de gör är yrkestillhörighet fortfarande en av de viktigaste faktorerna. Klassröstningen har visserligen minskat i Sverige men den existerar alltfört.

Valu-resultaten i tabell 5.4 understryker slutsatsen att klassröstningen fortfarande är relevant i Sverige. Analysen visar hur medlemmar i olika fackliga organisationer röstat men också vilka partier företagare har stött.

Kontrasten mellan hur LO-medlemmar och företagare röstar illustrerar mycket påtagligt den svenska klassröstningen, och att den är på nedgång. En klar majoritet av LOs medlemmar röstar på Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet (73 procent 2002, 65 procent 2006, 60 procent 2010, 60 procent 2014, men endast 50 procent 2018), medan en lika stor majoritet bland företagare röstar borgerligt (65 procent 2002, 72 procent 2006, 65 procent 2010, 58 procent 2014 och 53 procent 2018). Företagare är en av Moderaternas allra starkaste väljargrupper; cirka hälften av Sveriges företagare brukar rösta på Moderaterna, dock inte i förlustvalen 2002 och 2014 respektive 2018 då endast 25, 39 och 30 procent bland

företagarna stödde Moderaterna. Sverigedemokraterna har börjat utmana M bland företagare. I valet 2018 röstade 24 procent bland företagare på SD

LO-medlemmar har på ett liknande sätt varit Socialdemokraternas mest trogna väljare, där över femtio procent brukat rösta på S. Och det gällde fortfarande i valen 2010 och 2014, om än nått och jämnt, men inte år 2018. I valet 2018 fick S för första gången stöd av under hälften av LO:s medlemmar (41 procent). Vänsterpartiet har ibland utmanat Socialdemokraterna bland LO:s medlemmar. Enligt Valu röstade hela 21 procent av medlemmarna i LO på Vänsterpartiet 1998 – en rekordhög andel, men 2018 sjönk den andelen till 9 procent. Det näst starkaste partiet bland LO-medlemmar 2018 är Sverigedemokraterna med ett stöd på hela 24 procent.

Liberalernas förhållandevis starka stöd bland SACO-medlemmar är värt att notera (23 procent 2002 och 9 procent 2018). Man kan alltfört kalla partiet för docentpartiet. Och man kan fortfarande kalla Folkpartiet/Liberalerna för partiernas Hallsberg – en väntsal för partibytare. Folkpartiet/Liberalerna brukar ha en mycket rörlig väljarkår och både tappa och vinna relativt många väljare i valen. Och så också 2018. Över hälften av L:s väljare 2014 lämnade partiet 2018 (se tabell 5.3).

Att dela in människor i sociala grupper och klasser härstammar från 1800-tals sociologi och från marxistisk teoribildning. Public Choice-skolan är en mer modern företeelse men även den delar in människor i olika grupper. Men indelning i olika sociala klasser är här inte det centrala. Det viktiga är istället vilken sektor människor verkar i – den offentliga eller den privata. När det gäller röstning är teorin att sektorstillhörighet, inte klasstillhörighet, påverkar väljares partival. Offentligt anställda röstar socialistiskt för att rädda sina jobb medan verksamma i privat sektor röstar borgerligt för att få ned skatterna och minska den offentliga sektorn. Empiriska data har hittills inte givet något starkare stöd åt en hypotes av detta slag. Offentligt respektive privat verksamma väljare röstar än så länge inte speciellt olika. Röstningsskillnader efter klasslinjer är fortfarande något större än röstningsskillnader efter sektorstillhörighet.

Tabell 5.4 Hur röstar fackmedlemmar respektive företagare? (procent)

fack- medlemskap	parti i riksdagsvalen											summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	NYD	SD	FI	ÖVR	
LO-medlem												
1991	9	56	2	6	5	4	9	7	-	-	2	100
1994	10	66	4	4	3	2	9	1	-	-	1	100
1998	21	53	4	4	2	7	8	-	-	-	2	100
2002	14	59	4	4	6	6	4	-	-	-	3	100
2006	11	54	5	5	4	4	11	-	3	-	3	100
2010	9	51	7	4	4	2	16	-	6	-	1	100
2014	7	53	4	3	2	1	10	-	17	2	1	100
2018	9	41	2	5	2	4	12	-	24	0	1	100
TCO-medlem												
1991	7	32	3	7	11	7	26	6	-	-	1	100
1994	7	43	7	6	10	4	22	0	-	-	1	100
1998	14	33	6	5	7	12	22	-	-	-	1	100
2002	12	39	6	7	17	8	10	-	-	-	1	100
2006	8	31	6	10	11	7	24	-	1	-	2	100
2010	8	26	11	6	10	6	29	-	2	-	2	100
2014	7	32	7	7	6	5	23	-	9	3	1	100
2018	9	32	5	8	6	7	18	-	13	2	0	100
SACO-medlem												
1991	6	14	8	5	24	6	33	4	-	-	0	100
1994	9	25	8	4	18	5	30	1	-	-	0	100
1998	13	20	7	4	12	12	30	-	-	-	1	100
2002	12	26	11	5	23	7	15	-	-	-	1	100
2006	7	19	11	12	13	7	27	-	1	-	3	100
2010	8	18	16	8	11	7	28	-	2	-	2	100
2014	6	23	11	8	10	7	23	-	6	5	1	100
2018	10	26	8	12	9	6	18	-	9	1	1	100
Företagare												
1991	2	15	4	5	11	7	44	11	-	-	1	100
1994	5	18	5	5	11	5	50	1	-	-	0	100
1998	6	14	5	6	7	15	45	-	-	-	2	100
2002	6	21	5	13	17	10	25	-	-	-	3	100
2006	3	14	6	10	8	8	46	-	2	-	3	100
2010	5	16	8	11	8	6	40	-	4	-	2	100
2014	3	16	6	9	6	5	39	-	13	3	0	100
2018	5	13	3	10	5	8	30	-	24	1	1	100

Kommentar: Frågan om fackmedlemskap löd: ”Är Du medlem i någon fackförening?” med svarsalternativen: ”Ja, LO-förbund; Ja, TCO-förbund; Ja, SACO-förbund; Nej.”

Resultaten i tabell 5.5 visar dock att det ligger något i hypotesen om sektorsröstning. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tenderar att få ett starkare stöd bland offentligt anställda medan det är tvärtom för framförallt Moderaterna som har ett klart starkare röststöd bland väljare verksamma i privat sektor än bland väljare

som arbetar i den offentliga sektorn. Sverigedemokraterna har också ett något starkare röststöd bland väljare i privat än i offentlig sektor.

Tabell 5.5 Partival i riksdagsvalen bland väljare verksamma i offentlig respektive privat sektor (procent)

fråga: ”Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?”

sektor	parti i riksdagsvalen											summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	NYD	SD	FI	ÖVR	
offentlig												
1991	7	34	5	7	12	7	20	6	-	-	2	100
1994	9	47	7	6	8	4	18	1	-	-	0	100
1998	18	35	6	4	7	11	17	-	-	-	2	100
2002	14	40	7	6	14	8	9	-	-	-	2	100
2006	9	34	8	9	8	8	19	-	2	-	3	100
2010	10	32	18	6	8	5	22	-	4	-	1	100
2014	7	37	7	5	6	5	17	-	11	4	1	100
2018	10	34	5	8	5	6	15	-	15	1	1	100
privat												
1991	5	31	3	6	9	5	32	8	-	-	1	100
1994	6	41	5	5	9	3	30	1	-	-	0	100
1998	11	61	4	4	6	11	31	-	-	-	2	100
2002	8	36	5	6	16	9	17	-	-	-	3	100
2006	6	27	6	8	8	6	34	-	2	-	3	100
2010	6	23	9	8	8	6	34	-	4	-	2	100
2014	4	26	6	7	5	5	29	-	14	3	1	100
2018	6	23	4	9	6	7	24	-	19	1	1	100

Kommentar: Antal svars personer som uppgivit att de ”aldrig yrkesarbetat” var 1991 4 procent, 1994 7 procent, 1998 7 procent, 2002 4 procent, 2006 4 procent, 2010 5 procent, 2014 4 procent och 2018 3 procent. Andel uppgift saknas var 11 procent 1991, 13 procent 1994, 7 procent 1998, 7 procent 2002, 6 procent 2006, 7 procent 2010, 6 procent 2014 och 7 procent 2018.

En faktor som oftast glöms bort när man diskuterar vad som påverkar svenska väljares röstning är religionen. Kyrksamheten har visserligen avtagit. Sverige har blivit ett av världens mest sekulariserade länder. Men sambandet mellan religiöst engagemang och röstning har inte försvunnit. Den gamla sanningen att kyrksamma väljare röstar mer borgerligt än väljare som aldrig går i kyrkan gäller fortfarande. Men sambandet har försvagats över tid, och klart så 2014 och 2018.

Resultaten i tabell 5.6 visar tydligt att framförallt Kristdemokraterna men också till en del Centerpartiet får ett klart starkare stöd bland kyrkfolket än bland människor som aldrig går i kyrkan. För Vänsterpartiet är det tvärtom – mer stöd bland väljare som inte går i kyrkan än bland väljare som regelbundet besöker gudstjänster. Kristdemokraterna är speciellt starka, men klart avtagande, bland de allra mest regelbundna kyrkobesökarna (39 procent röstade KD 1998, 37 procent 2002, 32 procent 2006, 28 procent 2010, 23 procent 2014 och 25 procent 2018); här konkurrerar fortfarande partiet framgångsrikt ut Moderaterna som endast stöds av 11 procent bland regelbundna kyrkobesökare 2018. Moderaterna, liksom Sverigedemokraterna, hade 2018 sitt starkaste röststöd bland personer som aldrig går i gudstjänst.

Valu frågar inte om vilken kyrka människor går till. Från andra undersökning vet vi dock att Kristdemokraternas absolut starkaste väljargrupp är frikyrkobesökare. Enligt Valundersökningen röstade 70 procent av regelbundna frikyrkobesökare på Kristdemokraterna 2002. Motsvarande andel är 48 procent 2006 och 36 procent 2010.² Kyrkan och religionen spelar fortfarande en roll för hur svenska väljare röstar.

Tabell 5.6 Kyrkogång och partival i riksdagsvalet 2018 (procent)

fråga: ”Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller möte i någon kyrka/religiöst samfund?”

kyrkogång	parti i riksdagsvalet 2018										summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR	
minst en gång i månaden	5	30	4	11	4	25	11	9	0	1	100
några gånger om året	5	28	4	11	5	8	20	18	0	1	100
mera sällan	6	31	5	8	6	6	20	17	0	1	100
aldrig	10	26	5	8	6	4	21	18	1	1	100

Kommentar: Resultaten kommer från Valu 2018. Andelen som ej besvarar frågan är 3 procent.

² Frågan om frikyrkobesök ingår inte i Valundersökningen 2014 och 2018.

Könsskillnader i röstning har aldrig varit särskilt stora i Sverige. Men tendensen är ökande. Och mönstret är ideologiskt färgat. Kvinnor röstar mer vänster medan män tenderar att rösta höger. Framväxten av Sverigedemokraterna har förstärkt könsskillnaderna i partivalet och det ideologiska vänster-högermönstret. Resultaten i tabell 5.7 visar att främst Socialdemokraterna hade ett klart starkare stöd bland kvinnor än bland män i valet 2018. För Sverigedemokraterna var mönstret det omvända – klart starkare röststöd bland män än bland kvinnor

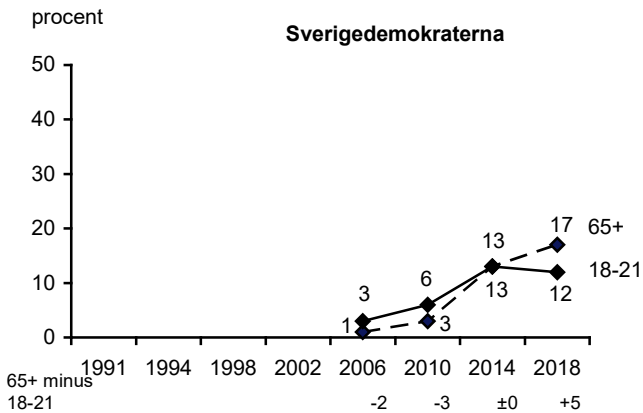
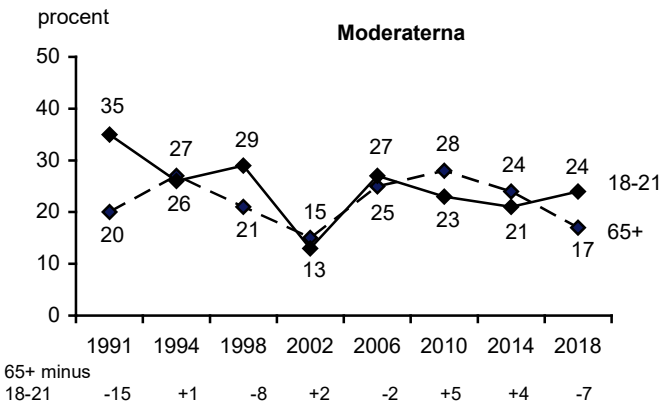
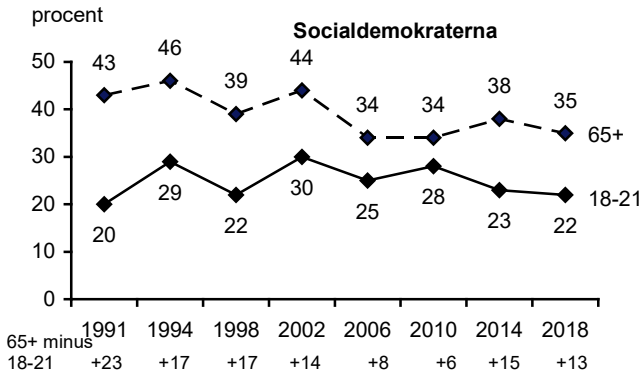
Tabell 5.7 Partival bland kvinnor och män i riksdagsvalet 2018 (procent)

	parti i riksdagsvalet 2018										summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR	
kvinnor	9	31	6	10	5	6	19	12	1	1	100
män	7	25	4	7	6	6	21	23	0	1	100
Skillnad kvinnor-män	+2	+6	+2	+3	-1	±0	-2	-11	+1	±0	

Åldersskillnader i röstning har i Sverige historiskt sett varit större än könsskillnader. Det gäller speciellt Socialdemokraterna som sedan 1970-talet varit klart starkast bland äldre väljare. Resultaten i figur 5.2 illustrerar det tydligt. Att kalla S ett pensionärsparti är inte helt fel. Moderaterna uppvisar mindre åldersskillnader i sitt röststöd. Men i valet 2018 var partiet starkast bland yngre väljare precis som i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet. När Sverigedemokraterna slog igenom och kom in i riksdagen 2010 hade partiet mer stöd bland yngre än bland äldre väljare. Det gäller inte längre. I riksdagsvalet 2018 och i EUP-valet 2019 fick SD mer röster bland äldre väljare än bland yngre.

Invandrare som blivit svenska medborgare och därmed fått rösträtt i riksdagsvalen har numera blivit så många att deras röstningsbeteende kan studeras i *Valu*. De första resultaten från sådana analyser för valen sedan 2002 återfinns i tabell 5.8. Vi har frågat var någonstans *Valu*-deltagarna och deras fäder respektive mödrar vuxit upp – i Sverige, i Norden, i Europa utanför Norden eller utanför Europa – och på den grunden klassificerat dem som in-födda svenskar eller som första eller andra generationens invandrare.

Figur 5.2 Partival bland unga och äldre 1991 – 2018 (procent)

Tabell 5.8 Hur röstar första generationens invandrare? (procent)

fråga: ”Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?”

själv uppväxt	parti i riksdagsvalen											summa	antal
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖV	procent	personer	
i Sverige													
2002	11	37	6	6	15	8	14	-	-	3	100	7 824	
2006	7	30	7	9	8	7	27	2	-	3	100	10 917	
2010	7	26	10	8	8	6	29	4	-	2	100	10 586	
2014	6	30	7	6	6	5	23	13	3	1	100	11 605	
2018	8	28	4	9	6	7	20	17	0	1	100	10 334	
i Norden utanför Sverige													
2002	21	34	8	9	9	12	7	-	-	0	100	90	
2006	5	36	4	8	7	9	28	1	-	4	100	130	
2010	6	38	6	6	6	4	23	6	-	5	100	108	
2014	6	30	5	3	7	2	26	14	4	3	100	116	
2018	7	26	5	3	6	5	11	36	1	0	100	163	
i Europa utanför Norden													
2002	11	54	5	1	11	4	13	-	-	1	100	130	
2006	8	41	5	4	10	4	21	2	-	5	100	169	
2010	5	46	8	2	4	4	28	1	-	2	100	190	
2014	6	43	3	2	6	2	21	13	2	2	100	226	
2018	4	35	5	8	4	3	17	22	2	0	100	279	
utanför Europa													
2002	33	47	4	2	2	7	5	-	-	0	100	138	
2006	19	49	6	2	3	4	15	0	-	2	100	182	
2010	16	54	7	2	3	4	13	1	-	0	100	272	
2014	13	48	8	3	1	3	16	5	2	2	100	280	
2018	13	47	4	5	2	6	14	9	0	0	100	328	
samtliga personer som själva är uppväxta utanför Sverige													
2002	22	46	5	3	7	8	9	-	-	0	100	358	
2006	11	43	5	4	6	5	20	1	-	5	100	481	
2010	11	48	7	3	4	4	20	2	-	1	100	570	
2014	9	43	6	3	4	2	20	10	2	1	100	622	
2018	9	38	4	6	3	5	15	19	1	0	100	770	

Kommentar: Första generationens invandrare har definierats som personer som själva angivit att de vuxit upp utanför Sverige. Resultatet för personer uppväxta i Sverige är medtagna som jämförelsedata.

Resultaten visar att invandrare tenderar att rösta klart mer på Vänsterpartiet och Socialdemokraterna än övriga väljare. Det gäller framförallt första generationens invandrare från utomeuropeiska

länder. I valet 2002 stödde 80 procent av röstande invandrare från länder utanför Europa Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet. Motsvarande andel var 68 procent 2006, 70 procent 2010, 61 procent 2014 och 60 procent 2018. Speciellt Liberalerna har ett mycket svagt röststöd bland första generationens utomeuropeiska invandrare. Endast 1-3 procent bland dem har röstat på Folkpartiet/Liberalerna i valen sedan 2002. Få utomeuropeiska invandrare röstade tidigare på Sverigedemokraterna – 0 respektive 1 procent i valen 2006 och 2010, men upp 5 respektive till 9 procent i valen 2014 och 2018.

Väljarnas viktiga frågor

Vad valen handlar om, vilka frågor partierna tar upp i valrörelserna, spelar självklart en roll för hur väljare röstar. Åsiktsröstningen har långsiktigt ökat bland svenska väljare. När vi i Valu frågar väljarna om vilka sakfrågor som betytt mest för valet av parti har de allra flesta inga problem med att avge ett svar. Vid riksdagsvalet 2018 presenterades Valu-deltagarna för en lista med nitton olika sakområden, och tillfrågades för vart och ett vilken betydelse det haft för valet av parti. Antalet svarsalternativ var fem från mycket stor betydelse till mycket liten betydelse.

Resultaten i tabell 5.9 visar att mycket få personer inte kunde eller ville besvara frågorna – mellan 10-13 procent – och att de sakfrågor som väljarna angav som viktiga för partivalet i mycket hög grad var samma frågor som dominerade valdebatten. Sjukvården och skola/utbildning följde av jämställdheten mellan kvinnor och män var de frågor som toppade väljarnas lista över 2018 års viktigaste valfrågor. Frågor som var mindre relevanta, som hamnade i botten på väljarnas lista, handlade om försvarsfrågan, kärnkraften, företagets villkor och EU/Euro.

De frågor som blev viktigare för väljarna 2018 jämfört med 2014, var i första hand jämställdheten, lag och ordning samt flyktingar/invandring. Nedåt på väljarnas dagordning gick framförallt ekonomi och sysselsättning.

Tabell 5.9 Viktiga frågor för valet av parti i riksdagsvalet 1998-2018 (procent)

fråga: ”Och vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?” *Svarsalternativ:* ”mycket stor betydelse; ganska stor betydelse; varken stor eller liten betydelse; ganska liten betydelse; mycket liten betydelse.”

Fråga	1998	2002	2006	2010	2014	2018
1. Sjukvården	55	64	51	49	56	56
2. Skola och utbildning	59	67	54	54	59	55
3. Jämställdheten mellan kvinnor och män	36	44	37	37	38	48
4. Sociala välfärden	-	-	-	46	51	47
5. Lag och ordning	40	47	41	32	35	45
6. Svenska ekonomin	57	56	50	53	54	44
7. Äldreomsorg	46	53	45	40	49	44
8. Pensionerna	-	-	-	33	40	41
9. Flyktingar/invandring	19	32	25	26	35	41
10. Sysselsättning	58	51	56	53	51	37
11. Egen ekonomi	-	-	44	41	40	35
12. Skatter	36	36	32	34	35	33
13. Miljön	27	34	31	34	34	33
14. Bostadsfrågan	-	-	-	-	34	32
15. Frågor om vinster i välfärden	-	-	-	-	34	32
16. EU/Euro	28	28	20	16	20	27
17. Företagens villkor	32	32	35	30	30	26
18. Energi och kärnkraft	30	29	35	30	28	26
19. Försvarsfrågan	-	-	-	-	20	22

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten är beräknad bland personer som besvarat respektive fråga i respektive års Valu.

I många fall är väljare från olika partier överens om vilka som är de viktiga respektive mindre viktiga frågorna. Väljare från alla partier tenderar till exempel att ange skolan som betydelsefull för valet av parti, SD-väljare dock minst så, och försvarsfrågan som mindre viktig. Men i de flesta fall utpekar väljare från skilda partier olika frågor som viktiga för hur de röstat. De frågor som motiverat väljarnas partival skiljer sig förhållandevis mycket åt mellan de olika partierna (se tabell 5.10). Skatterna är exempelvis en relativt viktig fråga för många moderater (rangplats 6). För väljare som röstade på något annat parti än Moderaterna är skatterna däremot inte bland de centrala frågorna. På ett motsvarande sätt är miljön och energi/kärnkraften mycket centrala för personer som röstade på Miljöpartiet (rangplats 1 och 4) men inte lika mycket för övriga

väljare. Väljare som röstade på Sverigedemokraterna sätter flyktingar/invandring på plats 1. För övriga partiers väljare kommer den frågorna mycket längre ned på viktighetslistan (rangplats 7 till 15).

Tabell 5.10 Viktiga frågor bland partiernas väljare inför valet av parti i riksdagsvalet 2018 (rangposition)

fråga: ”Och vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?” *Svarsalternativ:* ”mycket stor betydelse; ganska stor betydelse; varken stor eller liten betydelse; ganska liten betydelse; mycket liten betydelse.”

Fråga	Rangposition 2018 bland väljare som röstade på:									
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	
1. Sjukvården	5	1	6	4	2	1	4	3	5	
2. Skola och utbildning	4	3	3	2	1	2	3	8	3	
3. Jämställdheten mellan kvinnor och män	1	4	2	1	5	11	11	13	1	
4. Sociala välfärden	2	2	5	9	11	6	13	7	4	
5. Lag och ordning	16	12	16	12	6	3	1	2	15	
6. Svenska ekonomin	13	7	14	5	3	5	2	6	14	
7. Äldreomsorg	7	5	9	8	8	4	10	4	8	
8. Pensionerna	9	6	13	14	14	7	12	5	9	
9. Flyktingar/invandring	11	15	8	13	12	9	9	1	7	
10. Sysselsättning	12	9	12	6	7	12	7	14	13	
11. Egen ekonomi	15	13	18	11	9	8	5	9	17	
12. Skatter	10	14	15	17	16	13	6	12	12	
13. Miljön	6	11	1	3	13	18	19	19	2	
14. Bostadsfrågan	8	10	10	16	15	15	16	11	10	
15. Frågor om vinster i välfärden	3	8	7	18	19	19	18	18	6	
16. EU/Euro	17	16	11	10	4	17	14	16	18	
17. Företagens villkor	18	19	17	7	10	10	8	17	19	
18. Energi och kärnkraft	14	17	4	15	18	14	17	15	11	
19. Försvarsfrågan	19	18	19	19	17	16	15	10	16	

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu vid riksdagsvalet 2018. Se tabell 5.9. Viktigaste frågan för respektive parti är markerad.

Jämställdheten mellan män och kvinnor anges ofta som en viktig valfråga bland väljare som röstade på Vänsterpartiet (plats 1), Feministiskt Initiativ (plats 1) och Centerpartiet (plats 1) eller på Miljöpartiet (plats 2). Väljare som röstade på något av partierna i det nya ”konservativa blocket” (KD, M, SD) uppger mer sällan jämställdheten som en viktig röstfråga (rangplats mellan 11 till 13).

Företagens villkor anges som en viktig röstfråga av relativt många Centerpartister (plats 7). Bland väljare som röstade på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet hamnar företagens villkor på plats 17 till 19. Det finns med andra ord ett relativt klart samband mellan vilka frågor/problem som uppfattas som viktiga och hur man röstar.

Sakfrågeägarskap

Att få upp de egna profilfrågorna högt på väljarnas dagordning är centralt för partierna. Man vinner inte val på sakfrågor som väljarna tycker är oviktiga. Men minst lika viktigt är att övertyga många väljare om att det egna partiets politik är den bästa i de olika omstridda sakområdena. Det gäller att erövra sakfrågeägarskapet i de frågor som väljarna tycker är viktigast – att uppfattas som det parti eller block som har de bästa lösningarna.

Tabell 5.11 Vilket parti har bäst politik? (procent)

fråga: ”Vilket parti tycker du har bäst politik när det gäller.....?”

Sakområden	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	Ingen uppfattning	Summa procent
Skatterna	8	27	1	5	5	3	30	7	0	14	100
Miljön	6	10	28	20	3	3	8	8	1	13	100
Sysselsättningen	6	28	1	7	5	3	25	8	0	17	100
Svenska ekonomin	5	27	1	5	5	2	30	8	0	16	100
Din egen ekonomi	6	23	1	5	5	3	29	8	0	19	99
Lag och ordning	6	20	1	5	7	4	23	19	1	15	101
Flyktingar/invandring	9	19	3	9	5	4	14	25	1	11	100
Sjukvården	10	26	1	7	6	14	12	9	1	14	100
Jämställdheten mellan kvinnor och män	12	20	2	10	7	8	10	7	7	17	100
Skola och utbildning	8	23	3	5	22	4	13	7	1	14	100
Sociala välfärden	10	30	1	7	6	7	14	9	1	15	100
Pensionerna	8	27	1	5	4	7	15	10	1	23	101
Frågan om vinster i välfärden	17	21	1	6	6	4	18	7	1	20	101

Kommentar: Resultaten visar hur väljarna i riksdagsvalet 2018 bedömer vilka partier som har den bäst politik i 13 sakområden. Partier som får flest ”bäst politik”-bedömningar i de olika sakområdena har markerats.

I Valu 2018 frågade vi om vilket parti som svarspersonerna tyckte hade bäst politik inom tretton olika sakområden (se tabell 5.11). Socialdemokraterna får tydligt bäst betyg, och med svag konkurrens från övriga partier, på tre områden – sjukvården, sociala välfärden och pensionerna. Moderaterna uppskattas mest som nummer 1 när det gäller Sveriges ekonomi (nätt före S), den egna ekonomin och skatterna (även här nätt före S). Vi känner igen resultaten sedan tidigare. Socialdemokraterna har sakfrågeägarskapet i välfärdsfrågor, Moderaterna i ekonomiska frågor.

Fyra andra sakområden utmärks av delat/oklart partiägarskap. När det gäller skola/utbildning vinner Socialdemokraterna mycket nätt före Liberalerna. Jämnt om topplaceringarna är det också när det gäller lag och ordning (mellan S, M och SD), vinster i välfärden (mellan S, V och M) och sysselsättningen (mellan S och M).

Ett område har tidigare utmärks av en helt obestridd sakfrågeägare. Det området är miljön och ägaren är Miljöpartiet. Det gällde inte längre lika tydligt 2018. Uppskattningen av MP:s miljöpolitik har minskat från ett stöd på 42 procent 2014 ned till 28 procent 2018 – inte långt före Centerpartiets uppskattning på 20 procent. En annan orsak till Miljöpartiets dåliga valresultat 2018 är att partiets profilfråga, miljön, inte kom högre upp på väljarnas viktighetsagenda än på plats 13.

Vänster-höger

Men väljarna är inte rön för vinden som enbart röstar utifrån de frågor som råkar vara aktuella i ett val. Svenska väljares röstande påverkas också av mer långsiktiga faktorer som exempelvis ideologi. Partivalet i Sverige struktureras i själva verket i en mycket hög utsträckning av en grundläggande ideologisk konfliktlinje som dominerat svensk politik under hela 1900-talet. Och fortsätter att dominera under 2000-talet. Den konfliktlinjen är vänster-högerdimensionen. Innehållsligt har vänster-högerkonflikten gällt många olika frågor men med fokus på ekonomiska maktfrågor, på välfärdens organisering och finansiering och på social och ekonomisk jämlikhet. Väljarnas åsikter i frågor av detta slag brukar oftast vara mycket klart kopplade till hur de röstar. Det allra starkaste sambandet med partivalet återfinns med väljarnas egna subjektiva uppfattningar om var de står ideologiskt på vänster-högerskalan.

Väljare som uppfattar att de står till vänster tenderar i mycket stor utsträckning att rösta på Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna medan väljare som ser sig själva som stående till höger oftast röstar borgerligt.

Det starka sambandet mellan subjektiv vänster-högerposition och val av parti återfinns också i *Valu*-materialet. Uttryckt statistiskt, med hjälp av ett mått kallat *eta* som kan variera mellan 0,00 och 1,00, visar sig sambandet mellan väljarnas vänster-högerplacering och valet av parti i riksdagsvalen 2014 och 2018 vara imponerande 0,80 i båda valen. Motsvarande resultat från Valundersökningen är i samma storleksordning. Detsamma gäller i SOM-undersökningen.

Resultaten i tabell 5.12 illustrerar med hjälp av Valudata och procentanalys hur klara sambanden är och hur lite de förändrats sedan början av 1990-talet. Analysen visar vilken ideologisk hemvist de olika partiernas väljare har haft i riksdagsvalen sedan 1991.

Moderaternas väljare har oftast till 90 procent placerat sig till höger. Dock inte de nya Moderaterna sedan 2006 som ”endast” positionerar sig till höger till 84-85 procent. Vänsterpartister har på ett motsvarande sätt varit ideologiskt homogena på vänsterkanten. Cirka 95 procent av Vänsterpartiets väljare har i varje val sagt att de uppfattar sig som vänster.

Övriga partiers väljare är ideologiskt något mer splittrade, även om en klar majoritet av Folkpartiets/Liberalernas (50-76 procent) och Kristdemokraternas väljare (56-77 procent) uppfattar sig som ideologiskt till höger och en ännu klarare majoritet av socialdemokrater ser sig själva som hemmahörande till vänster (67-76 procent). Väljare som röstar på Centerpartiet eller Miljöpartiet har tidigare tenderat att uppfatta sig själva som tillhörande mitten eller höger (centerpartister) respektive mitten eller vänster (miljöpartister). I valen sedan 2006 placerar sig dock C-väljare mer till höger och MP-väljare mer till vänster än tidigare. Andelen MP-väljare som uppfattar sig som ideologiskt till vänster har aldrig varit så stor som 2018 (78 procent).

Tabell 5.12 Väljarnas ideologiska hemvist på vänster-högerskalan i riksdagsvalen 1991 – 2018 (procent)

fråga: ”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera Dig själv?”. Svartalernativ: ”Klart till vänster; något till vänster; varken till vänster eller höger; något till höger; klart till höger”.

parti	valår	vänster	varken eller	höger	summa procent
V	1991	94	6	0	100
	1994	90	9	1	100
	1998	92	7	1	100
	2002	94	6	0	100
	2006	95	5	0	100
	2010	96	3	1	100
	2014	96	3	1	100
	2018	96	4	0	100
S	1991	67	29	4	100
	1994	69	27	4	100
	1998	72	23	5	100
	2002	71	24	5	100
	2006	70	25	5	100
	2010	75	21	4	100
	2014	74	22	4	100
	2018	76	20	5	101
MP	1991	43	43	14	100
	1994	45	46	9	100
	1998	54	38	8	100
	2002	64	32	4	100
	2006	73	23	4	100
	2010	72	24	4	100
	2014	69	26	5	100
	2018	78	18	4	100
C	1991	7	51	42	100
	1994	7	48	45	100
	1998	13	50	37	100
	2002	9	37	54	100
	2006	9	34	57	100
	2010	5	24	71	100
	2014	6	29	65	100
	2018	10	33	57	100

Fortsättning

parti	valår	vänster	varken eller	höger	summa procent
L	1991	9	31	60	100
	1994	13	37	50	100
	1998	10	28	62	100
	2002	8	25	67	100
	2006	7	23	70	100
	2010	4	20	76	100
	2014	5	22	73	100
	2018	7	25	69	101
KD	1991	6	38	56	100
	1994	3	34	63	100
	1998	5	30	65	100
	2002	6	29	65	100
	2006	4	26	70	100
	2010	4	25	71	100
	2014	5	18	77	100
	2018	4	20	76	100
M	1991	1	9	90	100
	1994	1	11	88	100
	1998	1	8	91	100
	2002	2	7	91	100
	2006	3	23	84	100
	2010	2	14	84	100
	2014	2	14	84	100
	2018	3	13	85	101
SD	2006	12	46	42	100
	2010	18	34	48	100
	2014	17	39	44	100
	2018	8	34	58	100
FI	2006	77	18	5	100
	2010	71	24	5	100
	2014	91	7	2	100
	2018	79	13	8	100
samtliga	1991	34	26	40	100
	1994	40	26	34	100
	1998	41	21	38	100
	2002	44	22	34	100
	2006	37	22	41	100
	2010	38	20	42	100
	2014	40	22	38	100
	2018	37	21	42	100

Kommentar: Resultaten kommer från Valu 1991 – 2018 vid riksdagsvalen. Nyd hade 1991 8 procent vänster, 41 procent varken eller och 51 procent höger. Junilistan hade i EUP-valet 2004 37 procent vänster, 28 procent varken eller och 35 procent höger. Piratpartiet hade i EUP-valet 2009 38 procent vänster, 31 procent varken eller och 31 procent höger. Motsvarande andelar för Piratpartiet i riksdagsvalet 2010 var 24, 51 respektive 26 procent.

Sverigedemokraternas väljare har varit ideologiskt delade mellan cirka 42-48 procent som uppfattar sig till höger mot 34-46 procent som placerar sig i mitten. Det ändrades i valet 2018. Nu placerar sig en majoritet SD-väljare till höger (58 procent).

Den ideologiska polariseringen i valet 2018 framträder tydligt i resultaten. I Valu var andelen väljare som placerar sig till vänster högst någonsin bland vänsterpartister och miljöpartister, men också bland socialdemokrater. På samma sätt var också andelen sverigedemokrater som placerar sig till höger högst någonsin i Valu. KD-och M-väljare behöll sina högerplaceringar från 2014, medan C- och L-väljare gick något in mot mitten – förutskickandes vad som senare hände i regeringsförhandlingarna.

Alla rykten om vänster-högerdimensionens död är med andra ord högst överdrivna. Och vänster-högerdimensionen är relevant också när det gäller EUP-val eftersom sambandet mellan vänster-högerideologi och åsikter i EU-frågor hittills varit mycket påtagligt i Sverige, om än avtagande.

EU-dimensionen

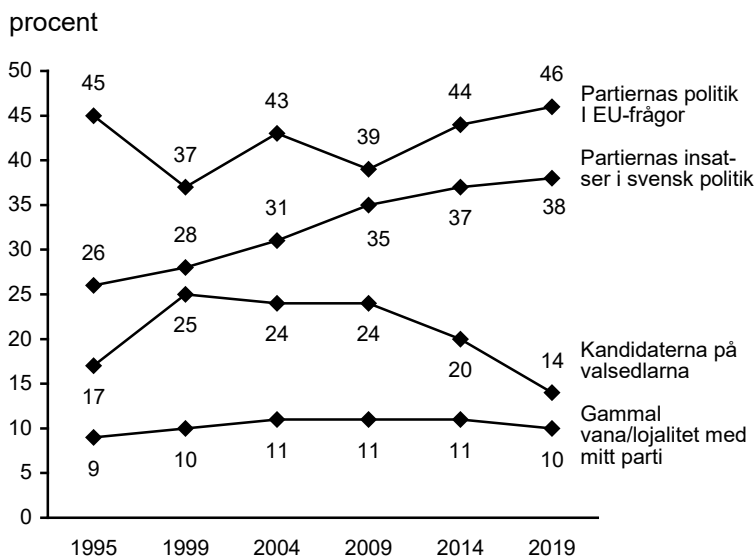
Sveriges inträde i Europeiska Unionen har inte inneburit att EU-frågor kommit att bli tunga valfrågor bland väljarna i riksdagsvalen. När väljarna själva i Valu anger viktiga frågor för partivalet hamnar alltid EU-frågor lågt. I valet 2018 placerades EU/Euro först på plats sexton med 27 procent av väljarna som angav att EU-frågorna var mycket betydelsefulla för deras partival. I topp hamnade istället sjukvården och skolan med 56 respektive 55 procent (se tabell 5.9).

Läget är annorlunda i EU-parlamentsvalen. Då vart femte år spelar EU-frågorna en klart större roll. Och det märks även bland väljarna trots att nationell politik tar mycket plats också i EUP-valen – i Sverige likväl som i andra EU-länder. När vi i Valu har frågat väljarna om olika skäl bakom partirösten i EU-parlamentsvalen pekas ”partiernas politik i EU-frågor” ut som av mycket stor betydelse av cirka 40 procent av svarspersonerna, 46 procent 2019. Men nationell politik kommer inte långt efter med omkring 35 procent som anger att ”partiernas insatser i svensk politik” är mycket betydelsefull för hur de röstar (se figur 5.3). Den

svenska politiken som röstningsskäl är dessutom på uppgång i EUP-valen (nämnt av 38 procent 2019) medan EU-frågorna står still kring 40-45 procent.

Figur 5.3 Betydelsefulla skäl för valet av parti i EU-parlamentsvalen (procent)

fråga: ”Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?”

Kommentar: Resultaten visar andelen svarande som angav ”mycket stor betydelse” på var och en av de fyra delfrågorna. Frågorna omfattade också svarsalternativen ”ganska stor betydelse, varken eller, ganska lite betydelse och mycket liten betydelse”. Procenten har beräknats bland personer som besvarat enkätfrågan. Procenten behöver inte summera till hundra för respektive valår.

Den relativt starka ställningen för EU-frågor som röstningsskäl bland svenska väljare i EUP-val är naturligtvis någonting positivt. EU-parlamentsval bör handla om EU-frågor och inte om vad den egna regeringen och oppositionen gjort i nationella frågor.

Resultaten i tabell 5.13 visar vilka mer konkreta sakfrågor som väljarna bedömde var viktiga för partivalet i EU-parlamentsvalen sedan 1995. Svaren visar på en stor stabilitet när det gäller vilka frågor som utpekade som betydelsefulla. Freden i Europa och demokratin i EU ligger högt på listan i alla valen. Strax därunder återfinns frågor som miljön, brottsbekämpning, jämställdhet, social välfärd och flyktingar/invandring. Mot botten av listan över viktiga valfrågor hittar vi jordbruksstödet, företagets villkor och euron.

Tabell 5.13 Viktiga frågor för valet av parti i EU-parlamentsvalen (procent)

fråga	procent mycket stor betydelse					
	1995	1999	2004	2009	2014	2019
1. Freden i Europa	66	66	61	55	59	58
2. Demokratin i EU	59	53	55	50	51	54
3. Miljön	56	45	47	53	51	51
4. Jämställdhet	-	37	42	42	45	49
5. Brottsbekämpning	-	-	-	42	40	48
6. Sociala välfärden	-	48	50	44	47	42
7. Flyktingar/invandring	-	19	26	26	37	41
8. Energi och kärnkraft	-	-	-	38	39	38
9. Ekonomin	54	47	46	47	45	37
10. Nationell självständighet	48	43	47	38	39	37
11. Matkvaliteten	-	-	-	-	46	33
12. Sysselsättningen	53	50	46	47	47	31
13. Drogpolitiken	46	-	47	32	30	30
14. Försvarsfrågan i EU	34	31	30	26	26	26
15. EU:s utrikespolitik	-	-	-	31	28	24
16. Rörligheten på arbetsmarknaden	-	-	-	-	30	23
17. Om Euro i Sverige	33	29	36	32	28	21
18. Företagets villkor	-	27	29	22	26	21
19. Upphovsrätt på nätet	-	-	-	-	-	18
20. Jordbruksstöd i EU	23	21	25	22	21	17

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten är beräknad bland de som besvarat respektive fråga i respektive års Valu. Valufrågan innehåller också svarsalternativen ”ganska stor betydelse, varken eller, ganska liten betydelse, mycket liten betydelse”.

De frågor som ökar i betydelse på väljarnas viktighetslista 2019 jämfört med förra EUP-valet är främst brottsbekämpning, flyktingar/invandring och jämställdhet, men också demokratin i EU.

Bland de frågor som tappar något i relevans för väljarna 2019 återfinns ekonomin.

I många fall är partiernas väljare i huvudsak överens om vilka som är de viktiga respektive mindre viktiga frågorna. Freden till exempel är alla partiers väljare ense om är en betydelsefull fråga, liksom att upphovsrätten på nätet eller euron inte är bland de viktigaste valfrågorna. Men i de flesta fall pekar de olika partiernas väljare ut klart olika frågor som viktiga för röstandet, vilket indikerar att åsiktsröstning är ett viktigt fenomen även i EUP-val (se tabell 5.14).

Tabell 5.14 Viktiga frågor för valet av parti i EUP-valet 2019 bland olika partiers väljare (rangposition)

Rangposition samtliga/fråga	Rangposition bland väljare som röstade på:								
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI
1. Freden i Europa	5	1	3	2	1	2	2	5	3
2. Demokratin i EU	3	2	4	3	2	4	5	6	6
3. Miljön	1	4	1	1	3	11	13	20	2
4. Jämställdhet	2	3	2	4	4	8	6	11	1
5. Brottsbekämpning	13	6	9	6	6	1	1	2	10
6. Sociala välfärden	4	5	6	9	12	10	14	4	4
7. Flyktingar/invandring	6	13	8	14	16	5	4	1	5
8. Energi och kärnkraft	7	11	5	7	10	7	8	9	8
9. Ekonomin	8	8	12	8	5	6	3	7	13
10. Nationell självständighet	11	12	15	10	19	3	7	3	16
11. Matkvaliteten	9	9	7	5	15	13	15	10	7
12. Sysselsättningen	10	7	14	12	11	12	10	12	17
13. Drogpolitiken	14	10	11	15	13	9	12	8	12
14. Försvarsfrågan i EU	17	14	17	16	8	14	11	14	11
15. EU:s utrikespolitik	12	15	10	18	9	17	17	16	9
16. Rörligheten på arbetsmarkn.	16	16	13	13	7	18	16	17	13
17. Om Euro i Sverige	15	17	19	19	14	16	18	13	18
18. Företagens villkor	20	20	20	17	17	15	9	15	20
19. Upphovsrätt på nätet	18	19	18	20	18	19	19	18	14
20. Jordbruksstöd i EU	19	18	16	11	20	20	20	19	19

Kommentar: Se tabell 5.13. Rangposition är beräknad bland personer som besvarat respektive fråga. Första rang för respektive parti har markerats.

I valet 2019 var miljön exempelvis en topprangordnad fråga bland Miljöpartiets, Vänsterpartiets och Centerpartiets väljare, men inte

bland övriga partiers väljare; endast till exempel på plats 13 bland moderata väljare och på plats 19 bland SD-väljare. Socialdemokratiska väljare satte den sociala välfärden högt (plats 5). Bland Moderata väljare hamnade den sociala välfärden först på plats 14. Å andra sidan, M-väljare angav företagets villkor som en viktig fråga (plats 9). Det gjorde inte S-väljare (plats 20). Flyktingar/invandring fick endast topplacering bland väljare som stödde Sverigedemokraterna (plats 1). Övriga partiers väljare tycker flyktingar/invandring är en mindre viktig fråga (plats 4 till 16). Jämställdhet placerades på plats 1 av Feministiskt Initiativs väljare. Bland M-väljare hamnade jämställdhet på 6:e plats. SD-väljare placerade jämställdheten ännu lägre – på rangplats 11.

Åsiktsröstningen i EU-parlamentsvalen kan illustreras än mer påtagligt om vi ser på sambanden mellan åsikt och partival i ett antal omdiskuterade sakfrågor. Ett exempel är svenska folkets inställning till EUs mer långsiktiga utveckling – om unionen skall bli en förbundsstat, ett Europas förenta stater, eller inte.

I Valu-studierna i samband med folkomröstningarna 1994 och 2003 och Europaparlamentsvalen har vi frågat om väljarnas inställning till att EU eventuellt utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater. Det är inte en populär utveckling bland många svenskar. Opinionsövertikten har hela tiden varit på den negativa sidan, dock inte överväldigande negativ. I folkomröstningsstudien 1994 angav 43 procent att de var negativa till att EU utvecklades till ett Europas förenta stater mot 31 procent som angav att de var positiva (se tabell 5.15). Motsvarande resultat 2003 var 49 procent negativa mot 26 procent positiva. Sexton år senare i EUP-valet 2019 har opinionen blivit än mer skeptisk till tanken på ett federalt EU; nu är 52 procent negativa och endast 18 procent positiva.

Synen på EU:s framtid – hur mycket EU man vill ha – har ett mycket starkt samband med hur svenska väljare röstar i EU/Euro-folkomröstningar, men också med hur man röstar i Europaparlamentsval. Andelen nej-röstare i euro-omröstningen 2003 var enbart 5 procent bland personer med en mycket positiv inställning till ett Europas förenta stater (EFS), men hela 88 procent bland väljare med en mycket negativ åsikt om ett federalt EU; siffror som signalerar ett ovanligt starkt samband i samhällsvetenskapliga

sammanhang. Motsvarande procentandelar för stödet till EU-skeptiska Sverigedemokraterna i valet 2019 visar på ett nästan lika imponerande samband. Bland personer med en mycket positiv åsikt om EFS röstar enbart 9 procent på SD (och 4 procent på V). Stödet för Sverigedemokraterna är klart starkare bland väljare med en mycket negativ syn på ett eventuellt Europas förenta stater, hela 30 procent röstar på SD (och ytterligare 10 procent på V).

Tabell 5.15 Inställning till EU som ett slags Europas förenta stater (procent)

fråga: ”Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?”

	Folk- omröstning		Europaparlamentsval					
	1994	2003	1995	1999	2004	2009	2014	2019
mycket positivt	11	10	10	13	8	7	4	4
ganska positivt	20	16	20	21	16	22	15	15
varken eller	26	25	18	21	22	26	26	29
ganska negativt	22	21	22	19	23	24	29	28
mycket negativt	21	28	30	26	31	21	26	24
summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100
andel positivt	31	26	30	34	24	29	19	19
andel negativt	43	49	52	45	54	45	55	52
andel uppgift saknas	6	3	2	3	3	3	3	3

Kommentar: Resultaten 1994 och 2003 är vägda för EU- respektive Euro-rösten.

Fyrtio procent av de mest EFS-skeptiska väljarna stödde alltså antingen SD eller V i EU-parlamentsvalet 2019. Och det trots att inget av partierna drev utträdesfrågan i valrörelsen. Bland de mest EFS-entusiastiska väljarna fick SD och V endast 13 procent av rösterna.

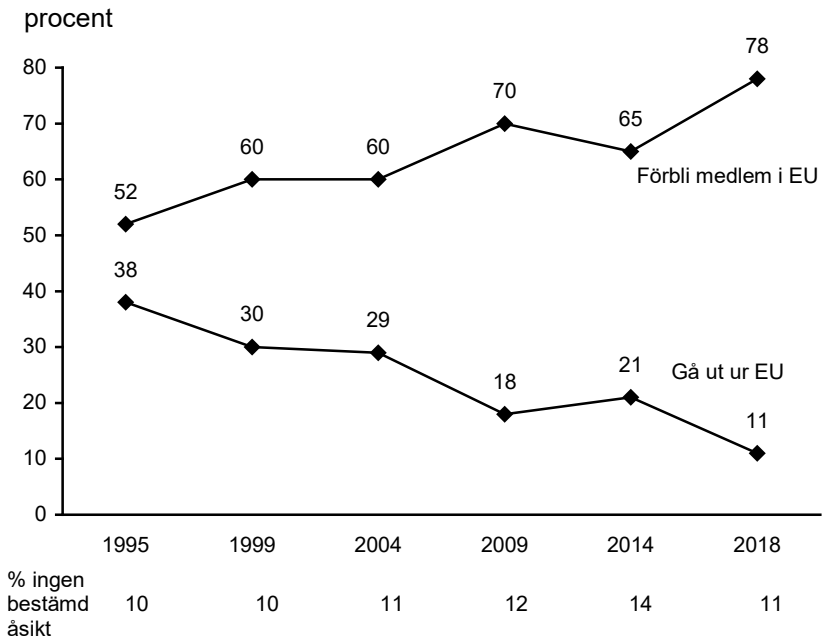
Folkomröstningarna 1994 och 2003 liksom EUP-valen påverkas av hur väljarna ser på EU:s framtid. Personer som ville ha lite EU tenderar att rösta nej respektive på JL/V/SD. De som ville ha mycket EU röstar ja respektive på i första hand L/M.

Samma typ av åsiktsröstning kan noteras för den något mer konkreta frågan om Sverige skall lämna EU eller inte. Valu:s resultat

liksom andra mätningar visar att det sedan Sveriges inträde i EU inte har funnits någon opinionsmajoritet för att vi skall lämna unionen. Tvärtom har det i Valu:s resultat alltid varit en majoritet för att Sverige skall förbli medlem i EU; en växande majoritet, som tillfälligt försvagades något under eurokrisen/Greklandskrisen.

Figur 5.4 Att lämna eller inte lämna EU? (procent)

fråga: ”Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?”

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Procenten har beräknats bland personer som besvarat enkätfrågan, inklusive svarsalternativet ”ingen bestämd åsikt i frågan”.

EU-motståndet i Sverige var fram till 2006 bland det starkaste inom unionen. Men under senare år har Sverige klättrat uppåt i Eurobarometerens rankinglista för hur EU-positiva olika länders befolkningar är. I vårmätningen 2019 hamnar den svenska EU-opinionen strax över mitten med rangplats elva bland 28 länder.

Tabell 5.16 Att lämna eller inte lämna EU bland olika parti-ers väljare i EU-parlamentsvalet 2019? (procent)

	gå ut ur EU	förlbli medlem i EU	ingen bestämd åsikt	summa procent
V	16	65	19	100
S	5	87	8	100
MP	3	90	7	100
C	2	91	7	100
L	1	96	3	100
KD	7	81	12	100
M	4	88	8	100
SD	41	37	22	100
FI	12	72	16	100
ÖVR	41	40	19	100
samtliga	11	78	11	100

Tabell 5.17 Åsikt om Sveriges EU-medlemskap påverkar röstandet i EUP-val (procent)

Parti i EUP-valet 2019	Åsikt om Sveriges medlemskap i EU:		
	gå ut ur EU	förlbli medlem i EU	ingen bestämd åsikt
V	9	6	12
S	10	26	18
MP	3	13	7
C	2	13	6
L	1	5	1
KD	6	9	9
M	6	19	12
SD	56	7	31
FI	1	1	1
ÖVR	6	1	3
Summa procent	100	100	100

Kommentar: Frågans formulering redovisas i figur 5.4. Resultaten kommer från SVT/Valu i samband med EUP-valet 2019.

Som resultaten i figur 5.4 och tabellerna 5.16 och 5.17 visar är det 2019 11 procent i Valu-studien som önskar att Sverige går ut ur EU, och de röstar inte på samma partier som den majoritet väljare som vill att Sverige förblir EU-medlem. EU-motståndare röstar till 65 procent på Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Bland EU-anhängare får samma två partier klart färre röster, enbart 13 pro-

cent. Väljare som vill ha Sverige kvar i EU stödjer i första hand de mer EU-positiva partierna, det vill säga Allianspartierna och Socialdemokraterna; 72 procent gjorde det 2019. Frågan om ett svenskt utträde ur EU eller inte gav med andra ord upphov till ett tydligt åsiktsröstande i EUP-valet.

Miljöpartiet har övergivit sitt krav på att Sverige skall lämna EU och de flesta MP-väljare håller med, 90 procent bland dem i Valu 2019 vill att Sverige förblir medlem i EU mot endast 3 procent som vill att Sverige lämnar unionen. En majoritet av V:s väljare vill också att Sverige förblir medlem i EU (65 procent). Endast SD:s väljare uppvisar fortfarande en viss övervikt för att Sverige bör lämna EU (41 procent mot 37 procent som vill att Sverige förblir medlem). Medlemsfrågan i EU är på väg att avpolitiserats i Sverige.

Tabell 5.18 Väljarflöden från partipreferens om det var riksdagsval idag till partival i EU-parlamentsvalet 2019 (procent)

parti om det var riksdagsval idag	parti i EU-parlamentsvalet 2019										summa procent
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	FI	ÖVR	
V	61	12	19	2	0	0	1	1	3	1	100
S	2	80	9	3	1	1	2	2	0	0	100
MP	1	6	85	3	1	1	1	0	1	1	100
C	0	5	9	74	5	1	4	0	1	1	100
L	1	8	5	12	59	1	11	3	0	1	100
KD	0	1	2	4	2	64	19	7	0	1	100
M	0	2	2	4	3	4	81	3	0	1	100
SD	0	2	1	0	0	3	5	88	0	1	100
FI	9	4	17	2	2	0	0	3	63	0	100
Övriga	3	8	4	7	0	5	9	9	0	55	100

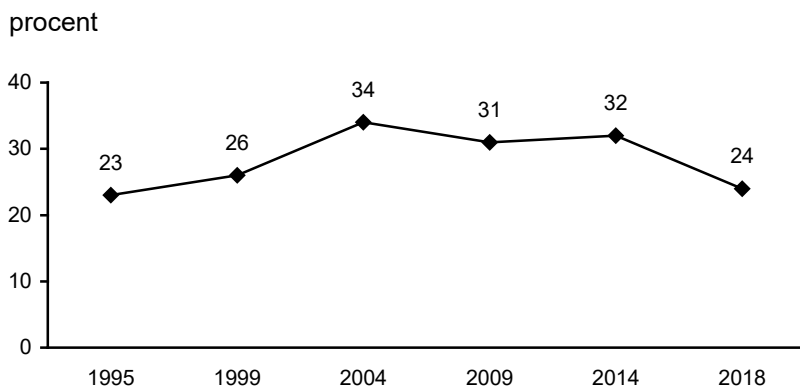
Kommentar: Svartsbortfallet på frågan om ”parti om det var riksdagsval idag” var 3 procent.

Jämfört med partisympatierna om det varit riksdagsval i maj 2019 var det tre partier som klart tappade stöd i EUP-valet - Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Kristdemokraterna (se tabell 5.18). I V:s och S:s fall orsakades förlusterna främst av parti-byten till Miljöpartiet; i KD:s fall av partibyterförluster till Moderaterna. Två partier vann tydligt röststöd jämfört med om det varit ett riksdagsval – främst Miljöpartiet, men också Moderaterna. MP:s

röstvinster kom i första hand från V och S, medan M främst gick fram på KD:s bekostnad. Vinsterna respektive förluster i EUP-valet 2019 på grund av partibyten i förhållande till ett hypotetiskt riksdagsval gjordes med andra ord i allt väsentligt intern inom det Rödgröna blocket respektive inom det nya ”konservativa” blocket. Byten över blockgränser är svåra och ovanliga även i EUP-val.

Ytterligare ett bevis på att det finns EU-relaterad åsiktsröstning i samband med EUP-valen är att många och allt fler väljare inte röstar på sina vanliga partier i Europaparlamentsvalen. I EU-parlamentsvalet 2014 stödjer 31 procent av de röstande ett annat parti än vad de skulle ha gjort om det hade varit ett riksdagsval – upp från 26 procent 1999 och 23 procent 1995 (se figur 5.5). Väljarnas partival i Europaparlamentsvalen tycktes långsamt hålla på att frigöra sig från partipreferenserna i de nationella valen. Men så kom EUP-valet 2019 och en tydlig återgång till att väljarna röstar på partier de sympatiserar med om det var riksdagsval. I EUP-valet 2019 röstade endast 24 procent på ett annat parti än de skulle ha gjort om det hade varit riksdagsval. EUP-val i Sverige är fortsatt klart influerade av vad väljarna sympatiserar med nationellt.

Figur 5.5 Andel väljare som inte följer sin partipreferens vid riksdagsval när de röstar i EU-parlamentsval (procent)

Kommentar: Partipreferens när det gäller riksdagsval har mätts med hjälp av en fråga hur man skulle rösta om det var riksdagsval idag.

Partiledarna

Allt är dock inte ideologi och sakfrågor och partiförtroende på valdagen, speciellt inte i riksdagsvalen, men heller inte i EUP-valen. Även partiledare och andra ledande politiker spelar en roll. Det bästa sentida exemplet på det är Westerbergeffekten i valet 1985 då Folkpartiet nästan tredubblade sitt röststöd på bara några veckor i valspruten efter det att Bengt Westerberg framträtt med ett fräscht politiskt ansikte i TV. Marit Paulsen effekten i Europaparlamentsvalen 1999 och 2009 kan vara ett annat exempel även om hon inte är partiledare. Att partiledarna har mycket olika dragningskraft på väljarna framgår av våra Valu-resultat. I samband med riksdagsvalen sedan 1998 har vi frågat rakt upp och ned vilken betydelse partiledaren har för valet av parti. Andelen som svarar mycket stor betydelse varierar mycket klart mellan de olika partiledarna (se tabell 5.19).

Vi har rangordnat partiledarnas bästa resultat bland de egna väljarna. Om en hög andel av det egna partiets väljare anger att partiledarens betydelse för valet av parti var mycket stort indikerar det att vi kan ha att göra med ett dragplåster – en partiledare som personligen drar röster till sitt parti. Omvänt visar låga andelar bland egna väljare som utpekar partiledaren som mycket betydelsefull för partivalet att vi inte har att göra med en personligen röstdragande partiledare; däremot inte sagt att hon eller han nödvändigtvis är ett sänke som stöter bort väljare. Vår fråga mäter enbart i vilken utsträckning partiledaren kan vara dragplåster, inte i vad mån de är potentiella sänken.

Fredrik Reinfeldt (M) toppar listan över tänkbara dragplåster. Hela 45 procent av Moderaternas väljare både 2010 och 2014 utpekar partiledaren som mycket betydelsefull för partivalet. Tidigare M-ledare har haft svagare siffror. Carl Bildt (M) hade 26 procent 1998 och Bo Lundgren (M) bara 14 procent 2002. Jimmie Åkesson (SD) utmanar om förstaplatsen med ett resultat på 45 procent år 2018. Kristdemokraternas Ebba Busch Thor intar bronsplatsen med starka 35 procent i valet 2018.

Tabell 5.19 Partiledarnas betydelse för val av parti i riksdagsval (procent)

fråga: Vilken betydelse har partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

	procentandel bland egna partiets väljare som svarar "mycket stor"					
	1998	2002	2006	2010	2014	2018
1. Fredrik Reinfeldt (M)	-	-	31	45	45	-
2. Jimmie Åkesson (SD)	-	-	16	27	38	45
3. Ebba Busch Thor (KD)	-	-	-	-	-	35
4. Annie Lööf (C)	-	-	-	-	22	34
5. Gudrun Schyman (FI)	-	-	16	26	33	27
6. Alf Svensson (KD)	31	28	-	-	-	-
7. Ulf Kristersson (M)	-	-	-	-	-	31
8. Carl Bildt (M)	26	-	-	-	-	-
9. Göran Hågg Lund (KD)	-	-	23	25	22	-
10. Maud Olofsson (C)	-	14	20	25	-	-
11. Stefan Löfven (S)	-	-	-	-	24	20
12. Göran Persson (S)	12	24	17	-	-	-
13. Jonas Sjöstedt (V)	-	-	-	-	19	23
14. Jan Björklund (L)	-	-	-	20	19	17
15. Gudrun Schyman (V)	17	19	-	-	-	-
16. Mona Sahlin (S)	-	-	-	19	-	-
17. Språkrör (MP)	7	6	13	18	14	7
18. Lars Leijonborg (FP)	7	16	11	-	-	-
19. Bo Lundgren (M)	-	14	-	-	-	-
20. Lars Ohly (V)	-	-	12	13	-	-
21. Lennart Daléus (C)	6	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten kommer från SVT/Valu. Frågan innehöll också svarsalternativen "ganska stor; varken stor eller liten; ganska liten; mycket liten". Antalet svarspersoner är begränsat men Rick Falkvinge (PP) fick 13 procent bland PP:s väljare i riksdagsvalet 2010.

Socialdemokraternas partiledare hamnar mot mitten på listan med Göran Person (S) på plats elva (24 procent i valet 2002, men låga 12 respektive 17 procent i valen 1998 och 2006), med Stefan Löfven på plats tolv med 24 procent 2014, men med svagare 20 procent 2018, och Mona Sahlin (S) på plats sexton med 19 procent 2010.

Längst ned på lista återfinns Lennart Daléus (C) med enbart 6 procent 1998 och Lars Ohly (V) på plats tjugo med 13 procent 2010. Den relativt låga placeringen för Miljöpartiets ledare måste

tolkas med viss försiktighet. Frågan gäller betydelsen av partiledare, och MP kallar inte sina ledare för partiledare. De kallar dem språkrör. Dock hamnar Fridolin/Lövin klart lägst av alla i valet 2018 med 7 procent.

Regeringsfrågan

Viktigare än partiledarna för väljarnas röstning är regeringsfrågan. Resultaten i tabell 5.20 demonstrerar mycket tydligt att de allra flesta väljare har en klar regeringspreferens, och att det är ”realistiska” blockregeringar som majoriteten vill ha (52 procent 2018). Blocköverskridande regeringar är inte lika populära, endast 18 procent stöd i valet 2018. Mer ”orealistiska” regeringar med SD som deltagare önskar sig 20 procent.

Tabell 5.20 Väljarnas önskeregering 2018 (procent)

fråga: ”Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val? Kryssa för ett eller flera partier.”

Partival 2018	Regering med partier enbart från V/S/ MP	Regering med partier enbart från C/L/KD/M	Regering med partier från V/S/MP och C/L/KD/M men inga andra partier	Någon form av Alliansregering där SD ingår
V	53	0	10	0
S	57	2	30	0
MP	36	1	34	0
C	1	60	33	1
L	1	68	26	2
KD	1	71	12	13
M	1	71	10	15
SD	3	4	1	44
samtliga	23	29	18	12

Kommentar: En klar majoritet av väljarna önskade sig någon av de fyra regeringslösningarna i tabellen (82 procent). Övriga 18 procent spred ut sina önskeregeringar på ett otal udda förslag; vanligast var en ren SD-regering (7 procent).

Mest renlärliga i stödet för en regering bestående av enbart det egna blockets partier är S- respektive KD- och M-väljare. Bland S-

väljare önskar sig 57 procent en Rödgrön regering. Motsvarande andelar bland KD/M-väljare som vill ha en Alliansregering är 71 procent. C- och L-väljare är något mer ljumma än KD- och M-väljare inför en Alliansregering. Center- och Liberal-väljare uppvisar ett relativt starkt stöd (33 respektive 26 procent) för tanken på en blocköverskridande regering.

De allra flesta Sverigedemokrater önsketänker och vill ha med det egna partiet i regeringen (92 procent). Bland de SD-väljare som något mer ”realistiskt” plockar samman en regering är det klart fler som hoppas på någon form av borgerlig regering där SD ingår (44 procent) än som vill se ett fortsatt Rödgrönt styre med SD som medlem (4 procent).

Valu funkar bra

Sammanfattningen av vår vandring bland alla Valu-tabeller kan göras enkel. Svenskt väljarbeteende enligt Valu ser inte annorlunda ut än svenskt väljarbeteende enligt andra mer beprövade undersökningsmetoder. Valudata är mycket användbara för sitt huvudändamål – analys av väljarbeteende och av varför val går som de går. Och Valu har en mycket väsentlig fördel. Resultaten finns tillgängliga när det som händer händer, det vill säga på själva valkvällen.

Det är svårt att tänka bort vallokalsundersökningar från nutida valvakor. En vaka utan Valu vore ett vakuum; som att återvända till de gamla valvakornas myckna spekulerande med mycket lite kött på benen.

Men Valu har ett problem. Ett problem som Valu delar med alla former av opinionsundersökningar. Människors villighet att delta i urvalsstudier har minskat mycket påtagligt. Svartsbortfallen har ökat. Lägg därtill framväxten av Sverigedemokraterna till ett stort parti. Det har blivit ett ”problem” för politiska opinionsstudier eftersom misstänksamma SD-väljare har en tendens att inte ställa upp i frågeundersökningar. Partiet blir därmed underrepresenterat i resultaten från opinionsmätningar. Lösningen här blir att resultaten måste korrigeras med hjälp av statistiska vägningar. En nödvändig men inte enkel lösning eftersom olika vägmetoder inte alltid ger samma utfall. I SVT:s valvakor 2018 och 2019 presenterades – ut-

över prognoserna – för första gången vägda Valu-resultat redan under valkvällen. Hur det utföll redovisas i kapitel 7.

Kapitel 6

Åsiktsröstning

Svenska väljare är åsiktsröstare. Deras ställningstaganden i dagsaktuella politiska sakfrågor har alltid haft ett starkt samband med röstningsbeteende. Mest så i våra tidiga 1980-talsval, när ideologiskt laddade vänster-högersakfrågor som skatter, storleken på den offentliga sektorn och löntagarfonder fungerade särskilt starkt strukturerande på väljares partival.

En stark åsiktsröstning har kunnat växa fram eftersom partiernas konkurrens om väljarna blivit alltmer sakfrågeorienterad och i allt lägre grad baserad på grupplöjaliteter, som t ex klasstillhörighet eller position på arbetsmarknaden. Ökad åsiktsröstning är naturligt i ett flerpartisystem som det svenska där partier dominerar som aktörer. Partiernas konkurrens om väljare handlar inte i första hand om att ha de bästa kandidaterna eller populäraste ledarna. Partier konkurrerar om väljare genom att marknadsföra sina positionstaganden i konkreta dagsaktuella sakfrågor som har tydlig koppling till politiska program och partiideologier.

I den långa serien av SVTs vallokalundersökningar har tidigare inte ställts frågor om ställningstaganden i konkreta sakfrågor. Undantagen är frågor om inställning till den Europeiska unionen som brukar finnas med i de vallokalundersökningar som genomförs i samband med Europaparlamentsvalen. Men de två senaste SVT/Valu från 2018 och 2019 har haft med frågor om inställning till politiska förslag om bland annat flyktingmottagning och satsningar på ett miljövänligt samhälle.

I det här kapitlet tar vi väljarnas sakfrågeåsikter till hjälp för att analysera olika typer av väljarbeteenden: partival och partibyten. Vi kommer att använda nya data från SVT/Valu 2018 och SVT/Valu 2019. Vi inleder med en analys av samvariationen mellan sak-

frågeåsikter och partival vid de två senaste valen och går sedan vidare med en analys av hur och i vilken utsträckning sakfrågeåsikter kan ha varit vägledande för valet att byta parti mellan 2014 och 2018 års val.

Åsiktsröstning 2018 och 2019

Styrkan i åsiktsröstning har endast i begränsad utsträckning kunnat prövas med hjälp av vallokalsundersökningarna vid tidigare val. Eftersom de sakfrågor som omfrågades i SVTs vallokalsundersökning 2018 och 2019 funnits med i både SOM- och valundersökningar erbjuder resultaten också en jämförelse av i vilka avseenden vallokalsundersökningen ger liknande svar.

I tabell 6.1 redovisas fördelningen av svar på samtliga sakfrågor som funnits med i de två senaste vallokalsundersökningarna. Resultaten visar stor överensstämmelse med liknande undersökningar som genomförts vid samma tidpunkt. Ett exempel är övervikten av högeridentifierade i båda undersökningarna (42 procent vid båda undersökningstillfällena). Precis som andra mätningar har visat var det ett flertal av väljarna som var positiv till förslagen att minska flyktigmottagningen (53 respektive 52 procent), satsa på ett miljövänligt samhälle (85 procent), införa hårdare fängelsestraff för brottslingar (74 procent) och att inte tillåta vinstutdelning inom skattefinansierad vård, skola och omsorg (56 procent). Ett klart flertal ställde sig negativa till förslagen om att införa euron eller att Sverige ska utträda ur EU. Nato-opinionen var mer delad men med en svag övervikt för dem som tycker att ett svenskt medlemskap i Nato är ett dåligt förslag. I allt väsentligt visar vallokalsundersökningen inte på några stora överraskningar när det gäller väljarkårens åsikter i dessa sakfrågor.

Huvudsyftet med att mäta sakfrågeåsikter i vallokalsundersökningarna är dock inte att avläsa ställningen i opinionen för olika politiska förslag. Istället handlar det om en önskan att snabbt kunna bidra med analyser av sambandet mellan sakfrågeåsikter och partival. Vi vill redan under valkvällen kunna visa hur väl en åsiktsröstningsmodell fungerar och, mer specifikt, ge analyserna av varför valet gick som det gick mer kött på benen: i vilken utsträckning hade sakfrågeåsikter betydelse för det politiska beteendet såsom röstning och partival.

Tabell 6.1 Svenska väljares vänster-högeridentifikation och inställning till politiska förslag och samvariation med partival 2018 och 2019 (procent, eta)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken t v eller t h	Något till höger	Klart till höger	Summa procent	n	medel	eta
Vh-identifikation SVT/Valu 2018	17	20	21	26	16	100	11 026	3,05	.80
Vh-identifikation SVT/Valu 2019	16	21	21	27	15	100	8 902	3,02	.75

	Mycket bra förslag	ganska bra förslag	varken bra eller dåligt förslag	ganska dåligt förslag	mycket dåligt förslag	summa procent	n	medel	Eta
SVT/Valu 2018									
Införa mycket hårdare fängelsestraff för brottslingar	46	28	14	8	4	100	11 160	1,95	.47
Ta emot färre flyktingar i Sverige	31	22	21	15	11	100	11 111	2,53	.58
Vinstutdelning ska inte tillåtas inom skattefinansierad vård, skola och omsorg	36	20	19	15	12	100	10 809	2,47	.44
Sverige bör söka medlemskap i Nato	15	18	31	15	21	100	10 820	3,08	.40
Sverige bör utträda ur EU	9	7	15	17	52	100	10 995	3,96	.45

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken positiv negativ	Ganska negativ	Mycket negativ	summa procent	n	Medel	Eta
SVT/Valu 2019									
Allmänt sett, vilken är din inställning till EU?	14	48	21	12	5	100	9 012	2,45	.52
Tycker du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?	4	15	29	28	24	100	8 880	3,53	.31

	Mycket bra förslag	ganska bra förslag	varken bra eller dåligt förslag	ganska dåligt förslag	mycket dåligt förslag	summa procent	n	medel	Eta
SVT/Valu 2019									
ta emot färre flyktingar i Sverige	32	20	20	17	11	100	8 886	2,56	.61
Satsa mer på ett miljövänligt samhälle	58	27	10	3	2	100	8 766	1,64	.39
Sverige bör införa euro som valuta	8	10	20	20	42	100	8 666	3,79	.24

Källa: SVT/Valu 2018 och 2019. Resultaten i tabellen har viktats mot valresultatet i respektive val. Eta-beräkningarna bygger på en analys där endast väljare för de åtta riksdagspartierna ingår.

I tabell 6.1 finns också redovisat styrkan i sambandet mellan sakfrågeåsikter och partival i form av ett korrelationsmått som kallas eta. Det varierar mellan 0 och 1. Ju starkare eta-värde desto tydligare samband finns mellan väljarnas sakfrågeåsikter och deras partival. Även på den här punkten bekräftar Valu vad vi har lärt från

andra mätningar: Väljarnas vänster-högeridentifikation är alltså den enskilt starkaste förklaringsfaktorn för partival i Sverige. Eta-korrelationen mellan väljarnas självplaceringar längs den femgradiga vänster-högerskalan och partival var .80 i samband med 2018 års val och .75 vid EP-valet 2019. Det är fortfarande samma nivå som uppmätts i svenska valundersökningar så långt tillbaka vi har jämförbara mätningar, från slutet av 1960-talet. Vänster-högeridentifikation – hur väljarna uttrycker sin ideologiska hemvist längs en skala från vänster till höger – har alltså alltså en tydligt strukturerande kraft på väljarnas partival. Och den visar inte några tecken på att försvagas.

Däremot utmanas och omdefinieras vänster-högerkonflikten med jämna mellanrum. Under det senaste decenniet har det blivit tydligt att en socio-kulturell värderingsdimension har blivit viktigare för att förstå politisk utveckling i Sverige, så även i analyser av väljarnas beteende vid valurnorna. Den socio-kulturella värderingsdimensionen beskriver variation i människors inställning i frågor som rör identitet, kultur och nationalstatens gränser. I SVT:s sändningar användes motsatsparet globalt-traditionellt för att beskriva den kulturella dimension som ibland har kallats GAL-TAN i statsvetenskaplig litteratur.

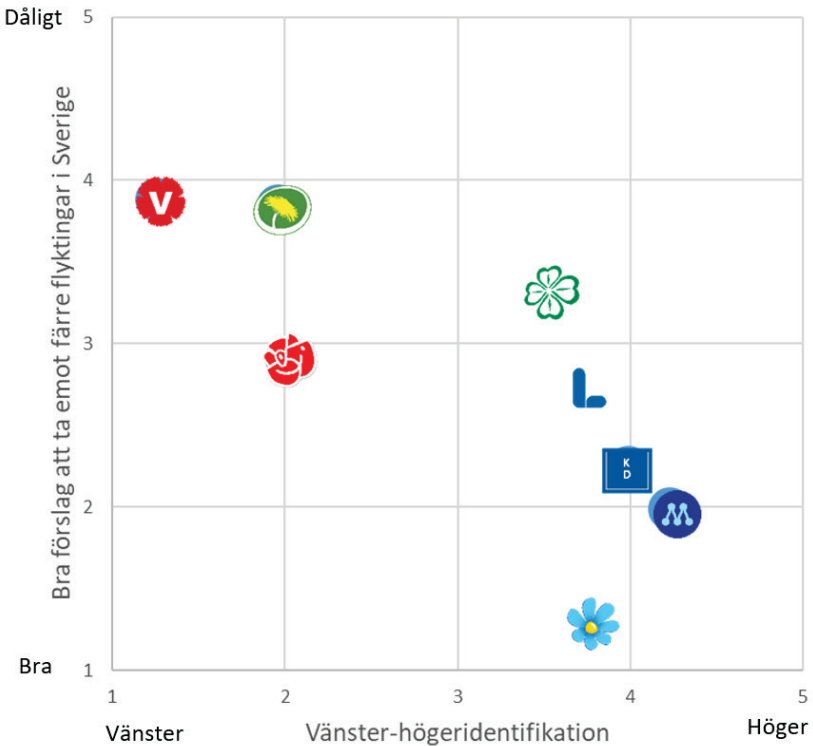
Bränslet till en ökad uppmärksamhet för den socio-kulturella värderingsdimensionen är som vanligt intressekonflikter som följer av att människor lever under olika materiella villkor och med olika livsstilar och levnadsvanor. Så som den socio-kulturella konflikten vuxit sig stark och politiserats av partier i just Sverige är det frågor om mångkultur, främst migrationsfrågor i allmänhet och frågan om flyktingmottagning i synnerhet, som har blivit den stora enskilda sakfrågan. Det gäller särskilt efter flyktingkrisen under hösten 2015.

Givet tidigare forskning är det väntat att det även i vallokalsundersökningarna 2018 och 2019 är frågan om flyktingmottagning klar 2:a efter vänster-högeridentifikation när det gäller samband med partival (eta=.58 respektive eta=.61).

En tvådimensionell åsiktsrymd

Analysen av åsiktsröstningen har hittills visat att de två viktigaste åsiktsdimensionerna i samband med valen 2018 och 2019 var vänster-högerdimensionen och flyktingdimensionen. Med hjälp av väljarnas inställning längs dessa båda dimensioner är det möjligt att framgångsrikt förklara varför väljarna röstade som de gjorde. Ett effektivt sätt att beskriva variationen är att plotta ut de olika partiväljarnas genomsnittliga positioner längs vänster-högerdimensionen och flyktingdimensionen i en tvådimensionell graf (se figur 6.1 och 6.2)

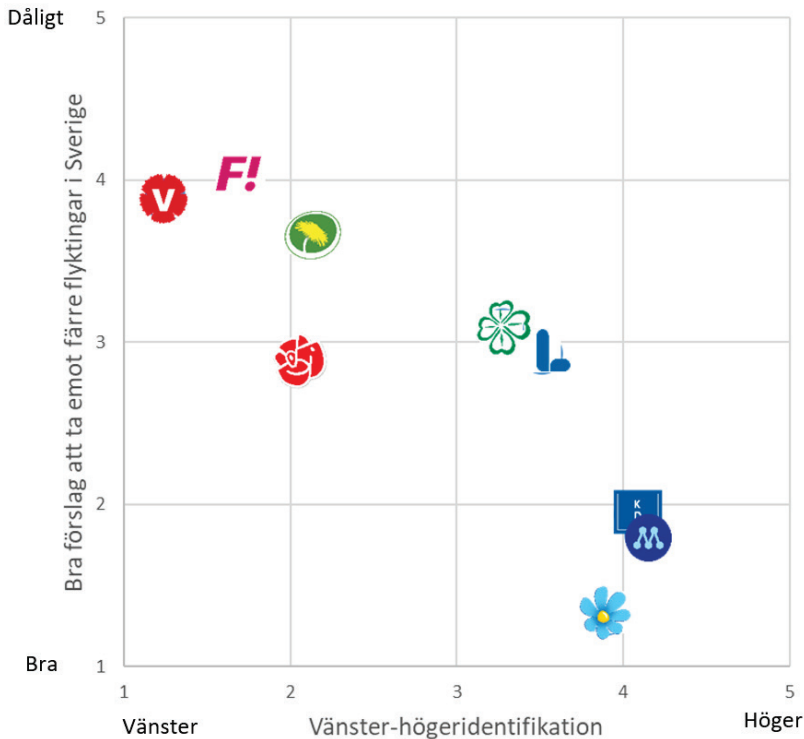
Figur 6.1 Partiernas väljare positionerar sig i den politiska rymden 2018 (medeltal).

Kartorna över det svenska partisystemet visar att våra grupper av partiväljare är väl utspridda längs såväl vänster-högerdimensionen (den horisontella axeln i figurerna) och flyktingdimensionen (den

vertikala axeln i figuren). På kartan över partisystemet står väljare med hjärtat till vänster åt väster och väljare med hjärtat till höger åt öster. Ju längre norrut på kartan desto mer generös inställning i flyktingfrågor och tvärtom, ju längre söderut desto mer restriktiva attityder.

Figur 6.2 Partiernas väljare positionerar sig i den politiska rymden 2019 (medeltal).

Kommentar: Resultaten i figur 6.1 och 6.2 visar de genomsnittliga positionerna för partiernas väljare 2018 och 2019 i en tvådimensionell politisk rymd med vänster-högeridentifikation (1=vänster; 5=höger) och inställning till flyktingmottagning (1=bra förslag att ta emot färre flyktingar; 5=dåligt förslag).

Partiväljarnas positioner på kartan förvånar knappast någon. Att Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Feministiskt initiativs väljare återfinns i kartans nordvästra hörn – vänster och migrationsgene-

röst – och att Sverigedemokraternas, Kristdemokraternas och Moderaternas väljare återfinns i kartans sydöstra hörn – höger och migrationsrestriktivt är förstås inte särskilt märkligt. Vad som är nytt i 2018 års val är att Sverigedemokraternas väljare så tydligt identifierar sig till höger i partisystemet. Och förändringen mellan 2018 och 2019 är intressant. De forna allianspartiernas väljare (C, L, KD, M) stod relativt nära varandra i samband med 2018 års val men hade vid 2019 års Europaparlamentsval brutits upp i två tydliga faktorer: KD- och M-väljarna klart mer restriktiva i frågor som rör flyktingmottagning och C- och L-väljarna klart mindre restriktiva med genomsnittliga positioner i mitten av flyktingdimensionen. Jämförelsen mellan partikartorna 2018 och 2019 visar att allianssplittringen inte har särskilt mycket med den ekonomiska vänster-högerdimensionen att göra utan beror till stor del på partiernas olika ställningstaganden i migrationspolitiska frågor.

Den uppmärksamme läsaren kan här tydligt se att partiernas väljare tenderar att positionera sig längs diagonalen i den tvådimensionella kartan över partisystemet (se figur 6.1 och 6.2). Högerposition tenderar att innebära en mer restriktiv inställning till flyktingar och tvärtom, vänsterposition hänger ofta tillsammans med en generös inställning. Så har det dock inte alltid varit. Men under det senaste decenniet har det långsamt vuxit fram en tydlig samvariation mellan vänster-högerplacering inställning till flyktingmottagning (Pearsons $r=-.44$). Vi vet från tidigare att vänsteridentifikation allt oftare går hand i hand med att ha generös inställning till att ta emot fler flyktingar. Och tvärtom, att identifiera sig till höger går allt oftare hand i hand med en mer restriktiv hållning i flyktingfrågor. Kampen om hur spelplanen ska se ut är en viktig del av partiernas konkurrens om väljare. Det blir en dragkamp om det politiska språket. Genom att associationerna till saker som uppfattas vara en typisk vänster- respektive högerposition förändras innebörden i termerna 'vänster' och 'höger' långsamt.

Partibyten 2018

Vilken kraft har åsiktsröstningen för väljarnas beslut att överge ett parti för ett annat? I Valu ställs alltid frågor om partival i det aktuella valet och om partival för det föregående riksdagsvalet. Svaren ligger till grund för framtagande av bytarmatriser och beräkningar av väljarflöden mellan partierna. Redan under valkvällen kan frågor om varifrån partier har vunnit respektive förlorat väljare. Det är värdefull information som gör det lättare att dra slutsatser om varför valet slutade som det gjorde.

Information om väljarnas ställningstaganden i olika politiska sakfrågor kan stärka våra möjligheter att omedelbart analysera orsaker till partibyten på djupet. Väljarforskarnas åsiktsröstningsmodell kan även användas för att modellera partibyten. Tänkandet är att det är en önskan om åsiktsnärhet som är den generella drivkraften även bakom beteendet att byta parti. Väljare som under mandatperioden upplevt att det åsiktsmässiga avståndet till ett parti som de tidigare röstat på håller på att bli längre än till något eller några andra partier kan antingen välja att följa 'sitt' parti – det vill säga jämka sina egna åsikter så att den åsiktsmässiga närheten bevaras – eller välja att byta till ett parti som står åsiktsmässigt närmare den egna positionen.

Vi har inte tillgång till information om väljarnas sakfrågeåsikter vid det tidigare röstningstillfället. Tolkningarna av de kommande analyserna behöver ta hänsyn till Valu inte är någon panel. Men vi kan analysera systematiskt hur olika grupper av partibytare positionerar sig längs de olika åsiktsdimensionerna. Vi kan analysera hur väljare som uppger att de bytt till respektive från olika partier mellan 2014 och 2018 tycker i olika sakfrågor. Och vi kan jämföra med dem som inte bytt parti.

Mellan varje val flyter det väljare till och från alla partier. Men många av dessa flöden är inte mer än rännilar, många av dem tar ut varandra i det stora hela och får därför inte så stora politiska konsekvenser. Mest intressant är att använda åsiktsröstningsmodellen för att förklara de större väljarflödena mellan 2014 och 2018 års val (jfr tabell 5.3).

Utflytet av väljare från de två största partierna är en bra startpunkt för analyser av hur ideologiska ställningstaganden kan ha påverkat beslutet att byta parti. Vi vet från kapitel 5 att Moderater-

na tappade fyra av tio väljare mellan 2014 och 2018, huvudsakligen till Sverigedemokraterna (13 procent) och Centerpartiet (9 procent) men även till Kristdemokraterna (8 procent), Liberalerna (6 procent) och Socialdemokraterna (5 procent). Frågan är hur den ideologiska profilen såg ut för dessa grupper av förlorade M-väljare? I tabell 6.2 redovisas genomsnittliga positioner längs vh- och flyktingdimensionen de olika grupperna. Medeltalen har normerats så att de visar avvikelser från gruppen lojala M-väljare.

Tabell 6.2 Åsiktsprofiler för väljargrupper som lämnade Moderaterna mellan 2014 och 2018 års val (medeltal samt genomsnittliga avvikelser från gruppen lojala väljare).

Åsiktsdimension	Partival 2018								eta
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	
Vänster-höger	(2,12)	2,72	(3,09)	3,92	4,02	4,29	4,37	4,26	.48
Flyktingmottagning	(3,00)	2,86	(3,86)	3,23	2,70	1,97	2,00	1,26	.49
Vänster-höger	(-2,25)	-1,65	(-1,28)	-0,45	-0,35	-0,08	-	-0,11	
Flyktingmottagning	(+1,00)	+0,86	(+1,86)	+1,23	+0,70	-0,03	-	-0,74	

Källa: SVT/Valu 2018.

Kommentar: Medeltalen i tabellen är genomsnitt längs de två åsiktsdimensionerna. Vänster-högerdimensionen går från 1 (klart till vänster) och 5 (klart till höger). Flyktingdimensionen går från 1 (mycket bra förslag att ta emot färre flyktingar) till 5 (mycket dåligt förslag). I tabellen redovisas även genomsnittliga avvikelser från gruppen lojala M-väljare, det vill säga de väljare som röstade på Moderaterna i både 2014 och 2018 års val. Längs vänster-högerdimensionen betyder negativa genomsnitt att gruppen i fråga stod till vänster om de lojala medan positiva värden betyder att gruppen i fråga stod till höger om de lojala väljarna. Längs flyktingdimensionen betyder negativa medeltal en mer restriktiv hållning i fråga om flyktingmottagning medan positiva medeltal betyder en mer generös hållning i flyktingfrågor. Kursiva medeltal inom parentes i tabellen bygger på färre än 40 personer. Eta-värdena är hämtade från en variansanalys och visar korrelationen mellan grupptillhörighet (partival 2018) bland M-väljare längs vh- och flyktingdimensionen. Väljare som inte var röstberättigade 2014 eller röstade på Feministiskt Initiativ/Övriga partier/blankt i någon av valen är inte medtagna i analysen.

Resultaten visar att de väljare som Moderaterna tappade till Centerpartiet stod både längre till vänster (-0,45) och hade avsevärt mer generös inställning till flyktingmottagning (+1,23) än de väljare som valde att stanna kvar hos M. Motsvarande mönster är tydligt även för bytargrupperna M-L och M-S. Tappet av väljare till Sverigedemokraterna tycks inte ha haft särskilt mycket med vänster-högerposition att göra (bytarna till SD stod endast marginellt till vänster om de lojala M-väljarna, -0,11). Däremot hade de väljare som M förlorade till SD en klart mer restriktiv inställning till flyktingmottagning (-0,74). Resultaten bekräftar att Moderaterna förlorade väljare på flyktingfrågorna åt två olika håll: relativt sett mer migrationsgenerösa M-väljare gick till Centerpartiet och relativt sett mer generationsrestriktiva M-väljare gick till Sverigedemokraterna.

Vi fortsätter analysen med Socialdemokraternas väljare från 2014 (se tabell 6.3). Från kapitel 5 vet vi att S tappade var tionde väljare från 2014 till Sverigedemokraterna 2018 (10 procent) och ungefär var tjugonde väljare till Vänsterpartiet (6 procent) respektive Moderaterna (5 procent). Varför det?

Tabell 6.3 Åsiktsprofiler för väljargrupper som lämnade Socialdemokraterna mellan 2014 och 2018 års val (medeltal samt genomsnittliga avvikelser från gruppen lojala väljare).

Åsiktsdimension	Partival 2018								eta
	V	S	MP	C	L	KD	M	SD	
Vänster-höger	1,40	1,96	1,75	2,84	3,21	3,30	3,43	3,25	.41
Flyktingmottagning	3,4	2,84	3,71	3,04	2,38	2,20	1,96	1,48	.57
Vinstutdelning	1,58	1,84	1,83	2,32	2,82	2,28	2,40	2,13	.18
Vänster-höger	-0,56	-	-0,21	+0,88	+1,25	+1,34	+1,47	+1,29	
Flyktingmottagning	+0,56	-	+0,87	+0,20	-0,46	-0,64	-0,88	-1,36	
Vinstutdelning	-0,26	-	-0,01	+0,48	+0,98	+0,44	+0,56	+0,29	

Källa: SVT/Valu 2018.

Kommentar: Se tabellkommentaren till tabell 6.2.

Analyserna i tabell 6.3 visar att de S-väljare från 2014 som valde att byta till Sverigedemokraterna 2018 stod klart längre till höger (+1,29) och var klart mer restriktiva ifråga om flyktingmottagning

(-1,36) än de som lojalt stannade hos S. Omsorteringen av väljarna ägde rum längs båda åsiktsdimensionerna, vilket på samma gång innebär att Socialdemokraterna tappade både högerväljare och migrationskritiker från sina egna led. Byten från S till M tycks ha drivits av samma åsiktskillnader i fördelningspolitiken och migrationspolitiken.

Som kontrast, och som en utvidgning av vår analys, kan vi undersöka hur frågan om vinster i välfärden egentligen skadade Socialdemokraterna i valet 2018. Totalt sett är förklaringskraften i vinstutdelningsfrågan i analysen av väljarflykten (eta) klart lägre än för vänster-högerdimensionen och flyktingdimensionen, vilket understryker att frågan inte spelade någon huvudroll för väljarströmmarna mellan 2014-2018. Jämfört med de väljare som stannade kvar hos S 2018 var inställningen till vinstutdelning relativt sett mer positiv – i vissa fall avsevärt mer positiv – i alla grupper av flyende S-väljare utom en: de som bytte till Vänsterpartiet. Dock, avvikelsen mellan S-lojala och bytare från S till V (-0,21) är nätt och jämnt tillräckligt stor för att vara statistiskt signifikant. Lojala S-väljare och S-väljare som bytte till Vänsterpartiet tyckte alltså ungefär lika i frågan om vinster i välfärden, medan S-väljare som bytte högerut kännetecknas av ett klart större åsiktsavstånd (mer positiva till vinster).

I jämförelse med vinster i välfärden tycks alltså flyktingfrågan vara en mer potent förklaring till varför Socialdemokraterna tappade väljare till Vänsterpartiet. Bytargruppen S-V (och även S-MP) hade något mer flyktingvänliga attityder än gruppen lojala S-väljare. Med andra ord kan man göra en direkt parallell till Moderaternas dubbla tapp på flyktingfrågan: Socialdemokraterna tappade flyktingrestriktiva väljare främst till SD men även i viss mån till M, och flyktinggenerösa väljare till V och MP.

Analysen har visat att väljare på vandring skiljer sig åsiktsmässigt ganska mycket från väljare som inte är på vandring. Normativt är det något positivt för systemet som helhet: partibytarna ser till att samla väljare närmare partier som de åsiktsmässigt står nära. Det är ett av huvudsyftena med att ställa till valkampanjer. Väljare ska hitta hem åsiktsmässigt till "sina" partier. Rätt partier ska paras ihop med rätt väljare. Då blir resultatet större åsiktsöverensstämmelse mellan partierna och deras väljare. I samband med valet

2018 var som vanligt vänster-högerideologi den främsta sorteringsmaskinen. Men nästan lika viktig den här gången var ideologiska skillnader i frågor som rör migration, i Valu undersökt i form av åsikter om flyktingmottagning.

Ett nytt politiskt landskap växer fram

Åsiktsröstningen i Sverige är fortsatt stark. I samband med 2018 och 2019 års val var vänster-högeridentifikation tillsammans med åsikter om flyktingmottagning de mest kraftfulla förklaringarna till varför väljarna röstade som de gjorde. Vi använde sedan samma analytiska verktyg för att framgångsrikt förklara varför väljarna bytte parti mellan 2014 och 2018 års val. Vänster-högerdimensionens strukturerande kraft förblir lika stark som vanligt. Men den här gången hade vänster-höger sällskap av flyktingdimensionen som tydligt orsakade väljarvandringar som ledde till förluster och vinster för partierna.

Analysen av partiväljarnas positioner i det politiska rummet visade tydligt att den växande betydelsen av den kulturella värderingsdimensionen har skapat en ny ideologisk distans mellan liberalt och konservativt i det läger som tidigare kallades borgerligt. Allianspartiernas väljare har glidit ifrån varandra ideologiskt, men inte längs vänster-högerdimensionen utan längs flyktingdimensionen. Efter Januariöverenskommelsen syns tydligt i vallokalsundersökningen att KD-, M- och SD-väljarna står ideologiskt mycket nära varandra både längs vänster-högerdimensionen och längs flyktingdimensionen.

Kapitel 7

Vägda Valu-resultat

När det är riksdagsval i Sverige stänger vallokalerna klockan 20 på kvällen. Då och först då publicerar Sveriges Television Valu:s prognos för hur valet har gått. Prognosen bygger på Valu:s råa insamlade uppgifter om väljarnas partival. Men resultaten viktas/justeras för kända och slumpmässiga felkällor. På så sätt blir prognosen mer träffsäker än den annars skulle vara om vi enbart skulle använda de råa ovägda Valu-uppgifterna.

Men vägningen gäller bara prognosen för utfallet av valet. Alla andra Valu-resultat som SVT publicerar under valvakan har fram till valen 2014 redovisats i oviktad rådataform. Det har exempelvis gällt hur olika sociala och demografiska grupper röstar, vilka frågor som väljarna anger som viktigast, hur betydelsefulla partiledarna är och hur olika partibytarströmmar ser ut. Om partifördelningen i Valu:s rådata avviker mycket från det verkliga valresultatet, som det gjorde 2018 med en klar underskattning av andelen sverigedemokrater, kan det få till följd att också andra Valu-resultat kan misstänkas avvika från det ”sanna” värdet. Vi kan få över- eller underskattningar av olika procentsiffror på grund av att det i Valumaterialet finns för många eller för få väljare från vissa partier.

SVT/Valu har fram till 2014 valt att presentera Valu-resultaten i rådataform. Det är mer transparent och partiavvikelserna från de verkliga valresultaten har inte varit besvärande. Valu-siffrorna används inte för att göra några mer exakta nivåskattningar. Analyserna har oftast gällt relativa jämförelser och mönster i materialet. Lagg här till att SVT:s kommentatorer har varit underkunniga om att någon eller några procentenheters osäkerhet alltid vidlåder opinionssiffror. Och känt till att vissa partier, t ex Socialdemokraterna, brukar vara något för svaga i Valu:s rådata, medan andra partier, t ex Vänsterpartiet, tvärtom brukar överskattas något.

Den kraftiga underskattningen av Sverigedemokraternas röstandel i Valu:s rådata vid riksdagsvalet 2014 (-4,9 procentenheter) aktualiserade dock frågan om vägningar av Valu:s alla siffror utöver vägningen för prognosen. På valkvällen innan valresultatet är känt skulle man kunna vikta för ”kända” variabler som kön, ålder, geografi mm. Det har vi prövat med mycket magert resultat. De demografiskt/geografiska faktorerna är för svagt kopplade till partivalet för att vägningarna skall ge någon riktigt märkbar effekt.

Efter valet när vi vet hur det gick, kan man väga för det faktiska valresultatet. Då blir vägningseffekterna mer påtagliga. Det kunde vi i efterhand visa 2014 när SD var klart underskattat i Valu:s rådata. Mot den bakgrunden bestämdes att Valu-resultaten 2018 och 2019 skulle presenteras i vägd form.

En form av potentiellt effektfull viktning som kan göras redan på valkvällen är att väga alla publicerade resultat mot Valu:s prognos. Eftersom prognoserna hittills alltid varit mer träffsäkra än Valu:s rådata bör en sådan viktning ge upphov till något mer ”sanna” resultat än de ovägd. Vägningar i enlighet med denna metod används i amerikansk TV när man redovisar exit polls.

Dock, all vägning rymmer potentiella felkällor. Och de som utför vägningarna – vägmästarna – blir viktiga. Deras skicklighet eller oskicklighet kommer att påverka vad som blir de publicerade resultaten. Viktning mot det faktiska valresultatet – som kan göras när allt är färdigräknat på valnatten – bygger på det förenklade antagandet att alla relevanta grupper, män och kvinnor, unga och äldre, arbetare och företagare, i lika mån är under- eller överrepresenterade i råmaterialet. Som en approximation kan ett sådant antagande vara användbart även om vi vet att det knappast kan vara helt riktigt. Men förenklingar av detta slag måste göras annars kan vi inte väga resultaten.

De vägningar som gjordes i valen 2018 och 2019 var av två slag. Först under valkvällen en vägning mot Valu:s partiprognos, sedan när valet är klart en ny vägning mot partiernas slutresultat. Resultaten i tabellerna 7.1-3 visar vilken skillnad en viktning av Valu:siffrorna kan göra. Vi ser på utfallet för tre variabler med en medelstark respektive mycket stark koppling till hur människor röstar. Variabeln med en medelstark koppling till partivalet är fackföreningsmedlemskap, där LO-medlemmar tenderar att rösta rödgrönt

och Saco-medlemmar på Alliansen. När det gäller en variabel med ett mycket starkt samband med valet av parti finns ingen starkare än väljarnas subjektiva placering på vänster-högerskalan. Väljare med en vänsterideologisk positionering röstar nästa alltid på något rödgröntrosa parti medan väljare till höger lika tydligt röstar på något alliansparti eller på Sverigedemokraterna.

Den tredje testvariabeln är inställning till EU. Den har ett medelstarkt samband med hur väljare röstar i EUP-val. Personer som är mycket positiva till EU tenderar i extra stor utsträckning att rösta på L, C och MP, medan personer med en mycket negativa inställning till EU tenderar att stödja SD eller V.

Vägningen har gjorts mot det faktiska valresultatet i riksdagsvalet 2018 och i EUP-valet 2019.¹ Varje partis andel enligt det officiella valresultatet har dividerats med partiets andel i Valu:s rådata. Det innebär exempelvis att personer som röstar på Sverigedemokraterna 2018 vägs upp med en faktor 1,61 (SD:s valresultat dividerat med SD:s andel i Valu:s rådata) medan personer som röstar på Feministiskt Initiativ viktas ned med en faktor 0,50. SD och FI är de två partier som uppvisar störst avvikelser mellan valutfallet och röstandelen i Valu:s rådata. För övriga partier är korrekteringsvikterna mindre – mellan 0,71 (V) till 1,13 (M).

När det gäller fackligt medlemskap, liksom när det gäller vänster-högerideologi eller EU-attityd, förändrar inte vägningen de grundläggande sambanden. Alla mönster ser likadana ut oavsett vägning eller ej. LO-medlemmar och personer med vänsterideologi röstar i allt väsentligt lika mycket rödgröntrosa, och Saco-anslutna liksom väljare till höger röstar på Alliansen eller på SD i ungefär samma utsträckning, oberoende av om resultaten är viktkorregerade eller ej. Men i några enstaka fall blir nivåskattningarna klart annorlunda i vägd form jämfört med i rådataform.

Om vi ser på de fall när en vägd procentandel skiljer sig mer än ± 3 procentandelar från de ovägd resultatet visar de sig vara få. Räknat proportionellt är det 16 procent av de olika estimaten i fackanalysen, 15 procent i vänster-högeranalysen och 21 procent i

¹ Vägning nummer två gjordes i praktiken sent på valnatten när valnattsresultatet var klart. Det slutliga valresultatet brukar skilja sig från valnattsresultatet med en eller två tiondels procentenheter för olika partier; något som inte påverkar resultaten av vägningen.

EU-analysen som uppvisar större skillnader än ± 3 procentenheter beroende på om vi ser på viktade eller oviktade resultat.²

Större avvikelser än ± 3 procentenheter, som i Valu:s fall omfattar 15-21 procent av relevanta nivåskattningar, är inte försumbart, men inte heller väldigt bekymmersamt. I de allra flesta fall ger vägda och ovägda resultat samma utfall inom en osäkerhetsram på ± 3 procentenheter. Och alla väsentliga samband och mönster förblir desamma.

Men det är klart att för de enskilda estimat som uppvisar större skillnader är de vägda resultaten av speciellt intresse. Och särskilt så om man vill kunna uttala sig om storleken på olika specifika estimat. Sverigedemokraternas stöd bland LO-medlemmar kan vara ett bra exempel. En SD-andel på 26 (prognosvägning) eller 24 procent (valresultatsvägning) bland LO-arbetare enligt de vägda resultaten är mer – och känns klart mer – än en andel på 15 procent enligt Valu:s rådata. Eller för att ta ett annat exempel, andelen S-väljare bland personer klart till vänster är ”bara” 40 procent i de ovägda resultaten, men hela 48 procent i de uppvägda siffrorna i slutvägningen. Resultaten för överrepresenterade V- och MP-väljare, som främst återfinns klart till vänster, justeras ned när vi väger. Socialdemokraterna får ett något tydligare vänsterstöd bland väljarna när vi analyserar vägda resultat än när vi analyserar ovägda siffror. Kanske inte någon dramatisk skillnad, men dock en skillnad. Dock, för Sverigedemokraterna ser vi genomgående större effekter av vägningarna; ibland med ökningarna i olika estimat med så mycket som +10-12 procentenheter.

² Resultaten för FI och gruppen övriga partier är inte medtagna i analyserna. Andelen estimat med vägda resultat som avviker med mer än ± 3 pe från rådata-resultaten är för prognosvägningen respektive slutvägningen: 16 procent i båda fallen för fackanalysen, 15 procent i båda fallen för vänster-högeranalysen och 28 respektive 16 procent för EU-analysen.

Tabell 7.1 Partiernas röststöd i Valu-studien vid riksdagsvalet 2018 bland väljare med olika facktillhörighet – rådataresultat/vägt resultat mot prognos/vägt resultat mot valresultat (procent)

	LO	TCO	SACO	Ej fackmedlem
Vänsterpartiet	13/10/9	13/11/9	13/12/10	9/7/6
Socialdemokraterna	43/38/41	32/30/32	24/23/26	22/20/22
Miljöpartiet	3/2/2	7/5/5	11/8/8	6/4/4
Centerpartiet	6/5/5	9/8/8	13/13/12	11/10/10
Liberalerna	3/2/2	7/6/6	10/9/9	7/6/6
Kristdemokraterna	5/5/4	7/8/7	6/7/6	8/8/7
Moderaterna	11/10/12	16/17/19	15/16/18	23/22/25
Sverigedemokraterna	15/26/24	8/14/13	6/10/9	12/21/19
Feministiskt Initiativ	0/1/0	1/1/1	1/1/1	1/1/0
Övriga partier	1/1/1	0/0/0	1/1/1	1/1/1
Summa procent	100/100/100	100/100/100	100/100/100	100/100/100

Kommentar: Vägning har gjorts mot SVT/Valu:s prognos som publicerades när valvakan startade kl 20. På detta sätt vägda resultat var de som redovisades under valvakan. När valresultatet sedan var färdigt vägdes alla resultat mot valresultatet. Vägda resultat som avviker mer än ± 3 procentenheter från den ovägda rådatabaserade procentandelen är fetmarkerad.

Tabell 7.2 Partiernas röststöd i Valu-studien vid riksdagsvalet 2018 bland väljare med olika vänsterhögerideologi – rådataresultat/vägt resultat mot prognos/vägt resultat mot valresultat (procent)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken eller	Något till höger	Klart till höger
Vänsterpartiet	41/41/37	10/9/7	2/2/1	0/0/0	0/0/0
Socialdemokraterna	40/43/48	64/65/67	28/24/26	4/3/4	3/2/2
Miljöpartiet	10/8/8	14/11/11	6/4/4	1/1/1	0/0/0
Centerpartiet	0/0/1	4/4/4	17/14/14	20/17/17	6/4/4
Liberalerna	0/0/0	2/2/2	8/6/7	16/12/12	5/4/4
Kristdemokraterna	0/1/0	1/1/1	7/7/6	13/14/12	13/13/11
Moderaterna	1/1/1	1/2/2	11/11/12	31/29/33	52/46/51
Sverigedemokraterna	1/2/2	3/5/5	18/30/28	14/23/21	19/29/26
Feministiskt Initiativ	3/3/2	0/0/0	1/0/0	0/0/0	0/0/0
Övriga partier	1/1/1	1/1/1	2/2/2	1/1/0	2/2/2
Summa procent	100/100/100	100/100/100	100/100/100	100/100/100	100/100/100

Kommentar: Se tabell 7.1.

Tabell 7.3 Partiernas röststöd i Valu-studien vid EUP-valet 2019 bland väljare med olika inställning till EU – rådataresultat/vägt resultat mot prognos/vägt resultat mot valresultat (procent)

	Mycket positiv	Ganska positiv	Varken eller	Ganska negativ	Mycket negativ
Vänsterpartiet	4/3/3	7/5/5	14/10/10	20/12/13	14/7/8
Socialdemokraterna	23/25/23	28/30/28	26/26/24	14/12/12	8/6/6
Miljöpartiet	17/12/15	17/12/14	12/8/9	6/4/5	2/1/1
Centerpartiet	15/15/15	14/13/13	9/8/9	4/3/3	1/1/1
Liberalerna	16/14/13	5/4/4	2/1/1	0/0/0	0/0/0
Kristdemokraterna	4/4/5	7/7/9	9/9/11	11/10/11	4/3/3
Moderaterna	17/21/20	17/21/20	13/16/15	11/11/10	5/4/4
Sverigedemokraterna	2/4/4	3/6/5	12/20/18	31/46/43	55/70/76
Feministiskt Initiativ	1/1/1	1/1/1	2/1/1	0/0/0	1/1/1
Övriga partier	1/1/1	1/1/1	1/1/2	3/2/3	10/7/9
Summa procent	100/100/100	100/100/100	100/100/100	100/100/100	100/100/100

Kommentar: Se tabell 7.1. SVT/Valus:s prognos publicerades kl 21 i EUP-valvakan 2019.

En särskild fråga är om de prognosvägda resultaten som presenterades i valvakorna 2018 och 2019 var mer träffsäkra än de ovägda rådataresultaten. Svaret är ett klart ja om vi jämför vilka estimat som var närmast de vägda slutresultaten. De prognosvägda resultaten jämfört med de ovägda rådataresultaten kom närmast eller lika nära de slutvägda estimaten i 78 procent av fallen i fackanalysen, i 85 procent av fallen i vänster-högeranalysen och i 87 procent av fallen i EU-analysen. Prognosvägning var en framgång och en nödvändighet.

Men Valu 2014 och senare, med den tydliga felvisningen i rådata för framförallt Sverigedemokraterna men också för Feministiskt Initiativ, är avvikande fall. Underskattningen av SD i mätningarna 2014, 2018 och 2019 är den största som gjorts i några Valu-studier. De avvikelser mellan rådata och vägda data vi ser i tabellerna 7.1-3 gäller alltså för de Valu-mätningar som partimässigt och ovägt hamnat mest snett i förhållande till valresultatet. Tidigare ovägda Valu-studier – innan mätproblemet med SD – har landat mer rätt.

Det kan vi mycket tydligt visa genom att studera svenska väljares ideologiska vänster-högerpositionering över tid i Valu-mätningarna. Vi gör det genom att visa resultaten i både rådata-

form och efter en vägning mot det slutliga valresultatet. Utfallet av en sådan analys redovisas i tabell 7.4.

I de allra flesta fall blir estimaten för andelen vänster- eller högerväljare desamma oavsett om resultaten är vägda eller ej. Avvikelserna är nästan alltid max ± 1 procentenhet. Alltså väl inom alla rimliga och acceptabla osäkerhetsmarginaler. Enda tydliga undantagen är 2014/2018 och andelen personer klart till vänster som enligt rådata är 21 procent mot 18 procent efter vägningen 2014 och 20 mot 17 procent 2018, en differens på 3 procentenheter. Här ser vi ”effekten” av överrepresentationen av V-, MP- och FI-väljare i Valu:s rådata. Motsvarande effekt av underrepresentationen av SD syns mer utspritt genom att andelen personer i mitten och något respektive klart till höger är underskattade med -1 eller -2 procentandel vardera. Och så bör det bli eftersom SD:s väljare tenderar att placeras sig själva i mitten eller till höger på den ideologiska skalan; mer sällan till vänster.

Tabell 7.4 Väljarnas ideologiska vänster-högerposition i Valu-studierna vid riksdagsvalen 1991-2018 – rådataresultat/vägt resultat (procent)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken eller	Något till höger	Klart till höger	Summa procent
1991	15/14	19/20	26/27	25/25	15/14	100/100
1994	17/17	24/25	25/26	21/20	13/12	100/100
1998	17/17	24/25	20/21	24/23	15/14	100/100
2002	19/18	25/24	22/22	22/23	12/13	100/100
2006	17/17	21/21	21/22	25/24	16/16	100/100
2010	19/18	19/19	19/19	26/26	17/18	100/100
2014	21/18	22/22	20/21	23/24	14/15	100/100
2018	20/17	21/20	20/21	25/26	14/16	100/100

Kommentar: Se tabell 7.1. Största skillnaden mellan ett rådataresultat och ett vägt resultat är 3 procentenheter. Det återfinns 2014 och 2018 bland personer klart till vänster. De utgör 21/20 procent av väljarna i rådata mot 17 procent efter vägningen mot det slutliga valresultatet.

En avvikelse på 3 procentenheter är naturligtvis inte dramatisk även om den är större än ett rent slumpfel. Men politiskt och tolkningsmässigt kan en skillnad på 3 procentenheter vara betydelsefull. I Valu:s rådata 2014 är andelen ideologiska vänsterväljare 43 procent mot endast 37 procent högerväljare; en klar vänsteröver-

vikt med andra ord. Efter vägningen minskar andelen vänsterväljare till 40 procent och andelen högerväljare ökar till 39 procent – en fortsatt vänsterövertikt som i rådata, men en klart mindre sådan. Enligt de vägda siffrorna är det i huvudsak jämt mellan de två stora ideologiska blocken i riksdagsvalet 2014. Det är inte en klar vänsterövertikt och inte en klar vänsterseger. Motsvarande resultat i riksdagsvalet 2018 är en liknande men större korrigerings. En vänsterövertikt med 41 procent mot 39 procent för höger i rådata ändras till en högerövertikt med 42 procent mot 37 procent för vänster efter vägning mot valresultatet: en klar högerseger.

Alltså, vägda Valu-resultat skiljer sig oftast mycket lite från ovägda, men ibland kan större skillnader noteras för i första hand Sverigedemokraterna – som i Valu 2014 och 2018 – och då kan statistiska avvikelser i olika partiers ovägda röstandelar få betydelse för olika politiskt centrala nivåestimat.

Det är uppenbart att resultat i framtida Valu-studier måste presenteras i vägd form. Åtminstone så länge SD-väljare tenderar att inte ställa upp i frågeundersökningar i samma utsträckning som andra partiers väljare.

Kapitel 8

Valu viktig i en allt rörligare politisk värld

Riksdagsvalet 2018 har redan skrivit in sig i historieböckerna. Det tog 131 dagar av förhandlingar, talmansrundor och fyra statsministeromröstningar innan Sverige till sist fick en ny regering på plats. Den 18 januari 2019 valdes Stefan Löfven till statsminister igen och Socialdemokraterna bildade regering tillsammans med Miljöpartiet, den här gången med stöd av Centern och Liberalerna. Alliansen hade spruckit, och den politiska kartan i Sverige ritades än en gång om.

Redan under valrörelsen stod det klart att den dominerande frågan i medierna den här gången inte handlade om sakpolitik, utan om vem som skulle regera med vem. Och framför allt – med eller utan stöd av Sverigedemokraterna, som under mandatperioden sett stödet i opinionen växa. Opinionsmätningarna inför valet visade på ett jämnt läge mellan blocken, med Sverigedemokraterna som vågmästare. Och när vallokalsundersökningen Valu presenterades exakt 20.00 visade prognosen ett resultat precis så jämnt som väntat.

“Nu blir det hopplöst att bilda regering”, minns SVT:s politiske kommentator Mats Knutson att han tänkte när han presenterade prognosen från Valu i SVT:s valvaka. Han, som bevakat samtliga val i Sverige sen 1985 och medverkat i SVT:s valprogram sen 1999, tror att vi kommer att se valet 2018 som en milstolpe i den svenska politiska historien.

“Valet 2018 blev den slutgiltiga bekräftelsen på den förändring av det politiska landskapet som vi har sett i och med Sverigedemokraternas stora framgångar de senaste åren. Det gamla stabila två-blocksystemet gick i graven”, säger Mats Knutson. “När Sverigedemokraterna blev så stora blev det tydligt att det fanns tre alterna-

tiv som inte ville samarbeta med varandra. Det lamslog hela systemet.”

Figur 8.1 Prognosen som presenterades 20.00 i SVT:s valvaka och på svt.se

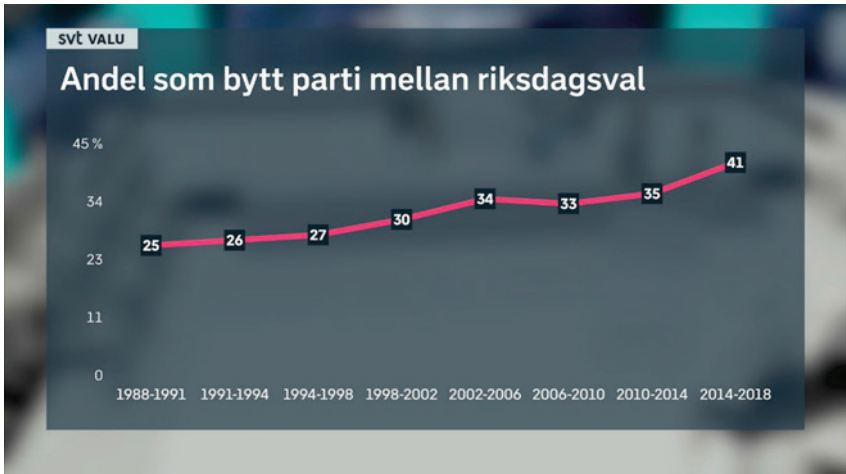
Valu ger ett unikt underlag

När vallokalerna i Sverige stänger, vänds blickarna mot Sveriges Television. SVT har vid varje riksdagsval och Europaparlamentsval sedan 1991 presenterat vallokalsundersökningen Valu i den direktsända valvakan. Valu ger en prognos över valresultatet, men också ett unikt underlag för att redan under valkvällen analysera valresultatet, eftersom runt 50 andra frågor också ställs till väljarna.

“Valu gör att vi redan under valkvällen har statistik, fakta och underlag för analyser. Den typen av underlag blir bara viktigare. Vad avgjorde valet? Vilka väljare gick vart? Den informationen finns ingen annanstans än i Valu”, säger Mats Knutson.

Under valkvällen 2018 visade Valu bland annat på en allt rörligare väljarkår med rekordnoteringar både för andelen väljare som bytt parti sen förra riksdagsvalet, och för dem som valt parti under den sista veckan.

Figur 8.2 Andel som bytt parti mellan riksdagsval

Figur 8.3 Andel senbeslutare

Fokus på Sverigedemokraterna

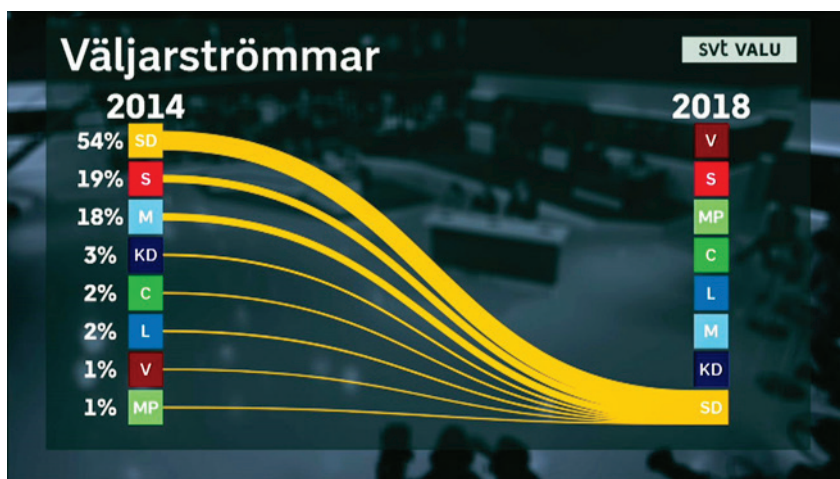
Flera, men långt ifrån alla, frågor från Valu redovisas grafiskt i SVT:s valvaka och på svt.se. Vid riksdagsvalet 2018 och även Europaparlamentsvalet 2019 var det ett parti som analyserades mer

än andra under valkvällen – Sverigedemokraterna, vars framgångar har skakat om svensk politik.

“Sverigedemokraternas historia är ju präglad av en exempellös framgång, inget annat parti har någonsin vuxit så mycket på så kort tid. Deras tillväxt har påverkat de andra partierna och deras möjlighet att bilda regering, därför är det särskilt intressant att titta på var deras väljare kommer från, och vilka frågor som gjort att denna överströmning har skett”, utvecklar Mats Knutson.

Under valvakan visades bland annat grafik på vilka partier som tappat flest väljare till Sverigedemokraterna (väljarströmmar), Sverigedemokraternas starkaste väljargrupper och partiledarnas betydelse för val av parti, som visade att Jimmie Åkesson varit viktigare än någon annan partiledare för att locka väljare till sitt parti.

Figur 8.4 Väljarströmmar till Sverigedemokraterna

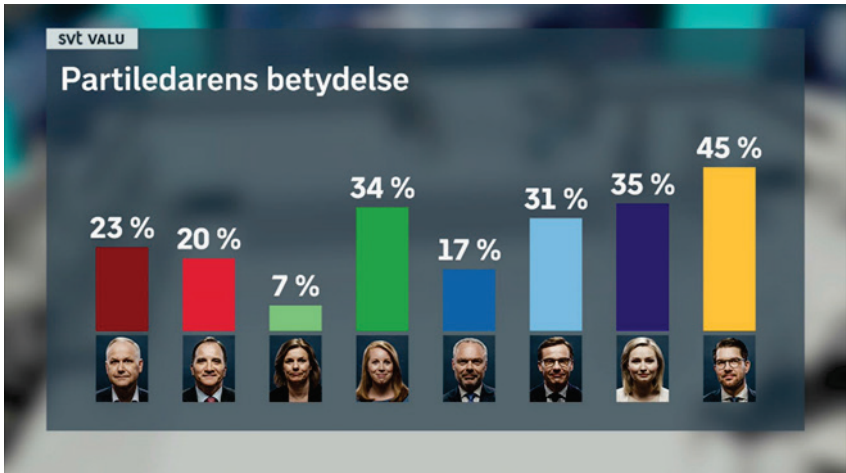

Kommentar: Resultaten visar hur SD-väljare 2018 hade röstat i valet 2014

Figur 8.5 Väljargrupper med starkt röststöd för Sverigedemokraterna

Figur 8.6 Partiledarens betydelse för val av parti

Kommentar: Resultaten visar procentandel bland det egna partiets väljare som anger att partiledaren hade en mycket stor betydelse för partivalet.

Trenderna från riksdagsvalet 2018 märktes också i valet till Europaparlamentet i maj 2019, med framgångar för Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Också i EUP-valet spelade Valu en viktig roll under valkvällen och i de efterföljande analyserna.

Figur 8.7 Valu-prognosen för EUP-valet som presenterades 21.00 i SVT:s valvaka och på svt.se

Nya möjligheter online

Valu ger alltså ett unikt underlag för analyser och diskussioner i SVT:s tv-sända valvaka. Men lika viktig är den för SVT:s digitala plattformar där datajournalister från nyhetsredaktionen visualiserar resultat från vallokalsundersökningarna genom flera interaktiva tjänster, där användarna själva kan utforska och fördjupa sig i materialet.

Vid riksdagsvalet 2018 visades t ex hur olika väljargrupper röstat, hur stor andel inom varje parti som identifierar sig som vänster respektive höger, och vilket parti som anses ha bäst politik i olika frågor (www.svt.se/special/valu2018).

Vid EUP-valet visade Valu till exempel att frågan om fred i Europa fortsätter att vara den viktigaste för val av parti, men att

brottsbekämpning är den fråga som ökat mest i betydelse sen EUP-valet 2014.

Stort intresse hos publiken för politik

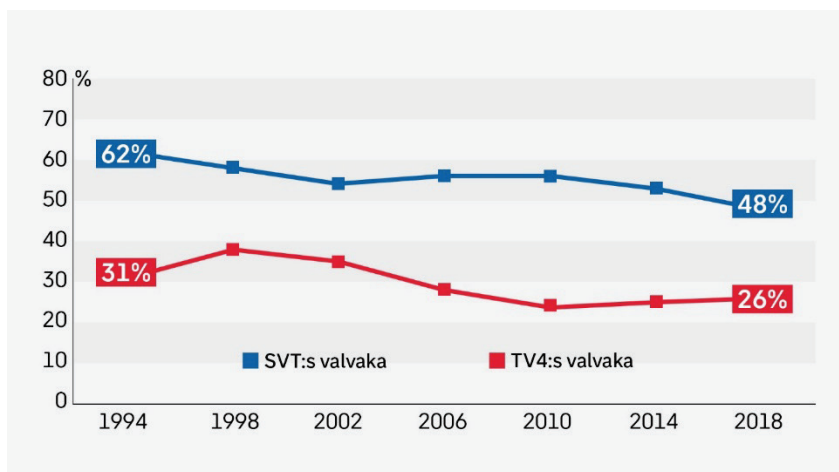
Det händer mycket i svensk politik, och publiken är intresserad. Inrikespolitik engagerar och drar läsare till svt.se och tittare till SVT. Jämfört med andra medier innehar SVT fortfarande en särställning både i räckvidd och i förtroende när det gäller valbevakning.

Siffror från mediemätningföretaget MMS visar att de fyra mest sedda valprogrammen 2018 alla kom från SVT (Valvakan, Slutdebatten, Utfrågningarna, Agenda Partiledardebatten). Utöver de etablerade programformaten, sände SVT före riksdagsvalet 2018 även Tal till nationen där varje partiledare under 15 minuter ensam fick redogöra för sina visioner för Sverige 2028, dokumentären Jag vill bli statsminister, Duellen mellan statsministerkandidaterna Stefan Löfven och Ulf Kristersson, och två särskilda ämnesdebatter om skolan respektive gängkriminalitet. Det sammanlagda antalet tv-sända valutbudet uppgick 2018 till 272 timmar, vilket är nästan exakt lika mycket som vid riksdagsvalet 2014.

Valvakan i SVT1 den 9 september 2018 nådde 4,4 miljoner tittare (antal tittare som tittade på minst tre minuter av valvakan). Det var drygt en miljon fler än TV4s valvaka, som dock ökade sin andel av publiken.

Online nådde SVT nya rekordnivåer då nyhetstjänsten (svt.se och nyhetsappen SVT Nyheter) på valdagen 2018 hade 5,3 miljoner besök, varav 2,9 miljoner unika webbläsare. Dagen efter valet nåddes en ny rekordsiffra för sajten med 6 miljoner besök för att ta del av valresultatet, analys och fördjupning.

En viktig del av SVT:s digitala valutbud är också de valkompasser som görs. Vid valet 2018 gjordes för första gången inte enbart en riksvalkompass, utan även en för samtliga kommun- och landstingsval, vilket gav 311 unika kompasser. Även vid EU-valet gjordes en valkompass.

Figur 8.8 Svenska valvakors publik. Räckvidd i procent

Kommentar: Andel av befolkningen 3-99 år som tittat på minst tre minuter av SVT:s och TV4:s valvakor 1994-2018

Störst förtroende för SVT

För SVT som public service-bolag är det viktigt att nå ut till den breda publiken. Men det är inte bara antalet tittare som är viktigt. Lika viktigt är att publiken fortsätter att ha förtroende för SVT:s journalistik, och att förstagångsväljare hittar till SVT.

Den mätning som undersökningsföretaget Novus gjorde efter valet 2018 (på uppdrag av SVT) visade att SVT:s tv-kanaler behåller sin position som den mest använda informationskällan inför riksdagsvalet. SVT online (nyhetstjänsten och SVT Play) var den informationskälla vars genomslag ökat mest sen valet 2014. Bland förstagångsväljare uppger över hälften att man informerat sig via SVT online "mycket eller ganska mycket", vilket är mer än en fördubbling jämfört med valet 2014.

SVT fortsätter också att vara den informationskälla med högst förtroende hos väljarna, visar Novus undersökning. Allra högst förtroende har väljarna för SVT:s tv-kanaler, därefter SVT online. Det gäller både för samtliga och för förstagångsväljare. Även för TV4 och kvällstidningarnas webbsända partiledardebatter ökar förtroendet.

Ny politisk tid

När valnatten är över och eftervalsanalyserna är klara försvinner Valu ur rampljuset. Men undersökningarna som görs tillgängliga via Svensk Nationell Datatjänst SND fortsätter att användas av journalister, partier och forskare för att förstå väljarna. Kanske ryms i Valu några svar på vad som blir nästa steg i svensk politik. Undersökningen från riksdagsvalet 2018 visade t ex en större acceptans bland Moderat- och Kristdemokratväljare för ett samarbete med Sverigedemokraterna, än bland dem som röstat på Liberalerna och Centern.

Mats Knutson ser två tänkbara scenarier när han siar om framtiden: antingen en försvagad regeringsmakt med ett större inflytande från riksdagen där flera partier är med och förhandlar, eller uppkomsten av ett förändrat blocksystem med ett nytt block på högerkanten.

“Det är möjligt att vi i efterhand kommer att se valet 2018 som en milstolpe, att det var en slutpunkt för det stabila system vi haft sen andra världskriget. Nu har vi gått in i ett stökigare läge med oklara majoriteter, där oheliga allianser uppstår. Vi vet inte var den här resan kommer att sluta, det är obruten mark i Sverige”, säger Mats Knutson.

Appendix

**Frågeblanketter
1991 – 2019**

Riksdagsvalet 1991

Pa Sveriges Television vill vi att valvaknen i TV ska återseglja väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Din svar på detta papper. Skriv inte ditt namn eftersom Du skall vara anonym för oss. Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga. Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvalva i TV!

Fråga 1: Är Du kvinna eller man? Kvinn ☐ 1 Man ☐ 2	Fråga 5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval? Idag ☐ 1 Under senaste veckan ☐ 2 Tidigare under valet ☐ 3 Visste sedan länge hur jag skulle rösta ☐ 4 Ej rösterättigad i riksdagsvalet ☐ 5	Fråga 9: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till? Tjänsteman ☐ 1 Tjänsteman med arbetsledande funktion ☐ 2 Tjänsteman i företagsledande funktion ☐ 3 Arbete ☐ 4 Arbete med arbetsledande funktion ☐ 5 Egenständig arbetare ☐ 6	Fråga 13: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i statskyrkan eller någon frikyrka eller annan kyrka eller samfund eller lysna på radio- eller TV-gudstjänst eller sjukhusandakt? Minst en gång i månaden ☐ 1 Några gånger om året ☐ 2 Mera sällan ☐ 3 Aldrig ☐ 4
Fråga 2: Vilket år är Du född? År: - - - -	Fråga 6: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högskala. Var någonsin skulle Du placera in Dig själv? Klart till vänster ☐ 1 Något till vänster ☐ 2 Varken till vänster eller höger ☐ 3 Något till höger ☐ 4 Klart till höger ☐ 5	Fråga 10: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat (jämför Stalig Kommunal (även landsingskommunal) Privat Aldrig yrkesarbetat	Fråga 14-27: Hur viktiga var följande skäl för Ditt val av riksdagsparti i årets val? Sär att kryssa Mycket viktigt viktigt viktigt skäl skäl skäl 14. Att partiet har en bra politisk ideologi ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 15. Att partiet har en bra partiledare ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
Fråga 3: Vilket parti har Du röstat på idag 1... Sitt att kryssa i riks- kommunn- dags- fullmäktige valdet 2. valdet 2.	Fråga 7: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker? Mycket stort ☐ 1 Ganska stort ☐ 2 Ganska litet ☐ 3 Mycket litet ☐ 4	Fråga 11: Är Du medlem i någon fackförening? Ja, LO-förbund ☐ 1 Ja, TCO-förbund ☐ 2 Ja, SACO-förbund ☐ 3 Nej ☐ 4	Fråga 16-27: Partiets politik när det gäller: 16. Skatter ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 17. Miljö ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 18. Sysselsättning ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 19. Svensk ekonomi ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 20. Pensioner ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 21. Lag och ordning ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 22. Flyktningar ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 23. EG ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 24. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 25. Matpriser ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 26. Barnomsorg ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 27. Sjukvård ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
Fråga 4: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1988? Moderaterna ☐ 1 Centerpartiet ☐ 2 Folkpartiet ☐ 3 Socialdemokraterna ☐ 4 Vänsterpartiet ☐ 5 Miljöpartiet ☐ 6 Kds ☐ 7 Ny demokrati ☐ 8 Annat parti ☐ 9 Blankt ☐ 10 Röstade ej ☐ 11 Ej rösterättigad ☐ 12	Fråga 8: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu? Förvärsarbete ☐ 1 Har beredskapsarbete ☐ 2 Genomgår arbetsmarknadsutbildning ☐ 3 Arbetslös ☐ 4 Ålderspensionär ☐ 5 Föräldrapensionär ☐ 6 Hemarbete ☐ 7 Studande ☐ 8	Fråga 12: Om de borgerliga partierna ska bilda regering, vem bör då bli statsminister? Carl Bildt ☐ 1 Olof Johansson ☐ 2 Ian Svensson ☐ 3 alf Wachmeister ☐ 4 Bengt Westerberg ☐ 5	Tack för Din medverkan! V.g. lägg detta papper i den förseglade SVT-boksen!

SVID

På Sveriges Television vill vi att valvakans i TV ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta pap-per.

Du ska inte skriva Ditt namn efter-som Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

Fråga 1: Är Du kvinna eller man?
Kvinnor 1 Man 2

Fråga 2: Vilket år är Du född?

År

Fråga 3-4: Vilket parti har Du röstat på idag i ...

(3) Sätt ett kryss i riks-dags-valet?
(4) Sätt ett kryss i kommun-fulmäktig-valet?

Moderaterna 1 2
Centerpartiet 2 3
Folkpartiet 3 4
Kds 4 5
Socialdemokraterna .. 5 6
Vänsterpartiet 6 7
Ny Demokrati 7 8
Miljöpartiet 8 91
Annat parti 91 92
Blankt 92 93
Röstade ej 93 94
Ej röstberättigad 94

Fråga 5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4
Ej röstberättigad i riksdagsvalet... 5

Riksdagsvalet 1994

Fråga 6: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1991?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kds 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Ny Demokrati 7
Miljöpartiet 8
Annat parti 91
Blankt 92
Röstade ej 1991 93
Ej röstberättigad 1991 94

Fråga 7: Hur tänker Du rösta i folkomröstningen om ett svenskt EU-medlemskap i november?

A. Jag tänker rösta ja 1
B. Jag tänker rösta nej 2
C. Jag tänker rösta blankt 3
D. Jag har inte bestämt mig 4
E. Jag tänker inte rösta i folkomröstningen 5
F. Jag är inte röstberättigad i folkomröstningen 6

Fråga 8: Om Du skulle rösta, vilket alternativ lutar Du närmast åt?
(besvaras av Dig som svarar D eller E på fråga 7)

Ja 1
Nej 2
Blankt 3

Fråga 9-10: Hur viktiga var följande skäl för Ditt val av riksdagsparti i årets val?

<i>Myccket viktigt skäl</i>	<i>Ganska viktigt skäl</i>	<i>Ine alls viktigt skäl</i>
(9) Att partiet har en bra politisk ideologi ☐ 1	☐ 2	☐ 3
(10) Att partiet har en bra partiledare ☐ 1	☐ 2	☐ 3

Fråga 11: Hur viktiga var följande frågor för Ditt val av parti i årets riksdagsval? Kryssa för de tre frågor som var viktigast för Dig.

Skatterna 1
Miljön 2
Sysselsättningen 3
Svenska ekonomin 4
Pensionerna 5
Europeiska Unionen (EU) 6
Lag och ordning 7
Flyktning- och invandrarpolitiken 8
Svensk utrikes- och säkerhetspolitik 91
Barnomsorgen 92
Sjukvården 93
Jämställdheten mellan män och kvinnor 94
Skol- och utbildningsfrågorna 95
Budgetunderskottet och statskulden 96
Sociala tryggheten 97

Fortsätt på nästa sida ➔

Sid 2

Fråga 12: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger ... 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

Fråga 13: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

Fråga 14: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förvärsarbetande 1
 Har beredskapsarbete/
 ALU/ungdomspraktik 2
 Genomgår arbets-
 marknadsutbildning 3
 Arbetslös 4
 Ålderspensionär 5
 Förtidspensionär 6
 Hemarbetande 7
 Studerande 8

Fråga 15: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med
 arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med
 företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med
 arbetsledande funktion 5
 Egenanställd arbetare 6
 Jordbrukare: ingen anställd 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda 8
 Företagare: ingen anställd 91
 Företagare: 1-9 anställda 92
 Företagare: 10 eller fler anställda .. 93
 Aldrig yrkesarbetat 94

Fråga 16: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal
 (även landstingskommunal) . 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

Fråga 17: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

Fråga 18-25: Vilket sammanfattande betyg skulle Du vilja ge de olika partiernas politik?

Sätt ett kryss för varje parti!

	Mycket bra	Bra	Godkänd	Dålig	Mycket dålig
(18) Moderaterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(19) Centerpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(20) Folkpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(21) Kds	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(22) Socialdemokraterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(23) Vänsterpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(24) Ny Demokrati	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
(25) Miljöpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Plats för dina eventuella kommentarer till denna enkät:

Tack för Din medverkan!

V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

Välkommen att se Sveriges Televisions valvaka. Där redovisar vi resultat och analyser som bygger på denna undersökning!

Folkomröstningen 1994

Fråga 1: Är Du kvinna eller man?
Kvinnor 1 Man 2

Fråga 2: Vilket år är Du född?
År 19

Fråga 3: Vilket alternativ röstade Du på i folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU?
Jag röstade ja 1
Jag röstade nej 2
Jag röstade blankt 3

Fråga 4: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?
Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under folkomröstningskampanjen (efter riksdagsvalet 18 september) 3
Tidigare under 1994 4
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 5

Fråga 5: Tror Du att Ja-sidan eller Nej-sidan kommer att få flest röster i dagens folkomröstning?
Ja-sidan får flest röster 1
Nej-sidan får flest röster 2

Fråga 6: Tycker Du att folkomröstningen på det hela taget genomfördes på ett rättvis sätt eller gynnade något av alternativen?
Folkomröstningen genomfördes på ett rättvis sätt 1
Ja-sidan gynnades 2
Nej-sidan gynnades 3

Fråga 7-20: Vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag om ett svenskt EU-medlemskap?

	Mycket stor	Ganska stor	Varken stor eller liten	Ganska liten	Mycket liten
7: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
8: Ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
9: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
10: Jordbruket	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
11: Sociala tryggheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
12: Jämsälltheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
13: Den nationella säkerheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
14: Möjligheten att påverka utvecklingen i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
15: Den nationella självständigheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
16: Kvaliteten på maten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
17: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
18: Demokratins	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
19: Offentlighetsprincipen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Fråga 21: Hur har Din inställning till ett svenskt EU-medlemskap förändrats under folkomröstningskampanjen (efter valet den 18 september)?

Hela tiden varit positiv till ett svenskt EU-medlemskap	☐ 1
Hela tiden varit negativ till ett svenskt EU-medlemskap	☐ 2
Hela tiden varit osäker om Sverige bör bli medlem i EU	☐ 3
Varit EU-negativ - men blivit EU-positiv	☐ 4
Varit osäker - men blivit EU-positiv	☐ 5
Varit EU-positiv - men blivit EU-negativ	☐ 6
Varit osäker - men blivit EU-negativ	☐ 7
Varit EU-positiv - men blivit osäker	☐ 8
Varit EU-negativ - men blivit osäker	☐ 9

Fortsätt
på nästa
sida

VALU-94 EU

Sid 1

På Sveriges Television vill vi att valvakorna i TV ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvakna i TV!

VAL-94EU

Sid 2

Fråga 22: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenata stater?

- Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

Fråga 23: Hur stort förtroende har Du för beslutsprocesserna i EU?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

Fråga 24: Vad tycker Du om folkomröstningar i framtiden?

- Vi borde ha fler folkomröstningar i olika frågor 1
 Vi skall vara sparsamma med folkomröstningar 2
 Vi skall inte ha några alls utan överlåta åt riksdagen att fatta beslut utan folkomröstningar 3

Fråga 25: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger ... 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

Fråga 29: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förvärvsarbetande 1
 Har beredskapsarbete/ALU/ungdomspraktik 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning 3
 Arbetslös 4
 Ålderspensionär 5
 Förtidspensionär 6
 Hemarbete 7
 Studerande 8

Fråga 30: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 11
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 12
 Tjänsteman med företagsledande funktion 13
 Arbetare 14
 Arbetare med arbetsledande funktion 15
 Egenanställd arbetare 16
 Jordbrukare: ingen anställd 17
 Jordbrukare: en eller flera anställda 18
 Förtagare: ingen anställd 19
 Förtagare: 1-9 anställda 20
 Förtagare: 10 eller fler anställda 21
 Aldrig yrkesarbetat 22

Fråga 31: Arbetar/arbete Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

Fråga 32: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i svenska kyrkan eller någon frikyrka eller annan kyrka eller samfund eller lyssna på radio- eller TV-gudstjänst eller sjukhusandakt?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mera sällan 3
 Aldrig 4

Fråga 33: Vilken sida tror Du kommer att få flest röster i den norska folkomröstningen om två veckor?

- Ja-sidan får flest röster 1
 Nej-sidan får flest röster 2

Tack för Din medverkan!
V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

I valbussen i Kanal 1 och TV2 kommer vi att redovisa resultat från denna undersökning!

Europaparlamentsvalet 1995

Sid 1

1: Är Du kvinna eller man?

Kvinnan 1
Man 2

2: Vilket år är Du född?

År 19 _____

3: Vilket parti röstade Du på idag?

 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kds 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 8
 Blankt 9

4: Vilken typ av valsedel röstade Du på?

 På en valsedel med en EU-positiv kandidat överst 1
 På en valsedel med en EU-negativ/ EU-kritisk kandidat överst 2
 På en valsedel utan kandidatnamn 3
 Vet inte 4

5: Unnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

 Ja 1
 Nej 2

6: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i EU-parlamentsvalet?

 Under senaste veckan 1
 Tidigare under valrörelsen 2
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 3
 Ingen bestämd åsikt i frågan 4

På Sveriges Television vill vi att valvakor i TV ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan lä reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

7: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1994?

 Moderaterna 01
 Centerpartiet 02
 Folkpartiet 03
 Kds 04
 Socialdemokraterna 05
 Vänsterpartiet 06
 Miljöpartiet 07
 Annat parti 08
 Blankt 09
 Röstade ej 10
 Ej röstberättigad 1994 11

8: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?

 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kds 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 8

9: Vilket alternativ röstade Du på i folkomröstningen om svenskt medlemskap i EU?

 Jag röstade ja 1
 Jag röstade nej 2
 Jag röstade blankt 3
 Jag röstade inte 4
 Jag var inte röstberättigad 5

10: Är Du idag i huvudsak för eller emot det svenska medlemskapet i EU?

 I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU 1
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

11: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

 Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

12: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

 Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

13: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

 Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

14: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-höger-skala. Var någonstans skulle Du placeras in Dig själv?

 Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

15: Är Du medlem i någon fackförening?

 Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

V.g.
fortsätt
på nästa
sida

Sid 2

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förärvsarbetande..... 1
 Har beredskapsarbete/ALU/ungdomspraktik..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning..... 3
 Arbetslös..... 4
 Ålderspensionär..... 5
 Förtidspensionär..... 6
 Hemarbetande..... 7
 Studerande..... 8

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 01
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 02
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 03
 Arbetare..... 04
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 05
 Egenanställd arbetare..... 06
 Jordbrukare: ingen anställd..... 07
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 08
 Företagare: ingen anställd..... 09
 Företagare: 1-9 anställda..... 10
 Företagare: 10 eller fler anställda..... 11
 Aldrig yrkesarbetat..... 12

- 18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?**
- Stadig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

Vilken betydelse har följande skäl för hur Du röstade idag i EU-parlamentsvalet?

- 19: Partiernas politik i EU-frågor.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 20: Partiernas insatser i svensk politik.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 21: Gammal vana/lojalitet med mitt parti.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 22: Kandidaterna på valsedlarna.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5

Och vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag?

- 23: Miljön.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 24: Ekonomin.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 25: Sysselsättningen.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 26: Jordbruket.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 27: Freden i Europa.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 28: Den nationella självständigheten.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 29: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc).....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 30: Demokratin.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 31: Valutifrågan.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5
- 32: Försvarsfrågan.....
 Mycket stor 1
 stor 2
 Ganska stor 3
 liten 4
 Mycket liten 5

Vad är Din åsikt om följande förslag som förekommit i debatten om EU?

- 33: Införa en gemensam EU-valuta.....
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 dåligt förslag 4
 Mycket dåligt förslag 5
- 34: Fortast möjligt uppta länder som Polen, Tjeckien och Ungern som medlemmar i EU.....
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 dåligt förslag 4
 Mycket dåligt förslag 5
- 35: Sverige skall delta fullt ut i EU:s försvarssamarbete.....
 Mycket bra 1
 bra 2
 Ganska bra 3
 dåligt förslag 4
 Mycket dåligt förslag 5

**Thank for Din medverkan!
 V.g. lägg detta papper i den försedlade boxen!**

I valvakans på söndag kväll med början kl 20.00 i Kanal 1 kommer vi att redovisa resultat från denna undersökning!

Sid 1

Sveriges Television och Sveriges Radio vill att valvakan ska återspegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV och radio söndag kväll kl 20.00!

Riksdagsvalet 1998

1: Är Du kvinna eller man?

Kvinn 1
Man 2

2: Vilket år är Du född?

År 19 | | | |

3-4: Vilket parti har Du röstat på idag i...

Sätt ett kryss i valderna spalten!	(3)	Riks- dags- valet?	(4)	kommun- fullmäktige- valet?
Moderaterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Centerpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Folkpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Kristdemokraterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Vänsterpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Miljöpartiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Annat parti	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Blankt	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Röstade ej	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Ej röstberättigad	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

7: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4
Ej röstberättigad i riksdagsvalet 5

8: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1994?

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Blankt 91
Röstade ej 1994 92
Ej röstberättigad 1994 93

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU (gemensam valuta inom Europeiska Unionen), hur skulle Du rösta? Skulle rösta ja till ett svenskt medlemskap i EMU 1
Skulle rösta nej till ett svenskt medlemskap i EMU 2
Vet inte/Har ingen åsikt 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

12: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka?

Minst en gång i månaden 1
Några gånger om året 2
Mera sällan 3
Aldrig 4

13: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund 1
Ja, TCO-förbund 2
Ja, SACO-förbund 3
Nej 4

Fortsätt
på nästa
sida

Sid 2

14: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?

- Förärvsarbete 1
 Arbeta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi 3
 Genomgår utbildning med stöd av Kunskapslyftet 4
 Arbetslös 5
 Ålderspensionär 6
 Förtidspensionär 7
 Hemarbete 8
 Studerande 91

15: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Egensköld 6
 Jordbrukare: ingen anställd 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda 8
 Förtägere: ingen anställd 91
 Förtägere: 1-9 anställda 92
 Förtägere: 10 eller fler anställda 93
 Aldrig yrkesarbetat 94

16: Arbetar/arbetade Du i stadlig, kommunal eller privat tjänst?

- Stadlig 1
 Kommunal 2
 Lärstingskommunal 3
 Privat 4
 Aldrig yrkesarbetat 5

17: Vilken betydelse hade partiledaren för ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Mycket stor 5 Ganska stor 4 Varken stor eller liten 3 Ganska liten 2 Mycket liten 1

18-32: Och vilken betydelse hade följande frågor för ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- (18) Skattemått 5 4 3 2 1
 (19) Miljön 5 4 3 2 1
 (20) Sysselsättningen 5 4 3 2 1
 (21) Svenska ekonomin 5 4 3 2 1
 (22) Pensionerna 5 4 3 2 1
 (23) Lag och ordning 5 4 3 2 1
 (24) Flyktingar/invandring 5 4 3 2 1
 (25) EU/EMU 5 4 3 2 1
 (26) Sjukvården 5 4 3 2 1
 (27) Jämställdhet mellan kvinnor och män 5 4 3 2 1
 (28) Skola och utbildning 5 4 3 2 1
 (29) Företagens villkor 5 4 3 2 1
 (30) Energi och kärnkraft 5 4 3 2 1
 (31) Äldreomsorgen 5 4 3 2 1
 (32) Barnomsorgen 5 4 3 2 1

33-39: Vilket sammanfattande betyg skulle Du vilja ge de olika partiernas politik? Sätt ett kryss för varje parti!

	Mycket bra	Ganska bra	God	Ganska dålig	Mycket dålig
(33) Moderaterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(34) Centerpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(35) Folkpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(36) Kristdemokraterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(37) Socialdemokraterna	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(38) Vänsterpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1
(39) Miljöpartiet	☐ 5	☐ 4	☐ 3	☐ 2	☐ 1

40: Tycker Du att en så kallad sanningss Kommission ska utreda IB-affären?

Ja... 1 Nej... 2 Vet inte/ingen åsikt... 3

Tack för Din
medverkan!

Vg. lägg detta
papper i den
försedlade boxen!

Sid 1

På Sveriges Television vill vi att valvakans i TV ska åter spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten kommer bara att kunna redovisas som siffror.

Ingen kan ta reda på hur just Du svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka i TV!

Europaparlamentsvalet 1999

1: Är Du kvinnor eller man?
Kvinnor... 1 Man... 2

2: Vilket år är Du född?
År | 1 | 9 | | |

3: Vilket parti röstade Du på idag?
Moderaterna... 1
Centerpartiet... 2
Folkpartiet... 3
Krisdemokraterna... 4
Socialdemokraterna... 5
Vänsterpartiet... 6
Miljöpartiet... 7
Annat parti... 8
Blankt... 81
Blankt... 82

4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?
Ja... 1 Nej... 2

5: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i EU-parlamentsvalet?
Idag... 1
Under senaste veckan... 2
Tidigare under valrörelsen... 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta... 4

6: Vilket parti röstade Du på i riksdagsvalet 1998?
Moderaterna... 1
Centerpartiet... 2
Folkpartiet... 3
Krisdemokraterna... 4
Socialdemokraterna... 5
Vänsterpartiet... 6
Miljöpartiet... 7
Annat parti... 8
Blankt... 81
Röstade ej... 82
Ej röstberättigad 1998... 84

7: Vilket parti röstade Du på i EU-parlamentsvalet 1995?
Moderaterna... 1
Centerpartiet... 2
Folkpartiet... 3
Krisdemokraterna... 4
Socialdemokraterna... 5
Vänsterpartiet... 6
Miljöpartiet... 7
Annat parti... 8
Blankt... 81
Röstade ej... 82
Ej röstberättigad 1995... 84
Minns ej säkert om/hur jag röstade... 85

8: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?
Moderaterna... 1
Centerpartiet... 2
Folkpartiet... 3
Krisdemokraterna... 4
Socialdemokraterna... 5
Vänsterpartiet... 6
Miljöpartiet... 7
Annat parti... 8

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU (gemensamt valuta inom Europeiska Unionen), hur skulle Du rösta?
Ja till svenskt medlemskap i EMU... 1
Nej till svenskt medlemskap i EMU... 2
Vet inte/Har ingen åsikt... 3

10: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenade stater?
Mycket positivt... 1
Ganska positivt... 2
Varken positivt eller negativt... 3
Ganska negativt... 4
Mycket negativt... 5

11: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU? Sverige skall gå ut ur EU... 1
Sverige skall förbli medlem i EU... 2
Ingen bestämd åsikt i frågan... 3

12: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?
Klart till vänster... 1
Något till vänster... 2
Varken till vänster eller höger... 3
Något till höger... 4
Klart till höger... 5

13: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?
Mycket stort... 1
Ganska stort... 2
Ganska litet... 3
Mycket litet... 4

14: Hur stort förtroende har Du för beslutsprocesserna i EU?
Mycket stort... 1
Ganska stort... 2
Ganska litet... 3
Mycket litet... 4

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka?
Minst en gång i månaden... 1
Några gånger om året... 2
Mera sällan... 3
Aldrig... 4

16: Är Du medlem i någon fackförening?
Ja, LO-förbund... 1
Ja, TCO-förbund... 2
Ja, SACO-förbund... 3
Nej... 4

Sid 2

- 17: Vilken av de här grupperna tillhör Du just nu?
 Förärsarbetande 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi... 3
 Genomgår utbildning med stöd av Kungskapslyftet... 4
 Arbetlös... 5
 Ålderspensionär... 6
 Förtidspensionär 7
 Hemarbetande... 81
 Studerande... 82
- 18: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?
 Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion... 5
 Egenanställd arbetare 6
 Jordbrukare: ingen anställning 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda... 81
 Företagare: ingen anställning 82
 Företagare: 1-9 anställda... 83
 Företagare: 10 eller fler anställda... 84
 Aldrig yrkesarbetat... 85
- 19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?
 Statlig... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)... 2
 Privat... 3
 Aldrig yrkesarbetat... 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

- 20: Partiernas politik i EU-frågor 1 2 3
 21: Partiernas insatser i svensk politik 1 2 3
 22: Gamml vana/lojalitet med mitt parti 1 2 3
 23: Kandidaterna på valsedlarna... 1 2 3

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

- 24: Miljön 1 2 3
 25: Ekonomin 1 2 3
 26: Sysselsättningen 1 2 3
 27: Jordbruket 1 2 3
 28: Freden i Europa 1 2 3
 29: Den nationella självständigheten 1 2 3

- 30: Ekonomiska och monetära unionen (EMU) 1 2 3
 31: Flyktningar/invandring 1 2 3
 32: Utvidgning av EU med nya medlemsländer 1 2 3
 33: Företagens villkor 1 2 3
 34: Jämställdhet mellan kvinnor och män 1 2 3
 35: Försvarsfrågan i EU 1 2 3
 36: Demokratatin i EU 1 2 3
 37: Social välfärd 1 2 3

- 38: På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratatin fungerar i Sverige?
 Mycket nöjd... 1 Ganska nöjd... 2 Inte särskilt nöjd... 3 Inte alls nöjd... 4

- 39: På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratatin fungerar i den Europeiska Unionen?
 Mycket nöjd... 1 Ganska nöjd... 2 Inte särskilt nöjd... 3 Inte alls nöjd... 4

Tack för Din medverkan!
V.g. lägg detta papper i den förseglade boxen!

I valvakan söndag 13 juni i SPTV visar vi resultat från denna undersökning

SVERIGES TELEVISION

Riksdagsvalet 2002

SVT

Vi på Sveriges Television vill att valvakan i TV ska spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

SIDAN 1

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i ...
Sätt ett kryss för vardera valet

1: riksdagsvalet	2: kommunvalet
Moderaterna..... ☐ 1	Centerpartiet..... ☐ 1
Centerpartiet..... ☐ 2	Folkpartiet..... ☐ 2
Folkpartiet..... ☐ 3	Krisdemokraterna..... ☐ 3
Krisdemokraterna..... ☐ 4	Socialdemokraterna..... ☐ 4
Socialdemokraterna..... ☐ 5	Vänsterpartiet..... ☐ 5
Vänsterpartiet..... ☐ 6	Miljöpartiet..... ☐ 6
Miljöpartiet..... ☐ 7	Annat parti..... ☐ 7
Annat parti..... ☐ 81	Blankt..... ☐ 81
Blankt..... ☐ 82	Röstade ej..... ☐ 82
Röstade ej..... ☐ 83	Ej röstberättigad..... ☐ 83
Ej röstberättigad..... ☐ 84	

3-4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

3: ...riksdagsvalet? Ja... ☐ 1 Nej... ☐ 2
4: ...kommunvalet? Ja... ☐ 1 Nej... ☐ 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag..... ☐ 1
Under senaste veckan..... ☐ 2
Tidigare under valrörelsen..... ☐ 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta..... ☐ 4

6: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

Kryssa för *ett eller flera partier!*

Moderaterna..... ☐ 1
Centerpartiet..... ☐ 2
Folkpartiet..... ☐ 3
Krisdemokraterna..... ☐ 4
Socialdemokraterna..... ☐ 5
Vänsterpartiet..... ☐ 6
Miljöpartiet..... ☐ 7
Ingen bestämd åsikt..... ☐ 81

7: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 1998?

Moderaterna..... ☐ 1
Centerpartiet..... ☐ 2
Folkpartiet..... ☐ 3
Krisdemokraterna..... ☐ 4
Socialdemokraterna..... ☐ 5
Vänsterpartiet..... ☐ 6
Miljöpartiet..... ☐ 7
Annat parti..... ☐ 81
Blankt..... ☐ 82
Röstade ej..... ☐ 83
Ej röstberättigad 1998..... ☐ 84

8: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU..... ☐ 1
Sverige skall förbli medlem i EU..... ☐ 2
Ingen bestämd åsikt i frågan..... ☐ 3

9: Om det blir en folkomröstning om ett svenskt medlemskap i EMU, hur skulle Du rösta?

Ja till svenskt medlemskap i EMU..... ☐ 1
Nej till svenskt medlemskap i EMU..... ☐ 2
Vet inte/Har ingen åsikt..... ☐ 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster..... ☐ 1
Något till vänster..... ☐ 2
Varken till vänster eller höger..... ☐ 3
Något till höger..... ☐ 4
Klart till höger..... ☐ 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort..... ☐ 1
Ganska stort..... ☐ 2
Ganska litet..... ☐ 3
Mycket lite..... ☐ 4

12: Är Du kvinna eller man?

Kvinn..... ☐ 1
Man..... ☐ 2

13: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

14: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller kyrka/religiöst samfund?

Minst en gång i månaden..... ☐ 1
Några gånger om året..... ☐ 2
Mera sällan..... ☐ 3
Aldrig..... ☐ 4

15: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund..... ☐ 1
Ja, TCO-förbund..... ☐ 2
Ja, SACO-förbund..... ☐ 3
Nej..... ☐ 4

Fortsett på
nästa sida

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärvsarbete..... 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi..... 3
 Arbetslös..... 4
 Ålderspensionär..... 5
 Förtidspensionär..... 6
 Hemarbete..... 7
 Studerande..... 81

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Egenanställd arbetare..... 6
 Jordbrukare: ingen anställd..... 7
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 81
 Företagare: ingen anställd..... 82
 Företagare: 1-9 anställda..... 83
 Företagare: 10 eller fler anställda..... 84
 Aldrig yrkesarbetat..... 85

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

SIDAN 2

19: Vilken betydelse har partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Mycket stor 1 Ganska stor 2 Varken stor eller liten 3 Ganska liten 4 Mycket liten 5

20-34: Vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

	Mycket stor betydelse ☐	Stor betydelse ☐	Varken stor eller liten betydelse ☐	Ganska liten betydelse ☐	Mycket liten betydelse ☐
20: Skatterna.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
21: Miljön.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Sysselsättningen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Svenska ekonomin.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Lag och ordning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Flyktningar/Invandring.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: EU/EMU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Sjukvården.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Skola och utbildning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Företagens villkor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Energi och kärnkraft.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Åldreomsorgen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Barnomsorgen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

35-37: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 35: Du själv..... 1
 36: Din far..... 2
 37: Din mor..... 3
- Sätt ett kryss i varje kolumn!
- Ren landsbygd i Sverige..... 1
 Mindre tätort i Sverige..... 2
 Stad eller större tätort i Sverige..... 3
 Stockholm, Göteborg eller Malmö..... 4
 Annat land i Norden..... 5
 Annat land i Europa..... 6
 Land utanför Europa..... 7

Tack

för Din medverkan!
Vänligen lägg detta papper i den försäglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakna i Sveriges Television söndagen den 15 september!

svt

Folkomröstning 2003

SVT

Vi på Sveriges Television vill att valvakten ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svar att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!
Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

SIDAN 1

1: Hur röstade Du idag i folkomröstningen om Sverige skall införa euro som valuta?

Sätt kryss
i rätt
rad!

Jag röstade ja 1
Jag röstade nej 2
Jag röstade blankt 3

2: När bestämde Du Dig för hur Du skulle rösta i folkomröstningen?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under folkomröstning-
kampanjen (sedan 1 augusti) 3
Tidigare under 2003 4
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 5

3: Tror Du att Ja- eller Nej-sidan kommer att få flest röster i folkomröstningen?

Ja-sidan får flest röster 1
Nej-sidan får flest röster 2

4: Finns det någon förespråkare för ja-sidan eller nej-sidan som hade betydelse för hur Du röstade idag?

1 Ja, hans/hennes namn är:

2 Nej, ingen speciell förespråkare hade betydelse för hur jag röstade.

5: Tycker Du att folkomröstningen på det hela taget genomfördes på ett rättvis sätt eller gynnades något av alternativen?

Folkomröstningen genomfördes på ett rättvis sätt 1
Ja-sidan gynnades 2
Nej-sidan gynnades 3

6: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU 1
Sverige skall förbli medlem i EU 2
Ingen bestämd åsikt i frågan 3

7: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

8: Vad tycker Du om folkomröstningar i framtiden?

Vi bör ha fler folkomröstningar i olika frågor 1
Vi bör vara sparsamma med folkomröstningar 2
Vi bör inte ha några folkomröstningar, utan låta riksdagen fatta beslut 3

9: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?
kryss i vardera kolumnen!

Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Annat parti 8
Ej röstberättigad 82
Blankt 83
Röstade ej 84

11: Är Du kvinna eller man?
Kvinna 1 Man 2

12: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

13: Är du svensk medborgare?
Ja 1 Nej 2

14: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund 1
Ja, TCO-förbund 2
Ja, SACO-förbund 3
Nej 4

15: Har Du under de senaste 12 månaderna besökt något land där man har euro som valuta?

Ja, flera gånger 1
Ja, någon gång 2
Nej 3

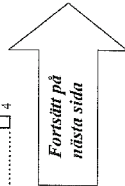
16: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

17: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

Fortsett på
nästa sida

18: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förärvsarbete..... 1
 Arbeta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgått arbetsmarknadsutbildning i AMS regi..... 3
 Arbetslös..... 4
 Ålderspensionär/Arbetspensionär..... 5
 Förtidspensionär/Stukpensionär..... 6
 Hemarbete..... 7
 Studerande..... 81

19: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Jordbrukare: ingen anställd..... 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 7
 Förtagare: ingen anställd..... 81
 Förtagare: 1-9 anställda..... 82
 Förtagare: 10 eller fler anställda..... 83
 Aldrig yrkesarbetat..... 84

20: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

21: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden..... 1
 Några gånger om året..... 2
 Mer sällan..... 3
 Aldrig..... 4

22-34: Vilken betydelse har följande frågor för hur Du röstade idag?

- Sätt ett kryss på varje rad!*
- 22: Svenska ekonomin..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 23: Sysselsättningen..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 24: Sociala välfärden..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 25: Företagens villkor..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 26: Flyktningar/Invandring..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 27: Demokratin..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 28: Möjligheten att påverka i EU..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 29: Möjligheten att i Sverige bestämma räntan..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 30: Priserna..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 31: Freden i Europa..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 32: Den nationella självständigheten..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 33: Jämställdheten mellan kvinnor och män..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5
 34: Din egen ekonomi..... 1..... 2..... 3..... 4..... 5

35: Hur har Din inställning till att införa euro som valuta i Sverige förändrats under folkorörelsekampanjen (sedan 1 augusti)? Sätt endast ett kryss!

- Hela tiden varit positiv till att införa euro som valuta i Sverige... 1
 Hela tiden varit negativ till att införa euro som valuta i Sverige... 2
 Hela tiden varit osäker om euro bör införas i Sverige..... 3
 Varit positiv – men blivit negativ..... 4
 Varit positiv – men blivit osäker..... 5
 Varit negativ – men blivit positiv..... 6
 Varit negativ – men blivit osäker..... 7
 Varit osäker – men blivit positiv..... 81
 Varit osäker – men blivit negativ..... 82

36-38: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- Sätt ett kryss i varje kolumn!*
	36: Du själv	37: Din far	38: Din mor
Ren landsbygd i Sverige.....	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige.....	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige.....	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg eller Malmö.....	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden.....	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa.....	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa.....	☐ 7	☐ 7	☐ 7

Mycket stor eller liten betydelse

Ganska stor eller liten betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

SVT

Tack

för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakans i Sveriges Television söndagen den 14 september!

Europaparlamentsvalet 2004

Vi på Sveriges Television vill att valvaken ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svar att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

2004 SDN X 1

1: Vilket parti röstade Du på idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 81
 Annat parti 82
 Blankt 83

2: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel?

- Ja 1 Nej 2

3: När bestämdes Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i EU-parlamentsvalet?

- Idag 1
 Under senaste veckan 2
 Tidigare under valrörelsen 3
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Vilket parti skulle Du rösta på om det var riksdagsval idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Annat parti 81
 Ej röstberättigad 82

5: Hur röstade Du 2003 i folkomröstningen om Sverige skall införa euro som valuta?

- Jag röstade ja 1
 Jag röstade nej 2
 Jag röstade blankt 3
 Ej röstberättigad 4
 Röstade ej 5

6: Tycker Du att Sverige skall ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag?

- Ja 1
 Nej 2
 Vet inte/Har ingen åsikt 3

7: Om det blir en folkomröstning om EU:s nya grundlag, hur skulle Du rösta?

- Ja till grundlagen 1
 Nej till grundlagen 2
 Vet inte/Har ingen åsikt 3

8: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

- Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positivt 1
 Ganska positivt 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativt 4
 Mycket negativt 5

Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Sätt ett kryss i varje kolumn!

10:	11:	12:
Du	Din	Din
själv	far	mor

- Ren landsbygd i Sverige 1 1
 Mindre tätort i Sverige 2 2
 Stad eller större tätort i Sverige 3 3
 Stockholm, Göteborg, Malmö 4 4
 Annat land i Norden 5 5
 Annat land i Europa 6 6
 Land utanför Europa 7 7

13: Är du svensk medborgare?

- Ja 1 Nej 2

14: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

15: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

16: Är Du kvinna eller man?

- Kvinn 1 Man 2

17: Vilket år är Du född?

Skriv Ditt födelseår!

1	9		
---	---	--	--

18: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

Fortsätt på nästa sida

19: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärvsbitande..... 1
 Arbeta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi 3
 Arbetslös..... 4
 A-lderspensionär/A-väls pensionär..... 5
 Förtidspensionär/Sjukpensionär..... 6
 Hemarbetande..... 7
 Studerande..... 8

20: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Jordbrukare: ingen anställd..... 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda..... 7
 Företagare: ingen anställd..... 8
 Företagare: 1-9 anställda..... 82
 Företagare: 10 eller fler anställda..... 83
 Aldrig yrkesarbetat..... 84

21: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

22: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiös samfund?

- Minst en gång i månaden..... 1
 Några gånger om året..... 2
 Mera sällan..... 3
 Aldrig..... 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad!

- 23: Partietnas politik i EU-frågor..... 1
 Partietnas insatser i svensk politik..... 2
 24: Gammal vana/lojalitet med mitt parti..... 3
 25: Kandidaterna på valsedlarna..... 4
 26: Kandidaterna på valsedlarna..... 5

Varken stor eller liten betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska liten betydelse

Mycket liten betydelse

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i EU-parlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad!

- 27: Miljön..... 1
 28: Ekonomin..... 2
 29: Sysselsättningen..... 3
 30: Frågan om jordbruksstödet i EU..... 4
 31: Freden i Europa..... 5
 32: Den nationella självständigheten..... 6
 33: Frågan om Sverige skall införa euron som valuta..... 7
 34: Flyktingar/invandring..... 8
 35: Utvidgning av EU med nya medlemsländer..... 9
 36: Företagens villkor..... 10
 37: Jämsställdheten mellan kvinnor och män..... 11
 38: Försvarsfrågan i EU..... 12
 39: Demokratatin i EU..... 13
 40: Sociala välfärden..... 14
 41: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)..... 15

Varken stor eller liten betydelse

Ganska stor betydelse

Mycket stor betydelse

Ganska liten betydelse

Mycket liten betydelse

På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratatin fungerar....

- 42:i Sverige?..... 1
 43:i Europeiska unionen?..... 2

Mycket nöjd

Ganska nöjd

Inte särskilt nöjd

Inte alls nöjd

svt

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!
 Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television

Riksdagsvalet 2006

Vi på Sveriges Television vill att valvakan i TV ska spegla väljarnas åsikter.

Därför ber vi Dig att krivsa för Dina svar på detta papper.

Du ska inte skriva Ditt namn eftersom Du ska vara anonym för oss.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Ingen kan ta reda på hur just Du har svarat.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

Tack för att Du hjälper oss att göra en bra valvaka!

Vänliga hälsningar
SVERIGES TELEVISION

--	--

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i ...

1: Satt ett kryss för valvaka valet	riksdagsvalet	2: kommunvalet
Moderaterna	☐ 1	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7	☐ 7
Feministiskt initiativ	☐ 81	☐ 81
Junilistan	☐ 82	☐ 82
Sverigedemokraterna	☐ 83	☐ 83
Pensionärspartiet (SPT)	☐ 84	☐ 84
Spukvårdspartiet	☐ 85	☐ 85
Annat parti	☐ 86	☐ 86
Blankt	☐ 87	☐ 87
Röstade ej	☐ 88	☐ 88
Ej röstberättigad	☐ 89	☐ 89

3-4: Umyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel 1...

3: ... riksdagsvalet?Ja 1Nej 2
4: ... kommunvalet?Ja 1Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag	☐ 1
Under senaste veckan	☐ 2
Tidigare under valrörelsen	☐ 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta	☐ 4

6: Hur bra överensstämmer Dina åsikter med det parti Du röstade på i riksdagsvalet?

Mycet bra	☐ 1
Ganska bra	☐ 2
Varken bra eller dåligt	☐ 3
Ganska dåligt	☐ 4
Mycet dåligt	☐ 5

7: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2002?

Moderaterna	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7
Annat parti	☐ 81
Blankt	☐ 82
Röstade ej	☐ 83
Ej röstberättigad 2002	☐ 84

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

Kryssa för ett eller flera partier!

Moderaterna	☐ 1
Centerpartiet	☐ 2
Folkpartiet	☐ 3
Kristdemokraterna	☐ 4
Socialdemokraterna	☐ 5
Vänsterpartiet	☐ 6
Miljöpartiet	☐ 7
Ingen bestämd åsikt	☐ 81

9: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU eller ska Sverige förbli medlem i EU?

Sverige skall gå ut ur EU	☐ 1
Sverige skall förbli medlem i EU	☐ 2
Ingen bestämd åsikt i frågan	☐ 3

10: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-höger skala.

Var skulle Du placera in Dig själv?	
Klart till vänster	☐ 1
Något till vänster	☐ 2
Varken till vänster eller höger	☐ 3
Något till höger	☐ 4
Klart till höger	☐ 5

11: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycet stort	☐ 1
Ganska stort	☐ 2
Ganska litet	☐ 3
Mycet litet	☐ 4

12: Är Du kvinna eller man?

Kvinnan	☐ 1
Man	☐ 2

13: Vilket år är Du född?

1	9		
---	---	--	--

14: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

Minst en gång i månaden	☐ 1
Några gånger om året	☐ 2
Mera sällan	☐ 3
Aldrig	☐ 4

15: Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, LO-förbund	☐ 1
Ja, TCO-förbund	☐ 2
Ja, SACO-förbund	☐ 3
Nej	☐ 4

Fortsett på
nästa sida

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förärvsarbete (även sjukskrivna, föräldraledig) ... 1
 Arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder ... 2
 Genomgår arbetsmarknadsutbildning i AMS regi ... 3
 Arbetslös ... 4
 Ålderspensionär/Avsläpensionär ... 5
 Förtidspensionär/Sjukpensionär ... 6
 Hemarbete ... 7
 Studerande ... 81

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman ... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion ... 2
 Tjänsteman med företagsledande funktion ... 3
 Arbetare ... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion ... 5
 Jordbrukare: ingen anställd ... 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda ... 7
 Företagare: ingen anställd ... 81
 Företagare: 1-9 anställda ... 82
 Företagare: 10 eller fler anställda ... 83
 Aldrig yrkesarbetat ... 84

18: Arbetar/arbete Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig ... 1
 Kommunal (även landstingskommunal) ... 2
 Privat ... 3
 Aldrig yrkesarbetat ... 4

19: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- Mycket stor ... 1
 Ganska stor ... 2
 Varken stor eller liten ... 3
 Ganska liten ... 4
 Mycket liten ... 5

20-35: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Stätt ett kryss på varje rad!

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
20: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
21: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Flyktningar/Invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: EU/EMU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Jämställdhet mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Äldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Barnomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

36-38: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Stätt ett kryss i varje kolonn!

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa	☐ 7	☐ 7	☐ 7

Tack

för Din medverkan!
 Vänligen lägg detta papper
 i den försäglade boxen!

Resultat från undersökningen visas
 i valvakan i Sveriges Television
 söndagen den 17 september!

Europaparlamentsvalet 2009

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1: Vilket parti röstade Du på idag?
 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 8
 Feministiskt initiativ 9
 Piratpartiet 10
 Sverigedemokraterna 11
 Annat parti 12
 Blankt 13

2: Utryttade Du möjligheten att person-
 rösta genom att sätta kryss för någon
 kandidat på Din valsedel?
 Ja 1 Nej 2

3: När bestämde Du Dig för vilket parti Du
 skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?
 Idag 1
 Under senaste veckan 2
 Tidigare under valrörelsen 3
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Man talar ibland om att politiska åsikter
 kan placeras in på en vänster-högerskala.
 Var någonstans skulle Du placera in Dig
 själv?
 Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

5: Vilket parti skulle Du rösta på
 om det var riksdagsval i dag?
 Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Folkpartiet 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Junilistan 8
 Feministiskt initiativ 9
 Piratpartiet 10
 Sverigedemokraterna 11
 Annat parti 12
 Ej röstberättigad 13

6: Allmänt sett, hur stort förtroende
 har Du för svenska politiker?
 Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

7: Tycker Du att Sverige skall gå
 ut ur EU eller förbli medlem i EU?
 Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

8: Allmänt sett, vilken är Din
 inställning till EU?
 Mycket positiv 1
 Ganska positiv 2
 Varken positiv eller negativ 3
 Ganska negativ 4
 Mycket negativ 5
 Ingen uppfattning 6

9: Tycker Du det är positivt eller
 negativt om EU utvecklas till en
 förbundsstat, ett slags Europas
 förenta stater?
 Mycket positivt 1
 Ganska positiv 2
 Varken positivt eller negativt 3
 Ganska negativ 4
 Mycket negativ 5

10: Är Du kvinna eller man?
 Kvinna 1 Man 2

11: Vilket år är Du född?
 Skriv Ditt födelsedår!

1 9

12: Är Du svensk medborgare?
 Ja 1 Nej 2

Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?
 13: Du själv 14: Din far 15: Din mor

Ren landsbygd i Sverige 1
 Mindre tätort i Sverige 2
 Stad eller större tätort i Sverige 3
 Stockholm, Göteborg, Malmö 4
 Annat land i Norden 5
 Annat land i Europa 6
 Land utanför Europa 7

16: Vilken skol utbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser
 passar bäst in på Dig.

Ej fullgort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 1
 Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 2
 Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 3
 Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 4
 Steggyrmasial utbildning, ej högskola 5
 Studier/examen från högskola/universitet 6
 Studier/examen från forskarutbildning 7

På det hela taget, är Du mycket nöjd, ganska nöjd, inte särskilt nöjd eller inte
 alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar?

Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

17: I Sverige? 1 2 3 4

18: I Europeiska unionen? 1 2 3 4

Fortsätt på nästa sida

19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

20: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärsarbetande (även sjukskrivna, föräldralöslig) 1
 Arbeta/utövning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemarbete 6
 Studerande 7

21: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/

hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-verksamhetsledande funktion 3
 Arbetsare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare: ingen anställd 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda 7
 Företagare: ingen anställd 8
 Företagare: 1-9 anställda 9
 Företagare: 10 eller fler anställda 10
 Aldrig yrkesarbetat 11

22: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

23: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mer sällan 3
 Aldrig 4

Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

24: Partiets politik i EU-frågor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Partiets insatser i svensk politik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Gemensamt vana/folkförtroende med mitt parti.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Kandidaterna på valsedlarna.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet? Sätt ett kryss på varje rad!

28: Miljön.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Ekonomin.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sysselsättningen.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Frågan om jordbruksstödet i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Freden i Europa.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Den nationella självständigheten.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Om Sverige skall införa euron som valuta.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Flyktningar/invandring.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Turkiets medlemskap i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Företagens villkor.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Jämställdheten mellan kvinnor och män.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Försvarsfrågan i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
40: Demokratin i EU.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
41: Sociala välfärden.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
42: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc).....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
43: Fackföreningarnas ställning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
44: Brottsbekämpning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
45: Frågan om fildelning.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
46: Energi och kärnkraft.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
47: EU:s utrikespolitik.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television den 7 juni klockan 21.00.

Riksdagsvalet 2010

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i...

- 1: Sätt ett kryss för vardera valet
Moderaterna	1	2
Centerpartiet	2	1
Folkpartiet	3	2
Kristdemokraterna	4	3
Vänsterpartiet	5	4
Socialdemokraterna	6	5
Miljöpartiet	7	6
Sverigedemokraterna	8	7
Feministiskt initiativ	9	8
Piratpartiet	10	9
Annat parti	11	10
Blankt	12	11
Röstade ej	13	12
Ej röstberättigad	14	13

3-4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

- 3: riksdagsvalet? ..Ja 1 Nej 2
4: kommunvalet? ..Ja 1 Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

6: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2006?

Moderaterna	1
Centerpartiet	2
Folkpartiet	3
Kristdemokraterna	4
Socialdemokraterna	5
Vänsterpartiet	6
Miljöpartiet	7
Sverigedemokraterna	8
Annat parti	9
Blankt	10
Röstade ej	11
Ej röstberättigad 2006	12

7: Allmänt sett, hur stort förtröende har Du för svenska politiker?

Mycket stort	1
Ganska stort	2
Ganska litet	3
Mycket litet	4

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

- Kryssa för ett eller flera partier!
Moderaterna	1
Centerpartiet	2
Folkpartiet	3
Kristdemokraterna	4
Socialdemokraterna	5
Vänsterpartiet	6
Miljöpartiet	7
Sverigedemokraterna	8
Ingen bestämd åsikt	9

9: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala.

- Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?
Klart till vänster	1
Något till vänster	2
Varken till vänster eller höger	3
Något till höger	4
Klart till höger	5

10: Är Du kvinna eller man? ..Kvinna 1 Man 2

11: Vilket år är Du född? 1 9

Skriv Ditt födelseår!

12-14: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Ren landsbygd i Sverige	1	13: Din far	14: Din mor
Mindre tätort i Sverige	2	1	1
Stad eller större tätort i Sverige	3	2	2
Stockholm, Göteborg, Malmö	4	3	3
Annat land i Norden	5	4	4
Annat land i Europa	6	5	5
Land utanför Europa	7	6	6
		7	7

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

Minst en gång i månaden	1
Några gånger om året	2
Mera sällan	3
Aldrig	4

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvänsarbete (även sjukskriven, föräldraledig) 1
 Arbetsutbildning i arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemarbete 6
 Studerande 7

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare: ingen anställd 6
 Jordbrukare: en eller flera anställda 7
 Företagare: ingen anställd 8
 Företagare: 1 - 9 anställda 9
 Företagare: 10 eller fler anställda 10
 Aldrig yrkesarbetat 11

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

19: Är Du medlem i någon tacksförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

20: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet i dag?

- Mycket stor 1
 Ganska stor 2
 Varken stor eller liten 3
 Ganska liten 4
 Mycket liten 5

21-39: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Sätt ett kryss på varje rad!

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
21: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Din egen ekornomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Svensk utrikes- och säkerhetspolitik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: EU/euro	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Äldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Barnomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Sociala värfården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Frågan om svensk militär närvaro i Afghanistan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

40-47: Vilket block tycker Du har bäst politik när det gäller...

	De rödgröna V/SMP	Alliansen C/FP/KD/M	Ingen uppställning
40: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3
41: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3
42: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3
43: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3
44: Sociala värfården	☐ 1	☐ 2	☐ 3
45: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3
46: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3
47: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!

Resultat från undersökningen visas i valvakn i Sveriges Television söndagen den 19 september 20.00

Europaparlamentsvalet 2014

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper.

Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1: Vilket parti röstade Du på idag?

- Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Piratpartiet 8
Sverigedemokraterna 82
Feministiskt initiativ 83
Junilistan 84
Annat parti 85
Blankt 86

2: Umyttjade Du möjligheten att person-
rösta genom att sätta kryss för någon
kandidat på Din valsedel?

- Ja 1 Nej 2

3: När bestämde Du Dig för vilket parti Du
skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?

- Idag 1
Under senaste veckan 2
Tidigare under valrörelsen 3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

4: Man talar ibland om att politiska åsikter
kan placeras in på en vänster-högerskala.
Var någonstans skulle Du placera in Dig
själv?

- Klart till vänster 1
Något till vänster 2
Varken till vänster eller höger 3
Något till höger 4
Klart till höger 5

5: Vilket parti skulle Du rösta på om
det var riksdagsval i dag?

- Moderaterna 1
Centerpartiet 2
Folkpartiet 3
Kristdemokraterna 4
Socialdemokraterna 5
Vänsterpartiet 6
Miljöpartiet 7
Piratpartiet 8
Sverigedemokraterna 82
Feministiskt initiativ 83
Junilistan 84
Annat parti 85
Ej röstberättigad 86

6: Allmänt sett, hur stort förtroende
har Du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
Ganska stort 2
Ganska litet 3
Mycket litet 4

7: Tycker Du att Sverige skall gå ut ur EU
eller förbli medlem i EU?

- Sverige skall gå ut ur EU 1
Sverige skall förbli medlem i EU 2
Ingen bestämd åsikt i frågan 3

8: Allmänt sett, vilken är Din
inställning till EU?

- Mycket positiv 1
Ganska positiv 2
Varken positiv eller negativ 3
Ganska negativ 4
Mycket negativ 5
Ingen upplåttnings 6

9: Tycker Du det är positivt eller negativt om EU utvecklats till en
förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positivt 1
Ganska positivt 2
Varken positivt eller negativt 3
Ganska negativt 4
Mycket negativt 5

10: Är Du kvinna eller man?

- Kvinnor 1 Man 2

11: Vilket år är Du född? Skriv Ditt födelseår.

12: Är Du svensk medborgare?

- Ja 1 Nej 2

13-15: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 13: Du själv 14: Din far 15: Din mor
- Ren landsbygd i Sverige 1
Mindre tätort i Sverige 2
Stad eller större tätort i Sverige 3
Stockholm, Göteborg, Malmö 4
Annat land i Norden 5
Annat land i Europa 6
Land utanför Europa 7

16: Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser
passar bäst in på Dig.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 1
Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 2
Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 3
Eftergymnasial utbildning, ej högskola 4
Studier/examen från högskola/universitet 5
Studier/examen från forskartutbildning 6

17-18: På det hela taget, är Du mycket, ganska nöjd, inte särskilt nöjd
eller inte alls nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar?

Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
- 17: i Sverige? 1 2 3 4
18: i Europeiska unionen? 1 2 3 4

Fortsätt på nästa sida →

19: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

20: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Fonvårksarbetande (även sjukskriven, föräldraledig) 1
 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetlös 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemarbetande 6
 Studerande 7

21: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/ hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare 6
 Förtagare: ingen anställd 7
 Förtagare: minst en anställd 8
 Aldrig yrkesarbetat 82

22: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

23: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
 Några gånger om året 2
 Mera sällan 3
 Aldrig 4

24-27: Vilken betydelse har följande skäl för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på *sjuge rad!*

24: Partiernas politik i EU-frågor	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
25: Partiernas insatser i svensk politik	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
26: Gammal vana/lojalitet med mitt parti	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
27: Kandidaterna på valsedlarna	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse

28-47: Och vilken betydelse har följande frågor för Ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på *sjuge rad!*

28: Miljön	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
29: Ekonomin	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
30: Sysselsättningen	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
31: Frågan om jordbruksstödet i EU	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
32: Freden i Europa	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
33: Den nationella självständigheten	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
34: Om Sverige skall införa euron som valuta	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
35: Flyktningar/invandring	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
36: Förtagarens villkor	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
37: Jämsställheten mellan kvinnor och män	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
38: Förtagsfrågan i EU	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
39: Demokratier i EU	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
40: Sociala välfärden	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
41: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
42: Brottsbekämpning	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
43: Energi och kärnkraft	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
44: EU:s utrikespolitik	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
45: Matkvaliteten	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
46: Rövjurspolitik	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse
47: Rörligheten på arbetsmarknaden i EU	☐ 1	Mycket stor betydelse	☐ 2	Ganska stor betydelse	☐ 3	Varken stor eller liten betydelse	☐ 4	Ganska liten betydelse	☐ 5	Mycket liten betydelse

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen!
 Resultat från undersökningen visas i valvakan i Sveriges Television den 25 maj.

Riksdagsvalet 2014

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror. Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i...

- Sätt ett kryss för vardagsvalet
- 1: riksdagsvalet
- 2: kommunvalet
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Annat parti 83
- Blankt 84
- Röstade ej 85
- Ej röstberättigad 86

3-4: Utrynjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...

- 3: riksdagsvalet? ... Ja 1 Nej 2
- 4: kommunvalet? ... Ja 1 Nej 2

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

- Idag 1
- Under senaste veckan 2
- Tidigare under valrörelsen 3
- Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

6: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2010?

- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Annat parti 83
- Blankt 84
- Röstade ej 85
- Kommer inte ihåg/minns inte 86
- Ej röstberättigad 2010 87

7: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

- Muycket stort 1
- Ganska stort 2
- Ganska litet 3
- Muycket litet 4

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

- Kryssa för ett eller flera partier!
- Moderaterna 1
- Centerpartiet 2
- Folkpartiet 3
- Kristdemokraterna 4
- Socialdemokraterna 5
- Vänsterpartiet 6
- Miljöpartiet 7
- Sverigedemokraterna 81
- Feministiskt initiativ 82
- Ingen bestämd åsikt 83

9: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle Du placera in Dig själv?

- Klart till vänster 1
- Något till vänster 2
- Varken till vänster eller höger 3
- Något till höger 4
- Klart till höger 5

10: Är Du kvinna eller man? Kvinna 1 Man 2

11: Vilket är Du född?

Skriv Ditt födelseår!

12-14: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

- 12: Du själv 1
- 13: Din far 2
- 14: Din mor 3
- Ren landsbygd i Sverige 1
- Mindre tätort i Sverige 2
- Stad eller större tätort i Sverige 3
- Stockholm, Göteborg, Malmö 4
- Annat land i Norden 5
- Annat land i Europa 6
- Land utanför Europa 7

15: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden 1
- Några gånger om året 2
- Mera sällan 3
- Aldrig 4

16: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvärsarbetande (även sjukskrivnen, föräldraledig) 1
 I arbetsmarknadspolitiska åtgärder 2
 Arbetslös 3
 Ålderspensionär/Avtalspensionär 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning 5
 Hemsarbetande 6
 Studerande 7

17: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänsteman 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion 2
 Tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion 3
 Arbetare 4
 Arbetare med arbetsledande funktion 5
 Jordbrukare 6
 Företagare: ingen anställd 7
 Företagare: minst en anställd 81
 Aldrig yrkesarbetat 82

18: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig 1
 Kommunal (även landstingskommunal) 2
 Privat 3
 Aldrig yrkesarbetat 4

19: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund 1
 Ja, TCO-förbund 2
 Ja, SACO-förbund 3
 Nej 4

20: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet i dag?

- Mycket stor 1
 Ganska stor 2
 Varken stor eller liten 3
 Ganska liten 4
 Mycket liten 5

21-39: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

- Sätt ett kryss på varje rad!*
	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
21: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
22: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
23: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
24: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
25: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
26: Försvarsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Aldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Bostadsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Frågan om vinster i välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

40-51: Vilket parti tycker Du har bäst politik när det gäller...

- Sätt ett kryss på varje rad!*
	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	FI	Ingen uppriktning
40: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
41: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
42: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
43: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
44: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
45: Flyktningar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
46: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
47: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
48: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
49: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
50: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83
51: Frågan om vinster i välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 81	☐ 82	☐ 83

Tack för Din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den försäglade boxen.
 Resultat från undersökningen visas i valvakans i Sveriges Television söndagen den 14 september.

Riksdagsvalet 2018

6: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet 2014?

Moderaterna	☐	1
Centerpartiet	☐	2
Liberalerna	☐	3
Kristdemokraterna	☐	4
Socialdemokraterna	☐	5
Vänsterpartiet	☐	6
Miljöpartiet	☐	7
Sverigedemokraterna	☐	81
Feministiskt initiativ	☐	82
Annat parti	☐	83
Blankt	☐	84
Röstade ej	☐	85
Ej röstberättigad 2014	☐	86

7: Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för svenska politiker?

Mycket stort	☐	1
Ganska stort	☐	2
Ganska litet	☐	3
Mycket litet	☐	4

8: Vilket eller vilka partier skulle Du helst vilja ha med i regeringen efter dagens val?

Kryssa för ett eller flera partier		
Moderaterna	☐	1
Centerpartiet	☐	2
Liberalerna	☐	3
Kristdemokraterna	☐	4
Socialdemokraterna	☐	5
Vänsterpartiet	☐	6
Miljöpartiet	☐	7
Sverigedemokraterna	☐	81
Feministiskt initiativ	☐	82
Ingen bestämd åsikt	☐	83

9: Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var skulle Du placera in Dig själv?

Kiart till vänster	☐	1
Något till vänster	☐	2
Varken till vänster eller höger	☐	3
Något till höger	☐	4
Kiart till höger	☐	5

Vi på Sveriges Television vill att vakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi Dig att kryssa för Dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

svt

1-2: Vilket parti röstade Du på idag i...
Sätt ett kryss för 1: riksdags- 2: kommunvaldet

Moderaterna	☐	1
Centerpartiet	☐	2
Liberalerna	☐	3
Kristdemokraterna	☐	4
Socialdemokraterna	☐	5
Vänsterpartiet	☐	6
Miljöpartiet	☐	7
Sverigedemokraterna	☐	81
Feministiskt initiativ	☐	82
Annat parti	☐	83
Blankt	☐	84
Röstade ej	☐	85
Ej röstberättigad	☐	86

3-4: Utnyttjade Du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på Din valsedel i...
3: riksdagsvalet? 4: kommunvalet?

Ja	☐	Nej	☐
Ja	☐	Nej	☐

5: När bestämde Du Dig för vilket parti Du skulle rösta på i årets riksdagsval?

Idag	☐	1
Under senaste veckan	☐	2
Tidigare under valrörelsen	☐	3
Visste sedan länge hur jag skulle rösta	☐	4

10-14: Vilken är Din åsikt om följande förslag?

Mycket bra förslag	☐	1	Mycket dåligt förslag	☐	5
Bra förslag	☐	2	Dåligt förslag	☐	4
Ganska bra förslag	☐	3	Ganska dåligt förslag	☐	3

10: Införa mycket hårdare fängelsestraff för brottslingar

11: Ta emot färre flyktingar i Sverige

12: Vinstutdelning ska inte tillåtas inom skattefinansierad vård, skola och omsorg

13: Sverige bör söka medlemskap i Nato

14: Sverige bör uttrada ur EU

15: Är Du kvinna eller man?

Kvinnor 1 Män 2

16: Vilket är Du född? Skriv Ditt födelseår

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

17-19: Var någonstans har Du, Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

Ren landsbygd i Sverige	☐	1	17: Du själv	☐	1
Mindre tätort i Sverige	☐	2	18: Din far	☐	1
Stad eller större tätort i Sverige	☐	3	19: Din mor	☐	1
Stockholm, Göteborg, Malmö	☐	4			2
Annat land i Norden	☐	5			3
Annat land i Europa	☐	6			4
Land utanför Europa	☐	7			5
					6
					7

20: Vilken skolorutbildning har Du? Märkera det alternativ som Du anser passas bäst in på Dig

Ej fullgjord grundskola eller motsvarande obligatorisk skola	☐	1
Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola	☐	2
Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande	☐	3
Eftergymnasial utbildning, ej högskola	☐	4
Studier/examen från högskola/universitet	☐	5
Studier/examen från forskarutbildning	☐	6
	☐	7

21: Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrkoreligiöst samfund?

Minst en gång i månaden	☐	1
Några gånger om året	☐	2
Mera sällan	☐	3
Aldrig	☐	4

Fortsätt på nästa sida →

22: Vilken av de här grupperna tillhör Du?

- Förvarsarbetande (även sjukskrivnen, föräldraledig)..... 1
 I arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Arbetslös..... 3
 Ålderspensionär/Avtalspensionär..... 4
 Har sjuk- eller aktivitetsersättning..... 5
 Hemarbete..... 6
 Studerande..... 7

23: Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde Du till?

- Tjänstemän..... 1
 Tjänstemän med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänstemän med företags-/verksamhetsledande funktion..... 3
 Arbetare..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Jordbrukare..... 6
 Förelagare: ingen anställd..... 7
 Förelagare: minst en anställd..... 8
 Aldrig yrkesarbetat..... 82

24: Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landstingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

25: Är Du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund..... 1
 Ja, TCO-förbund..... 2
 Ja, SACO-förbund..... 3
 Nej..... 4

26: Vilken betydelse hade partiledaren för Ditt val av parti i riksdagsvalet i dag?

- Mycket stor..... 1
 Ganska stor..... 2
 Varken stor eller liten..... 3
 Ganska liten..... 4
 Mycket liten..... 5

27-45: Vilken betydelse hade följande frågor för Ditt val av parti i riksdagsvalet idag?

Sätt ett kryss på <i>varje rad</i>	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska stor betydelse	Mycket liten betydelse
27: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
30: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Försvarsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Flyktigar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
40: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
41: Aldreomsorgen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
42: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
43: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
44: Bostadsfrågan	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
45: Frågan om vinster i valfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

46-58: Vilket parti tycker Du har bäst politik när det gäller...

Sätt ett kryss på <i>varje rad</i>	M	C	L	KD	S	V	MP	SD	FI	Ingen upp- fattning
46: Skatterna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
47: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
48: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
49: Svenska ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
50: Din egen ekonomi	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
51: Lag och ordning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
52: Flyktigar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
53: Sjukvården	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
54: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
55: Skola och utbildning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
56: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
57: Pensionerna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0
58: Frågan om vinster i valfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6	☐ 7	☐ 8	☐ 9	☐ 0

Tack för din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den försedlade boxen!
 Resultat från undersökningen visas i valvakans i Sveriges Television söndagen den 9 september kl 20.00

Europaparlamentsvalet 2019

5: Vilket parti röstade du på i riksdagsvalet 2018?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Liberalerna 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Sverigedemokraterna 8
 Feministiskt initiativ 9
 Annat parti 83
 Blankt 84
 Röstade ej 85
 Ej rösterättigad 86

6: Vilket parti skulle du rösta på om det var riksdagsval idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Liberalerna 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Sverigedemokraterna 8
 Feministiskt initiativ 9
 Annat parti 83
 Blankt 84
 Ej rösterättigad 85

7: Allmänt sett, hur stort förtroende har du för svenska politiker?

- Mycket stort 1
 Ganska stort 2
 Ganska litet 3
 Mycket litet 4

8: Tycker du att Sverige skall gå ut ur EU eller förbli medlem i EU?

- Sverige skall gå ut ur EU 1
 Sverige skall förbli medlem i EU 2
 Ingen bestämd åsikt i frågan 3

9: Allmänt sett, vilken är din inställning till EU?

- Mycket positiv 1
 Ganska positiv 2
 Varken positiv eller negativ 3
 Ganska negativ 4
 Mycket negativ 5
 Ingen uppfattning 6

10: Tycker du det är positivt eller negativt om EU utvecklas till en förbundsstat, ett slags Europas förenta stater?

- Mycket positiv 1
 Ganska positiv 2
 Varken positiv eller negativ 3
 Ganska negativ 4
 Mycket negativ 5

11-13: Vilken är din åsikt om följande förslag?

	Mycket
förslag	Ganska
bra	Varken
bra
eller
dåligt	Ganska
dåligt
förslag	Mycket
dåligt
förslag
11: Ta emot färre flyktingar i Sverige.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
12: Satsa mer på ett miljövänligt samhälle.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
13: Sverige bör införa euro som valuta.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

14: Är du kvinna eller man?

Kvinna 1..... Man 2

15: Vilket år är du född? Skriv ditt födelseår

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

16: Är du svensk medborgare?

Ja 1..... Nej 2

17-19: Var någonstans har du, din far och din mor huvudsakligen vuxit upp?

17: du själv 18: din far 19: din mor

Ren landsbygd i Sverige.....	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindre tätort i Sverige.....	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Stad eller större tätort i Sverige.....	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Stockholm, Göteborg, Malmö.....	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Annat land i Norden.....	☐ 5	☐ 5	☐ 5
Annat land i Europa.....	☐ 6	☐ 6	☐ 6
Land utanför Europa.....	☐ 7	☐ 7	☐ 7

20: Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som du anser passar bäst in på dig

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 1
 Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola 2
 Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande 3
 Eftergymnasial utbildning, ej högskola 4
 Studierexamen från högskola/universitet 5
 Studierexamen från forskarutbildning 6

Vi på Sveriges Television vill att valvakan ska spegla väljarnas åsikter. Därför ber vi dig att kryssa för dina svar på detta papper. Resultaten ska bara redovisas som siffror.

Om någon fråga är svår att svara på, hoppa över den och gå till nästa fråga.

svt

Vilket parti röstade du på idag?

- Moderaterna 1
 Centerpartiet 2
 Liberalerna 3
 Kristdemokraterna 4
 Socialdemokraterna 5
 Vänsterpartiet 6
 Miljöpartiet 7
 Sverigedemokraterna 8
 Feministiskt initiativ 9
 Annat parti 83
 Blankt 84
 Ej rösterättigad 85

Utnyttjade du möjligheten att personrösta genom att sätta kryss för någon kandidat på din valsedel? Ja 1... Nej 2

När bestämde du dig för vilket parti du skulle rösta på i Europaparlamentsvalet?

- Idag 1
 Under senaste veckan 2
 Tidigare under vintern 3
 Visste sedan länge hur jag skulle rösta 4

Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högeraksla.

Var skulle du placera in dig själv?

- Klart till vänster 1
 Något till vänster 2
 Varken till vänster eller höger 3
 Något till höger 4
 Klart till höger 5

21: Vilken av de här grupperna tillhör du?

- Förvarvsarbete (även sjukskvinnor, föräldraledig)..... 1
 I arbetsmarknadspolitiska åtgärder..... 2
 Arbetslös..... 3
 Alderspensionär/Avtalspensionär..... 4
 Här sjuk- eller aktivitetsersättning..... 5
 Hemsjukvård..... 6
 Studerande..... 7

22: Vilken av de här yrkesgrupperna hör du till?

- Tjänsteman..... 1
 Tjänsteman med arbetsledande funktion..... 2
 Tjänsteman med företags-verksamhetsled. funktion..... 3
 Arbete..... 4
 Arbetare med arbetsledande funktion..... 5
 Jordbrukare..... 6
 Förtägnare: ingen anställd..... 7
 Förtägnare: minst en anställd..... 81
 Aldrig yrkesarbetat..... 82

23: Arbetar/arbete du i statlig kommunal eller privat tjänst?

- Statlig..... 1
 Kommunal (även landsingskommunal)..... 2
 Privat..... 3
 Aldrig yrkesarbetat..... 4

24: Är du medlem i någon fackförening?

- Ja, LO-förbund..... 1
 Ja, TCO-förbund..... 2
 Ja, SACO-förbund..... 3
 Nej..... 4

25: Hur ofta brukar du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?

- Minst en gång i månaden..... 1
 Några gånger om året..... 2
 Mera sällan..... 3
 Aldrig..... 4

26-29: Vilken betydelse har följande skäl för ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
26: Partiets politik i EU-frågor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
27: Partiets insatser i svensk politik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
28: Gammal vän/lojalitet med mitt parti	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
29: Kandidaterna på valsedlarna	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

30-49: Och vilken betydelse har följande frågor för ditt val av parti idag i Europaparlamentsvalet?

Sätt ett kryss på varje rad

	Mycket stor betydelse	Ganska stor betydelse	Varken stor eller liten betydelse	Ganska liten betydelse	Mycket liten betydelse
30: Miljön	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
31: Ekonomin	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
32: Sysselsättningen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
33: Frågan om jordbruksstödet i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
34: Freden i Europa	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
35: Den nationella självständigheten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
36: Om Sverige ska införa euron som valuta	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
37: Flyktingar/invandring	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
38: Företagens villkor	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
39: Jämställdheten mellan kvinnor och män	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
40: Försvarsfrågan i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
41: Demokratien i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
42: Sociala välfärden	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
43: Drogpolitiken (alkohol, narkotika etc)	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
44: Brottsbekämpning	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
45: Energi och kärnkraft	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
46: EU:s utrikespolitik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
47: Matkvaliteten	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
48: Frågan om upphovsrätt på nätet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
49: Rörigheten på arbetsmarknaden i EU	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

50-51: På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
50: I Sverige?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
51: I EU?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

Tack för din medverkan!

Vänligen lägg detta papper i den förseglade boxen.

Resultat från undersökningen visas i valvakans i Sveriges Television söndagen den 26 maj.

